

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İlköğretim Ana Bilim Dalı
Okul Öncesi Eğitimi Programı

ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİNDE PEDAGOJİK DOKÜMANTASYONUN AİLE
KATILIMINA KATKISININ İNCELENMESİ

Gözde GÜNEŞ

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2018

Liderlik, araştırma, inovasyon, kaliteli eğitim ve değişim ile

Daha ileriye ... En İyiyeye ...

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İlköğretim Ana Bilim Dalı
Okul Öncesi Eğitimi Programı

ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİNDE PEDAGOJİK DOKÜMANTASYONUN AİLE
KATILIMINA KATKISININ İNCELENMESİ

EXAMINATION THE CONTRIBUTIONS OF PEDAGOGICAL DOCUMENTATION
ON FAMILY INVOLVEMENT IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION

Gözde GÜNEŞ

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2018

Kabul ve Onay

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼ne,
G¼zde G¼NEŐ' in hazırladığı "ERKEN ÇOCUKLUK EğİTİMİNDE PEDAGOJİK
DOK¼MANTASYONUN AİLE KATILIMINA KATKISININ İNCELENMESİ" başlıklı
bu çalışma j¼rimiz tarafından **İlk¼đretim Ana Bilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi
Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

J¼ri BaŐkanı Prof. Dr. Nefise Semra ERKAN

J¼ri Üyesi (Danışman) Dr. Öğretim Üyesi Arif YILMAZ

J¼ri Üyesi Doç. Dr. Neslihan G¼NEY
KARAMAN

J¼ri Üyesi Dr. Öğretim Üyesi Selda ARAS

J¼ri Üyesi Dr. Öğretim Üyesi Metehan
BULDU

Bu tez Hacettepe Üniversitesi Lisans¼st¼ Eğitim, Öğretim ve Sınav Y¼netmeliđi'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki j¼ri üyeleri tarafından 31 / 05 / 2018 tarihinde uygun g¼r¼lm¼Ő ve Enstit¼ Y¼netim Kurulunca ..... / ..... / ..... tarihinde kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ali Ekber ŞAHİN
Eğitim Bilimleri Enstit¼s¼ M¼d¼r¼

Öz

Bu araştırmada, erken çocukluk eğitiminde pedagojik dokümantasyonun aile katılımına katkısı incelenmiştir. Araştırma nitel araştırma tekniklerinin bir arada kullanıldığı eylem araştırması şeklinde oluşturulmuştur. Araştırmanın alışma grubunu 2016-2017 yılı güz döneminde Mersin ilinin Yenişehir ilçesinde MEB'e bağlı özel anaokulunda görev yapan araştırmacının sınıfında bulunan 60-72 aylık 12 ocuk ve araştırmaya gönüllü katılım sağlayan 12 çocuğun annesi oluşturmuştur. Araştırmada 2016-2017 güz dönemi boyunca araştırmacının görev yaptığı sınıfta pedagojik dokümantasyon uygulaması yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde pedagojik dokümantasyon sürecinin aile katılımına olumlu katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada pedagojik dokümantasyon sürecinde uygulanan panel, bülten ve portfolyolar aracılığıyla öğrenme sürecinin görünür kılındığı ve katılımcı ailelerin erken çocukluk eğitimi ile ilgili daha ayrıntılı bilgi sahibi oldukları ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda aileler pedagojik dokümantasyon araçları sayesinde, çocuklara hangi konunun nasıl verildiği ile ilgili ayrıntılı bilgi sahibi olabildiklerini ve evde çocuklarıyla nasıl ilgilenebilecekleriyle ilgili bilgi sahibi olduklarını belirtmişlerdir. Aileler, pedagojik dokümantasyon aracılığıyla çocukların evde okul ile ilgili daha çok paylaşımda bulduklarını ifade etmişlerdir. Ailelerin araştırma sürecinde öğretmen ile bireysel görüşme taleplerinde artış olduğu, ocuk hakkında iş birliği yapmak ve bilgi almak için öğretmen ile daha çok bireysel görüşmede buldukları ortaya çıkmıştır. Pedagojik dokümantasyon aracılığıyla ailelerin çocuklarıyla ilgili öğrenmek istedikleri bilgiler incelendiğinde ise süreç sonrasında çocuğun ilgi ve yetenekleri ile ilgili daha çok bilgi edinmek istedikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca ailelerin sadece sınıfta etkinlik yapma olarak ifade ettikleri aile katılımı ile ilgili daha çeşitli tanımlamalar yapmaya başladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar sözcükler: pedagojik dokümantasyon, aile katılımı, erken çocukluk eğitimi

Abstract

In this study, the contribution of pedagogical documentation to family participation in early childhood education is researched. The research has been formed as an action research using qualified research techniques together. The research group of the study in the class of the researcher who works in the private kindergarten of Turkish Ministry of National Education in Yenişehir province of Mersin in the fall semester of 2016-2017, consists of 12 children who are 60-72 months and their 12 mothers participating in the research voluntarily. In the general process of the research, parents and children have participated together and stated that they evaluate together. During the fall semester of the 2016-2017 period the pedagogical documentation has been applied to the class of researchers. When the findings obtained from the analysis have been analyzed, it is concluded that pedagogical documentation process contributes to family participation in a positive way. The study revealed that the learning process is visible through the panels, bulletins and portfolios applied during the pedagogical documentation process, and that participant families had more detailed knowledge of early childhood education. Parents expressed their knowledge of how children can have detailed information about what is given and how they can deal with their children at home, thanks to pedagogical documentation tools. Through the pedagogical documentation, parents expressed that children are sharing more about school at home. It is also the result that families start to make more various definitions of family involvement that they refer to as activity only in class.

Keywords: pedagogical documentation, family involvement, early childhood education

Teşekkür

Araştırmamın tüm sürecinde bilgisini, deneyimini ve tecrübelerini paylaşan ve her zaman vakit ayırarak yönlendiren tez danışmanım Sayın Dr. Öğretim Üyesi Arif Yılmaz'a teşekkür ederim.

Araştırmamda değerli bilgilerini paylaşarak önerilerinden yararlandığım hocalarım Prof. Dr. Nefise Semra Erkan'a, Doç. Dr. Neslihan Karaman'a, Dr. Öğretim Üyesi Selda Aras'a ve Dr. Öğretim Üyesi Metehan BULDU 'ya çok teşekkür ederim.

Hayatım boyunca her zaman bana destek olan, bana güven veren, beni sevgi ve mutlulukla yetiştiren çok sevgili annem Nursel Çakıcı'ya ve çok sevgili babam Tanay Çakıcı'ya çok teşekkür ediyorum.

Her kararımda beni destekleyen, tecrübelerini paylaşan, yoldaşım ve yardımcım olan, sevgi ve huzur kaynağım, canım eşim Gökhan Güneş'e sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

İçindekiler

Öz.....	iii
Abstract.....	iv
Teşekkür.....	v
Tablolar Dizini.....	viii
Şekiller Dizini.....	ix
Simgeler ve Kısaltmalar Dizini.....	x
Bölüm 1 Giriş.....	1
Problem Durumu.....	2
Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	5
Araştırma Problemi.....	6
Sayıltılar.....	6
Tanımlar.....	6
Bölüm 2 Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar.....	8
Erken Çocukluk Eğitiminde Aile Katılımı.....	8
Reggio Emilia Yaklaşımı.....	15
Pedagojik Dokümantasyon.....	17
Bronfenbrenner'in Ekolojik Sistemler Kuramı.....	24
Pedagojik Dokümantasyon ve Aile Katılımına İlişkin Çalışmaların Özeti.....	25
Bölüm 3 Yöntem.....	27
Araştırmanın Evreni ve Örnekleme.....	27
Veri Toplama Araçları.....	32
Veri Analizi.....	50
Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği.....	51
Araştırmacının Rolü.....	53
Bölüm 4 Bulgular ve Yorumlar.....	54
Ailelerin Pedagojik Dokümantasyona İlişkin Görüşleri.....	54

Pedagojik Dokümantasyonun Öğretmene ve Aileye Sağladığı Destek	85
Ailelerin Erken Çocukluk Eğitimine Bakış Açısı	93
Pedagojik Dokümantasyonun Ailelerin Çocuklarını Tanımasına Katkısı	106
Bölüm 5 Sonuç, Tartışma ve Öneriler	111
Sonuç	111
Öneriler	113
Kaynaklar	115
Ekler	130
Ek-A: Mülakat Formu	130
EK-B: Gönüllü Katılım Formu	133
EK-C: Panel Örneği	135
EK-Ç: Portfolyo Örneği	136
EK-D: Bülten Örneği	143
EK-E: Etik Komisyonu Onay Bildirimi	148
EK-F: Etik Beyanı	149
EK-G: Yüksek Lisans Tez Çalışması Orjinallik Raporu	150
EK-Ğ: Thesis Originality Report	151
EK-H: Yayımlama ve Fikrî Mülkiyet Hakları Beyanı	152

Tablolar Dizini

Tablo 1 <i>Katılımcı Ailelerin Demografik Özellikleri</i>	28
Tablo 2 <i>Görüşme Formu Soru Dağılımı</i>	39
Tablo 3 <i>Ailelerin Pedagojik Dokümantasyon Tanımı ve Süreç Hakkındaki Görüşleri</i>	55
Tablo 4 <i>Ailelerin Okul Bültenlerinden Faydalanma Durumları ve İnceleme Yöntemleri</i>	65
Tablo 5 <i>Ailelerin Pedagojik Dokümantasyon Paneli Hakkındaki Görüşleri ve Takip Etme Durumları</i>	70
Tablo 6 <i>Ailelerin Portfolyodan Elde Edebilecekleri Bilgiler ve İçeriği Hakkındaki Görüşleri</i>	78
Tablo 7 <i>Pedagojik Dokümantasyon Kullanımının Öğretmene Sağladığı Destek ve Aile-Öğretmen İş Birliği Hakkındaki Görüşler</i>	86
Tablo 8 <i>Görüşme Formu Soru Dağılımı Ailelerin Erken Çocukluk Eğitimi Tanımlarına İlişkin Görüşleri</i>	94
Tablo 9 <i>Ailelerin Çocuklarıyla İlgili Öğrenmek İstedikleri Bilgiler ve Aile Katılımına Yönelik Görüşleri</i>	99
Tablo 10 <i>Ailelerin Pedagojik Dokümantasyon Aracılığıyla Çocuk Hakkında Edinebilecekleri Bilgilere Yönelik Görüşleri</i>	106

Şekiller Dizini

Şekil 1. Pedagojik dokümantasyon süreci (Pedagojik dokümantasyon, 2014).....	21
Şekil 2. Bronfenbrenner'in (1979) ekolojik sistemler modeli.....	24
Şekil 3. Sınıf ortamı.....	31
Şekil 4. Veri toplama ve analiz süreci.....	37
Şekil 5. Panel-yumurtalar her yerde etkinliği.....	42
Şekil 6. Şekiller-yumurtalar her yerde etkinliği.....	43
Şekil 7. Ay'ın evreleri paneli.....	45
Şekil 8. Panel-nokta sergisi etkinliği.....	46
Şekil 9. Ekim ayı bülten örneği.....	47
Şekil 10. Kasım ayı bülten örneği.....	48
Şekil 11. Aralık ayı bülten örneği.....	49
Şekil 12. Portfolyo örneği.....	49
Şekil 13. A6'nın pedagojik dokümantasyon paneli (yumurtalar her yerde etkinlik paneli) ile ilgili düşünceleri.....	61
Şekil 14. A2'nin pedagojik dokümantasyon paneli (yumurtalar her yerde etkinlik paneli) ile ilgili düşünceleri.....	63
Şekil 15. Ailelerin pedagojik dokümantasyon paneli (şekiller her yerde etkinlik paneli) ile ilgili düşünceleri.....	64
Şekil 16. Ailelerin pedagojik dokümantasyon paneli (ay'ın evreleri) ile ilgili düşünceleri.....	73
Şekil 17. Ailelerin pedagojik dokümantasyon paneli (yumurtalar her yerde etkinlik paneli) ile ilgili düşünceleri.....	76
Şekil 18. Ailelerin pedagojik dokümantasyon paneli (şekiller her yerde etkinlik paneli) ile ilgili düşünceleri.....	77
Şekil 19. Pedagojik dokümantasyon portfolyosundan örnekler.....	83
Şekil 20. A4'ün pedagojik dokümantasyon paneli (yumurtalar her yerde etkinlik paneli) ile ilgili düşünceleri.....	109
Şekil 21. A8'in pedagojik dokümantasyon paneli (şekiller her yerde etkinlik paneli) ile ilgili düşünceleri.....	110

Simgeler ve Kısaltmalar Dizini

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

OBADER: Okul Öncesi Eğitim Programı ile Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi

Bölüm 1

Giriş

Erken çocukluk döneminde eğitim yıllarının temelleri atılmaktadır. Erken çocukluk dönemi doğumla başlayan ve sekiz yaşına kadar devam eden bir süreci kapsamaktadır (Özmert, 2003). Bu dönemde beyin gelişiminin %80'i tamamlanmaktadır (Rakic, 2006). Özellikle bebeklik dönemi beyin gelişiminde en önemli dönemdir. Bebeğin beyni hızla büyüyerek üç yaş civarında en karmaşık halini alır (Franceschini vd., 2007). Beyin gelişimi fizyolojik gelişim kadar çevre ile de ilişkilidir. Çocuk, çevre ile etkileşime geçtikçe, uyaran aldıkça sinaptik bağ sayısı artarak beyin gelişimini destekler (Grantham-McGregor vd., 2007). İlk yaşlarda genellikle çocuğun çevresinde yer alanlar anne-baba ve kardeşleridir (Bronfenbrenner, 1977). Dolayısı ile anne-baba tüm gelişim alanlarına direkt etkisi olan yetişkinler olarak çocuğun gelişiminde ve öğrenmesinde çok önemli bir role sahiptir.

Anne-babaların çocukların gelişimini ve öğrenmelerini destekleyebilmeleri için çocuk gelişimi ve kendi çocuklarının gelişimsel özellikleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmaları ve bu konuda profesyonellerle iş birliği içinde bulunmaları gereklidir (Tezel-Şahin & Özyürek, 2010). Çocuğu tanımanın ve öğrendiklerinin, gelişiminin izlenmesi, bu sürecin çocukla doğrudan çalışan herkes tarafından iyi bilinmesi, eğitimin kalitesini arttırarak, amaçlara ulaşabilme bakımından çok önemlidir (Önder, 2014). Okullarda verilen hizmet ne kadar kaliteli olursa olsun aile ortamında desteklenmediği takdirde okulların koydukları hedeflere ulaşmaları mümkün olmamaktadır (Erkan, 2015).

Çocuklar bir eğitim kurumuna devam etmeye başladıklarında, çocuğu en iyi tanıyan yetişkinler olarak anne-babaların çocuğun eğitime yakından katılmaları ve bunu aktif şekilde devam ettirmeleri çocuğun çok yönlü gelişimini desteklemede önemli bir role sahiptir (Bridge, 2001; Temel, 2001). Bu bağlamda, okul-aile bağlantısının çocuğun yararına olacak şekilde kurulması çocuğun gelişim sürecinin aile ve öğretmen tarafından daha kolay bir şekilde yapılmasını sağlayacaktır. Aile katılımı çocuk üzerinde olumlu etki sağlamakla birlikte anne-baba ve öğretmene de yarar sağlamaktadır (Epstein vd., 2009).

Problem Durumu

Türkiye'de okul-aile iş birliğinde, aile katılımında sorunlar yaşanmaktadır (Abbak, 2008; Çakmak, 2010; Işık, 2007; Ünüvar, 2010). Bilgin (1990), yaptığı araştırmada öğretmen ve okul yönetiminin kendilerini iş birliğine açık olarak gördüklerini fakat ailelerin iş birliği yapmakta istekli olmadıklarını belirtmiştir. Başaran ve Koç (2001) ise ailelerin iş birliği yapamama sebeplerini ortaya çıkarmaya yönelik yapmış oldukları araştırmada aileler, katılım gösterememe sebeplerini ekonomik durum, okulun davet etme şeklindeki eksikliği, planlanan aile katılımı etkinliklerinin zamanlarının ailelere uymaması olarak ifade etmişlerdir. Aile katılımının istenilen verimlilikte olamamasının birçok sebebi olmakla birlikte en önemli sebeplerinden biri de anne-babaların ve öğretmenlerin aile katılımının anlamını tam olarak bilmemeleri, iş bölümü yapamama korkusu ve aralarındaki paylaşımın mümkün olmayacağına inanmalarındadır (Zembat & Haktanır, 2006).

Aile katılımı, ailedeki bireylerin çocuğun eğitim sürecine ve gelişimine katkıda bulunmalarını sağlamak amacıyla eğitim ortamına dâhil olmalarıdır (Morrison, 2003). Aile katılımı ile ilgili yapılan tanımlamalarda ortak iki durum vardır. Bunlar; çocuğun hayatındaki okul ve ev gibi kurumların birbirleriyle etkileşimlerinin güçlenmesi, ailenin çocuğun eğitimi ile ilgili aktif rol almasıdır (Erkan, 2015). Okul ve aile arasındaki iş birliği sayesinde çocuklar yaratıcı düşünme, yardımlaşma ve okula devam etmenin önemini fark ederler (Epstein, 1995). Erken çocukluk döneminde aile katılımı ile eğitimde devamlılığı ve bütünlüğü sağlamak hedeflenmektedir. Bunu sağlamak için de aile ile iş birliği önem taşımaktadır. Aile katılımı ile okulda ve evde çocuklarda hedeflenen davranış değişiklikleri kontrollü bir şekilde sağlanabilir (Tezel & Ünver, 2005). Aile katılımı sayesinde çevrenin imkânlarından daha etkin bir şekilde yararlanılarak öğrenme ortamları daha zengin bir ortama dönüştürülebilir (Oktay, 2004). Aile katılımı ile aile çocuğun eğitim sürecinde daha aktif olur ve okul arasındaki bağ güçlenir (Erkan, 2015).

Aile katılımı ile aileler bilinçlendirilerek çocukların gelişimlerine en iyi şekilde destek olunması sağlanabilir ve böylece çocukların ilerideki okul başarısını olumsuz etkileyebilecek faktörlerin azaltılması sağlanır (Gürşimşek, 2002). Etkili bir aile-okul iş birliği sağlanamazsa çocukların gelişimleri tüm paydaşlar tarafından

yeterince desteklenmemiş ve eğitimde süreklilik sağlanmamış olacaktır. Bu nedenle çocuğa, öğretmene ve aileye pek çok yarar sağlayan aile katılımının sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilebilmesi önemlidir.

Erken çocukluk eğitimi alanında okul-aile iş birliğini geliştirmeye yönelik çok farklı uygulamalar vardır. Bu modellerden biri olan portage, ev merkezli bir aile eğitimi programı olup dünyada yaygın bir kullanımı bulunmaktadır (Cameron, 1997). 1965 yılında Amerika Birleşik Devletlerinde başlatılan Head Start programı, ailelerin eğitimini ve ailelerin okul ortamına aktif katılımlarını destekleyen bir programdır (Yılmaz, 2012) Ailelerin başlattığı bir program olan Reggio Emilia Yaklaşımında aileler erken çocukluk döneminde öğrenme ortamlarında etkin bir şekilde yer almaktadır (Şahin, 2012) Reggio Emilia Yaklaşımından esinlenerek uygulanan Pedagojik Dokümantasyon Yöntemi son yıllarda dünya çapında popülerlik kazanmış olup aile-okul iş birliğinin geliştirilmesinde kullanılan etkin bir yöntemdir. Pedagojik dokümantasyon erken çocukluk döneminde öğrenme ortamlarında gerçekleşen etkileşimleri ve ortaya konan ürünleri kaydetme, analiz etme, yorumlama ve paylaşmayı içeren sürekli ve süreç odaklı bir öğrenme ve öğretme yöntemidir (Pedagojik Dokümantasyon Projesi, 2014).

Pedagojik dokümantasyon aracılığıyla öğretmen öğrenme sürecini kaydederek çocukların neyi nasıl öğrendiğini ortaya çıkartarak ailelerle de iş birliği içinde olarak çocuğu tanıma ve değerlendirme sürecini yönetir.

Pedagojik dokümantasyonun eğitim sürecinde çocuk-aile ve öğretmene sağladığı yararlar;

Çocuk açısından;

Çocukların gelişim ve öğrenme sürecine katkı sağlar.

Çocukların süreçte aktif olmalarını sağlar.

Öğrenme farkındalığı gelişir.

Yaptıklarını ve çabalarını değerli hisseder.

Öğrenme isteklerini arttırır.

Özgüven sağlar.

Öğretmen açısından;

Çocukları daha iyi tanıma ve değerlendirme fırsatı bulur.

Ekip çalışmasını güçlendirir.

Öz değerlendirme fırsatı sağlar (sonuçlara göre öğretimi yeniden planlama)

Öğretim sürecinde farkındalığı artırır.

Ürün arşivleme fırsatı sağlar (okul ve öğretmen açısından).

Okula hazırbulunuşlukta çocuğu değerlendirmede kaynak sahibi olunur.

Aile açısından;

Çocuğun öğrenme süreci ile ilgili ayrıntılı bilgi sahibi olma (süreci önemseme, değerli kılma).

Sürece aktif katılım sağlama (Pedagojik Dokümantasyon Projesi, 2014)

Pedagojik dokümantasyon süreci çocuğu tanıma-değerlendirmenin ayrıntılı bir şekilde yapılmasına olanak sağlar. Pedagojik dokümantasyon belgeler aracılığıyla yapılan güçlü bir değerlendirme sistemidir. Pedagojik belgeler güçlü bir değerlendirme tekniği olup çocukların standart testlerde ortaya konulamayan özelliklerinin keşfini sağlar (MacDonald, 2007).

Erken çocukluk eğitime kayıtlı olan çocuk sayısının artması, erken yıllardaki eğitimin öneminin daha çok keşfedilmesi ve erken çocukluk döneminin eğitim programı bileşenlerindeki önemine dikkat çekilmesi, bu dönemde değerlendirmenin de öneminin giderek arttığını göstermektedir (Horton & Bowman, 2002). Çocuğu tanıma ve değerlendirme süreci, çocuğa, aileye ve öğretmene çocuğun neleri ne düzeyde yaptığı ve gelişimi hakkında bilgi verirken aynı zamanda neden ve nasıl yaptığı ile ilgili de ipuçları verir. Çocuğun davranışları neden ve nasıl yaptığı ile ilgili bilgi toplanarak, en önemli dönem olan erken çocukluk döneminde gelişimleri olumlu yönde desteklenebilir, geleceğe yatırım yapılabilir (Önder, 2014). Bu nedenle ailelerin pedagojik dokümantasyon ile erken çocukluk eğitiminin sürecini fark ederek erken çocukluk eğitimi konusunda farkındalık kazanmaları ve aile katılımı konusunda bilinçlenmeleri önem taşımaktadır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı erken çocukluk eğitiminde pedagojik dokümantasyon aracılığıyla ailelerin erken çocukluk eğitimine bakış açısı ile aile katılımı konusundaki tutumlarındaki değişimin ortaya çıkarılmasıdır. Türkiye’de konu ile ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında aile katılımı ile yapılan çalışmaların olduğu (Abbak, 2008; Çakmak, 2010; Gürşimşek, 2003; Gürşimşek, Kefi & Girgin, 2007; Kurtulmuş, 2016; Ünüvar, 2010; Yaşar Ekici, 2013) ancak pedagojik dokümantasyon hakkında çalışmaların çok sınırlı olduğu (Aras, 2017; Pedagojik Dokümantasyon Projesi, 2014) görülmektedir. Yapılan araştırmalar incelendiğinde aile katılımının çocuk açısından yararları ortaya çıkarılmasına rağmen Türkiye genelinde aile katılımının istenilen düzeye ulaşmadığı tespit edilmiştir. Ülkemizde yapılan aile katılımı çalışmaları incelendiğinde genel olarak aile katılımının, çocuğu tanımanın, aile ile iş birliğinin ve ailenin bu konuda bilinçlendirilmesinin öneminin vurgulandığı görülmektedir. Bu araştırmada ise çocuğu tanımada çok etkili olan pedagojik dokümantasyon ile aile katılımına katkısı incelenmiştir. Türkiye’de Pedagojik Dokümantasyonun aile katılımına katkısı ile ilgili yapılmış bir çalışmanın olmadığı görülmektedir. Bu çalışma ile pedagojik dokümantasyonun ailelerin erken çocukluk eğitimine karşı tutumlarının ve aile katılımına bakış açılarına katkısı ortaya çıkarılmıştır.

Erken çocukluk eğitim kurumlarında uygulanan program ne kadar iyi olursa olsun eğitim sürecine aileler katılım göstermedikçe ve okuldaki eğitim aileler tarafından desteklenmedikçe gerekli başarı sağlanamamaktadır. Yapılan aile-okul iş birliği ile eğitim kalitesi artırılıp okulun zengin bir eğitim ortamı haline gelmesi sağlanabilir (Oktay, 2002). Aile katılımı uygulamalarında yapılan bazı hatalardan dolayı verimlilik sağlanamadığı görülmektedir. Yapılan hatalardan biri de aile katılımının sadece anne ve babaların okuldaki etkinliklere katılması olarak algılanmasıdır, oysaki aile katılımı evde yapılan etkinlikleri de kapsamaktadır (Çamlıbel Çakmak, 2010). Bu araştırmada pedagojik dokümantasyon sürecinde hazırlanan araçlarla okul ortamının eve taşınması sağlanarak ailelere öneriler verilmiş ve bu konuda bilinçlenmeleri sağlanmıştır. Pedagojik dokümantasyon sürecinde hazırlanan bülten, portfolyo, panel gibi araçlarla okul ortamının eve taşınması sağlanmaya çalışılmıştır. Pedagojik dokümantasyon araçlarıyla okul-ev arasındaki koordinasyon kurularak ailelerin evde çocuklarıyla okul süreci hakkında

paylaşımında bulunmaları hedeflenmiş ve ailelerin süreç içerisinde aktif olmaları sağlanmıştır. Pedagojik dokümantasyon araçlarıyla ailelerin erken çocukluk eğitiminin içeriği hakkında bilgi edinmeleri ve çocukları evde etkili bir şekilde destekleyebilmeleri sağlanmıştır. Pedagojik dokümantasyon süreci içerisinde aile ve öğretmenin çocuğu ayrıntılı olarak tanınması ve ailenin erken çocukluk eğitimi ile bilinçlenerek çocuğun eğitim sürecine aktif olarak katılması sağlanmıştır.

Araştırma Problemi

Pedagojik dokümantasyonun Türkiye'deki bir erken çocukluk eğitimi öğrenme ortamında aile katılımına katkısı nedir?

Alt problemler. Araştırmanın ana problemine bağılı olarak aşağıdaki alt problemlere yanıt aranacaktır:

1. Ailelerin pedagojik dokümantasyon süreci ve araçları hakkındaki görüşleri nelerdir?
2. Pedagojik dokümantasyonun öğretmen ve aileye sağladığı destekler nelerdir?
3. Pedagojik dokümantasyonun ailelerin erken çocukluk eğitimine bakışının değışmesinde katkısı var mıdır?
4. Pedagojik dokümantasyonun ailelerin çocuklarını tanımalarına katkısı var mıdır?

Sayıtlılar

Araştırmaya katılan ailelerin mülakatlarda ve alınan kayıtlarda samimi ve tarafsız oldukları varsayılmıştır. Araştırmacının veri toplama sürecinde her aile için aynı tutarlılığı gösterdiği varsayılmıştır.

Tanımlar

Pedagojik dokümantasyon. Pedagojik dokümantasyon erken çocukluk eğitimi öğrenme ortamlarında gerçekleşen etkileşimleri ve ortaya konan ürünleri kaydetme, analiz etme, yorumlama ve paylaşmayı içeren sürekli ve süreç odaklı bir öğrenme ve öğretme yöntemidir (Pedagojik Dokümantasyon Projesi, 2014). Pedagojik dokümantasyon sorulara cevap vermek değıl, farklı sorular

oluşturmaktır (Filippini, Turner & Wilson, 2010). Bu araştırmada eğitim s¼recinin fotoğraflanması, çocukların ¼r¼nlerinin kaydedilerek analiz edilip yorumlanması, hazırlanan paneller ve b¼ltenler aracılığıyla ailelerle paylaşıması, çocukların kendilerini ve eğitim s¼recini değerlendirmelerine fırsat verilmesi pedagojik dok¼mantasyon olarak ifade edilmektedir.

Panel. Pedagojik dok¼mantasyon s¼recinde hazırlanan, çocukların ¼r¼nlerini ve eğitim s¼recini g¼steren, fotoğraf içeren belgelerdir. Panellerde fotoğraf, ¼đretmenin notları, çocukların eserleri ve diyalogları g¼ze çarpacak Şekilde sunulur. Araştırmada g¼zlem kayıtları, fotoğraflar ve ocuk ¼r¼nleri kullanılarak, eğitim s¼recini g¼steren paneller hazırlanmıştır.

Portfolyo. Çocukların gelişimsel ilerlemesinin belgelenmesidir. ¼đretmenlerin çocukların gelişimlerine ait topladığı delillerdir. Çocukların ¼r¼nleri, video-ses kayıtları, fotoğraflar, ¼leklerden oluşur. Ayrıca bu gelişim dosyalarında belirlenen gelişim alanlarında çocukların yetenekleri anlatılır (Seitz, 2008). Araştırmada ocukların bir d¼nem boyunca yaptıkları ¼r¼nlerden ¼đretmen ve ocuk tarafından seçilenler, çocuklara ait fotoğraf, video-ses kayıtları ve ¼đretmen tarafından geliştirilen gelişim ¼lekleri portfolyo içeriği olarak yer almıştır.

B¼lten. B¼ltenler eğitim ortamındaki ¼đrenme s¼recini g¼r¼n¼r kılmak için kullanılan pedagojik dok¼mantasyon aralarındanadır. ¼đrenme s¼reci hakkında aileye bilgi vermek amacıyla ¼đretmenler tarafından hazırlanır. B¼ltenlerde aileler için yararlı bilgiler ve ocuk gelişimiyle ilgili ¼nerilere de yer verilebilir. B¼ltenler genelde aylık olarak hazırlanır. Araştırmada toplanan g¼zlem kayıtları kullanılarak hazırlanıp, ailelerle paylaşılan belgeler b¼lten olarak ifade edilmektedir.

Aile katılımı. Anne-babaların okulun sosyal ve akademik amaçlarını gerçekleştirmek için okuldaki etkinliklere, planlamalara ve okul y¼netimine aktif olarak katılmasıdır (¼merođlu, Kandır & Ersoy, 2003). Araştırmada aileler pedagojik dok¼mantasyon s¼reci ve erken çocukluk eğitimi ile ilgili d¼ř¼ncelerini paylaşıarak aile katılımı sağlamışlardır. Araştırmada anne-babaların çocuğun okul yaşamı ile ilgili bilgi edinmesi, pedagojik dok¼mantasyon araçlarında ocuk ile paylaşımda bulunması, sınıf içi planlama ve etkinliklere dâhil olması aile katılımı olarak ifade edilmektedir.

Bölüm 2

Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar

Erken Çocukluk Eğitiminde Aile Katılımı

Aile katılımı, okul ile aile arasındaki çok yönlü etkileşim ve iletişimidir (Epstein, 2002). Oktay'a (2002) göre ise aile katılımı eğitim süresince ailelerin çocuklarına ve okulun programına yarar sağlayacak yeteneklerini sergilemeleridir. Erken çocukluk eğitimiyle ilgili yapılan araştırmalarda ailelerin çocukların eğitimine aktif katılımlarının, çocukların gelişim alanlarını olumlu yönde etkilediği, çocukların okula hazırlanmasında da etkili olduğu belirtilmektedir (Arabacı & Aksoy, 2005). Günümüzde okul sadece bilgi aktarımının yapıldığı bir kurum değildir. Okulun çocuk, genç ve yetişkini eğitme rollerine, aile ile iş birliğine katılması, eğitimdeki devamlılık ilkesi açısından önemlidir (Zembat & Unutkan, 2001). Aile katılımı, aileler için bireysel bir hak ve sorumluluk olmanın yanı sıra sosyal bir ihtiyaç olarak kabul edilebilir. Bunun yanı sıra, okul aile arasında pozitif bir iş birliği olmadığında, beklentileri olan bir toplum için yüksek eğitim çıktılarına ulaşmak mümkün değildir (Castro vd., 2015). Genel bir anlamda aile katılımı, çocukların sosyal, duygusal ve akademik gelişim süreçlerinde ailelerin aktif olarak katılım sağlaması olarak görülebilir. Fantuzzo (2000) aile katılımını, ailelerin çocukların öğrenme ve gelişimini teşvik etmeyi amaçlayan etkinliklere aktif katılımı olarak tanımlamaktadır.

Okul ve toplumun öncelikli rolleri üzerinden aile katılımı altı türde incelenebilir. İlk tür, okul ve toplumun, çocukları ile ilgilenmeleri ve eğitmeleri konusunda ailelere sunduğu destek ve eğitim kapsamında tanımlanan "ebeveynlik tipidir". İkinci tür ise, okul ve toplum tarafından, okul programı ve çocukların gelişimi hakkında iletişim kurma amacıyla kurulan formlar ve kanallar aracılığı ile yürütülen "iletişim tipidir". Üçüncü olarak, okul ve toplum, ailelerin okul faaliyetlerine katılım için gösterdikleri çabayı desteklediği ve organize ettiği "gönüllülük tipidir". Dördüncü aile katılım türü ise; okul ve toplumun, okul müfredatının evde takibinin yapılmasına yönelik ailelere verilen eğitim ve bilgilendirmelerle sağlanan "evde öğrenme tipidir". Beşinci aile katılım türü "karar verme tipidir". Bu türde, okul ve toplum, okullarda alınacak kararlara yönelik ailelere liderlik ve temsilcilik konularında eğitim ve destek verir. Son aile katılım

türü ise “toplumla iş birliği tipidir”. Bu aile katılım türünde, okul ve toplum, toplumdan ve güçlü ailelerden edindiği hizmet ve kaynakları, çocukların öğrenmelerini ve gelişimlerini daha iyi desteklemek için, aileler ve eğitimciler için belirlemek ve sürece dahil etmeyi amaçlamaktadır (Epstein vd., 2009)

Aile katılımı, okul-aile iş birliği ve okul-toplum ve aile etkileşimi çocukların gelişim alanlarının desteklenmesinde, akademik başarılarında ve toplumun eğitim sürecine dâhil olmasında oldukça önemli bir rol oynasa da Castro vd.'ye (2015) göre birçok aile için aile katılımı sadece çocukların akademik geleceği, derslerindeki başarılar, ödevlerinin kontrolü ve okula ne sıklıkla geldikleri gibi kriterlerden oluşmaktadır. Hill ve Tyson (2009) bazı ailelerin, aile katılımını sadece çocuklarının akademik başarıları kapsamında değerlendirdiklerini ve “ödevlerine yardım etme” ile sınırladıklarını rapor etmiştir. Bu görüşü destekleyen başka bir araştırma sonucunda ise Wilder (2014) ailelerin ödev yardımı ile sınırlı katılımlarının çocuğun akademik başarılarına katkı sağlamadığını belirtmektedir. Bu açıdan, aile katılımının sadece akademik başarı ve ödev yardımı gibi görülmesi, aile katılımından beklenen yüksek yarara ulaşılmadığını göstermektedir (Patall, Cooper, & Robinson, 2008). Ho ve Willms ise (1996) aile katılımının bazen olumsuz etkilere neden olabileceğini belirtmekte ve düşük akademik başarı riski taşıyan çocukların ailelerinin okula sıkça gelmesinin çocukların gelişimi üzerinde yarattığı strese ve kaygıya işaret etmektedir.

Erken çocukluk eğitiminde aile katılımı çalışmaları. Erken çocukluk eğitim kurumlarında çeşitli aile katılımı etkinlikleri yapılmaktadır. Aile katılımı ile ilgili yapılan araştırmalara göre aile katılımının başta akademik başarı olmak üzere eğitim sürecine birçok olumlu katkısı vardır (Yavuz-Güler, 2014). Ailelerin çocuğun eğitim sürecine ve gelişimine dahil olması, çocuğun tüm gelişim alanlarını hızlandırır, erken çocukluk dönemdeki çocukların sosyal gelişimini, motivasyonunu ve aynı zamanda ilkokula hazırlık aşamasını olumlu yönde etkiler (Gürşimşek vd., 2002). Yurt içinde ve yurt dışında aile katılımıyla ilgili yapılan araştırmalar ve sonuçları incelendiğinde, aile katılımının çocuğun akademik başarısını, dil-okuryazarlık gelişimini, matematik gelişimini, sosyal gelişimini ve kişilik gelişimini olumlu etkilediği belirtilmektedir (Günay Bilaloğlu, 2014). Ayrıca, aile katılımı etkinlikleri uygulanan erken çocukluk eğitim kurumlarında yapılan araştırmada,

anne ve babaların aile katılım düzeyindeki artışın çocuğun akademik benlik saygısını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (Özcan, 2012).

Ülkemizde 2013 yılında yenilenen MEB Okul öncesi eğitim programında aile katılımı ve aile katılımı etkinliklerinin önemi vurgulanmaktadır. Okul Öncesi Eğitim Programı ile Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberinde (OBADER, 2013) aile katılımı çalışmaları şu şekilde ifade edilmektedir;

1- Aile İletişim Etkinlikleri

- Telefon görüşmeleri, kısa ileti hizmetleri,
- Kitapçıklar,
- Görsel-işitsel kayıtlar,
- Fotoğraflar,
- Duyuru panoları,
- Bültenler,
- Haber mektupları,
- Yazışmalar-iletişim defterleri,
- Gelişim dosyaları,
- Toplantılar,
- Okul ziyaretleri,
- Gidiş-geliş zamanları,
- İnternet temelli uygulamalar (e-posta, sosyal medya, web sayfası),
- Dilek kutuları (s. 72-76)

2- Ailelerin eğitim etkinliklerine katılımı,

- Gözlemci olarak okulda bulunması,
- Materyal hazırlanmasında ve onarımında görev alması,
- Sosyal etkinlikler, alan gezileri, açık hava etkinliklerinde öğretmene yardımcı olması,
- Sınıfta yeteneğine uygun bir etkinlikte yer alması,

- Çocuklarla birlikte yiyecek hazırlama etkinliğini gerçekleştirmesi,
- Çocuklarla birlikte oyun oynama, öykü okuma, fen, sanat, müzik gibi etkinlikleri gerçekleştirmesi,
- Sınıfta öğretmen tarafından planlanan bir etkinlikte görev alması (s. 77)

3- Bireysel Görüşmeler ve Ev Ziyaretleri (s. 80)

Çocuğun gelişim sürecinde aile katılımının önemli bir rol oynadığı yapılan birçok araştırma ile ortaya konmuştur (Fagbeminiyi, 2011; Lau ve Rao, 2012; Lee, 2014; Ogelman, 2016). Aile katılımının etkisine yönelik çalışmalar incelendiğinde, çalışma grubu olarak; ailelere (Kurtulmuş, 2016; Özdiñç, 2014), öğretmenlere (Bayraktar, Güven ve Temel, 2016; Mahmood, 2013), çocuklara (Ekici, 2013; Gürşimşek, 2003) ve bu grupların birlikte yer aldığı çalışmalara (Lau ve Rao, 2012; Lee, 2014) rastlanmaktadır.

Ebeveynlerle yürütölen aile katılımı çalışmalarında, ailelerin sınıflarda yapılan etkinliklere katılma isteklerinin belirlenmesi (Kurtulmuş, 2016), sınıf içi etkinliklerin ailelerle paylaşılmasının hedeflenmesi (Özdiñç, 2014) ve ebeveyn katılım programları gibi uygulamalarla (Çakmak, 2010; Fagbeminiyi, 2011) ailelerin aile katılımı konusundaki farkındalıkları, tutumlarının ve görüşlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bunun yanı sıra, aile katılımı bağlamında babaları konu alan araştırmalarında Gürşimşek, Kefi ve Girgin (2007) babaların katılımı olan okullarda eğitim sürecinin daha aktif geçtiğı ve babaların katılımı ile çocukların öğrenme süreçlerinde olumlu yönde gelişme olduğı vurgulamaktadır. Aile katılımı çalışmalarında ailelerin öğretmenler tarafından yönlendirilmeye, desteklenmeye ve bilgilendirilmeye ihtiyaçları olduğı (Kurtuluş, 2016), ebeveynlerin bazı batıl inançları ile çocukları yanlış yönlendirebilecekleri (Fagbeminiyi, 2011), özellikle sınıf içi etkinliklerin artık gelişen teknoloji ve değışen iletişim araçları ile ailelere sosyal medya üzerinden paylaşılmasının aileleri bilgilendirme ve çocukları ile kurdukları iletişimi güçlendirme noktasında (Özdiñç, 2014) katkı sağladığı bilinmektedir. Ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan çalışmalarda, ebeveynlere uygulanan aile katılım programlarının çocukların sosyal, bilişsel ve psikolojik gelişimlerine olumlu etki ettiğı, bu alanlarda yaşanan problemlerin çözümünde önemli bir rol aldığı ortaya konmaktadır (Çakmak, 2010; Fagbeminiyi, 2011, Lau

ve Rao, 2012). Aile katılımı programlarının yanında uygulanan sosyal beceri programlarının 4-5 yaş çocuklarının sosyal becerileri üzerinde anlamlı gelişmeye katkı sağladığı vurgulanmaktadır (Ogelman, 2016).

Aile katılımının öğretmen bağlamında incelendiği araştırmalarda öğretmenlerin aile katılımına ilişkin tutumları (Bayraktar vd., 2016) ve öğretmenlerin ailelerle olan iletişimleri (Mahmood, 2013) öncelikli incelenen konular arasında olduğu gözlemlenmektedir. Dünyanın birçok ülkesinde, örneğin Güney Kore ve OECD'yi kapsayan 12 ülkede; aile ve öğretmen iletişiminin olumlu olmasından kaynaklı çocuklarında olumlu bir gelişim süreci geçirdikleri rapor edilmiştir (Lee, 2014). Öğretmen ile aile arasındaki etkileşim çocuğun öğrenme sürecini doğrudan etkilemektedir. Öğretmen-aile arasında var olacak olumsuz bir etkileşim çocuğun gelişim ve öğrenme sürecini de olumsuz etkileyecektir. Bu olumsuz etkiye yönelik; aile ile öğretmen arasında karşılıklı iletişim yetersizliği, iletişim kurmakta güçlükler, güç bağımlılığı (ailenin gönüllülüğü), erken çocukluk eğitimcilerinin sosyal kimliğindeki yetersizlikler gibi olumsuzluklar çocukların öğrenme sürecini olumsuz etkilemektedir (Mahmood, 2013). Öğretmenlerin aile katılımına ilişkin görüşlerinde mesleki tecrübenin ters ilişkili olduğu yani başka bir ifade ile mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin aile katılımı konusunda daha olumlu görüşlere sahip olduğu, özellikle 26-30 yaş aralığındaki öğretmenlerin aile katılımına ilişkin diğer yaş grubu öğretmenlere oranla daha pozitif bir tutum sergiledikleri rapor edilmiştir (Bayraktar vd., 2016). Bu araştırmada elde edilen sonuçlardan farklı olarak, yeni mezun olan öğretmenlerin aile iletişimiyle ilgili üniversite eğitimleri boyunca yeterli bilgi edinemedikleri, uygulamada birçok şey yapabilmelerine rağmen ailelerle olan etkileşimde yaşanan zorluklarla baş edebilme yöntemleri hakkında bilgi edinmeden mesleğe başlamaları problem olarak gösterilmektedir (Mahmood, 2013).

Aile katılımının çocukların sosyal gelişimlerine olan olumlu katkısı (Ogelman, 2016), aile katılımı etkinliklerine katılan ailelerin çocuklarının genel sosyal becerilerinin, iş birliğinin, sosyal bağımsızlık-kabul görme ve sosyal etkileşim becerilerinin aile katılımı etkinliklerine katılmayan ailelerin çocuklarına göre daha yüksek olmasında etkilidir (Ekici, 2013). Ailelerin eğitime katılımları ile çocukların psiko-sosyal gelişimleri arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmasına rağmen, ailelerin evde ve okulda eğitime katılım amaçlı etkinlikleri daha az

gerçekleştirdikleri tespit edilmiştir, bu çelişki ailelerin öğrenmenin okul ve öğretmen tarafından gerçekleştirilmesi gerektiği düşüncelerinden kaynaklanabileceği şeklinde yorumlanmıştır (Gürşimşek, 2003).

Aile katılımı çalışmalarının bir kısmının aile ve öğretmenin çalışma grubunda yer aldığı araştırmalar şeklinde gerçekleştiği görülmektedir (Lau ve Rao, 2012; Lee, 2014; Ünüvar, 2010). Çin'de yapılan bu araştırmaların birinde Çin Erken Ebeveyn Katılımı Ölçeğini (CEPIS) kullanılmış ve elde edilen sonuçlara göre ailelerin ve öğretmenlerin aile katılımı ile ilgili farklı tutumlarda oldukları ortaya çıkmıştır. Çin'deki ailelerin ev tabanlı aile katılımını anaokulu tabanlı anaokuluna göre daha çok deneyimledikleri sonucuna ulaşılmıştır (Lau & Rao, 2012). Başka bir çalışma da ise ebeveynlerin çoğunun öğretmenlerin aileler için dergi, afiş hazırlamadığını, sergi ya da çay düzenlemediğini, ebeveynlerle resmi olarak yazışmadıklarını, okulda yapılan çalışmalarının fotoğraflarının ebeveynlere aktarılmadığını, aileler için kitaplıklar oluşturulmadığını ifade etmelerine rağmen, aynı araştırmada yer alan öğretmenlerin büyük bir bölümü söz edilen çalışmaları yaptıklarını belirtmişlerdir. Genel olarak çalışmada okullarda yapılan aile katılımı etkinliklerinin amaca ulaşmadığı belirtilerek ailelere okullarda yapılan çalışmaları fark etmelerini sağlayıcı uygulamalar yapılması önerilmektedir (Ünüvar, 2010). Bunun yanı sıra, aile katılımının çocuğa, okula ve aileye olumlu katkılar sağlayabileceği belirtilmekte, ailelerin okul deneyimleri, kültürleri ve aile yapılarının okula ve öğretmene karşı tutumlarını etkileyebileceği bilindiği için okul yönetiminin ve öğretmenlerin de ailelere karşı tutumlarının olumlu olması yönünde kurum ve öğretmenlere önerilerde bulunmaktadır (Carlisle, Stanley & Kemple, 2005).

Aile katılımı ile ilgili son olarak lisansüstü tezlere bakıldığında, aile katılımına ilişkin uygulanmayan etkinlik türlerinin araştırıldığı, ailelerin okuldaki öğretmenlerden beklentilerine ilişkin görüşlerinin incelendiği görülmektedir (Abbak, 2008; Işık, 2007). Abbak (2008) ebeveynlerin çok az uygulanan ya da hiç uygulanmayan aile katılım etkinlikleri olarak; ev ziyaretlerini, eğitim panolarını, telefon görüşmelerini, teyp kayıtlarını, toplu dosyaları ve toplantıları gösterdiklerini belirtirken, Işık (2007) ise telefon görüşmelerini, seminerleri, konferansları, ev ziyaretlerini, dilek-şikâyet kutusu ve ailelerle tanışma-kaynaşma toplantılarını belirtmektedir. Abbak (2008) ailelerin ev ziyareti uygulamasının yapılmasını istediklerini ifade ederek aynı zamanda aile katılımı ile ilgili daha çok bilgi sahibi

olmak istediklerini, bu konuda desteğe ihtiyaç duyduklarını belirtmektedir. Işık (2007) ise ailelerin okuldan beklentilerini; öğretmenle daha sık görüşme yapılması, anne-baba eğitim çalışmalarının yapılması, bilgilendirici kitapçıklar hazırlanması, sınıf içi yapılan etkinlikler ve çocuğun gelişim dönemi hakkında daha çok bilgilenmek istedikleri şeklinde listelemektedir.

Erken çocukluk eğitiminde aile-öğretmen iş birliği. Okul ve ailenin iş birliğinin başlangıcı, öğretmenlerin ailelerin önemine inanmalarıyla gerçekleşir. Bu nedenle okul öncesi öğretmenlerinin okul başladığından beri aile ile iş birliğine hazır olmaları ve ailelerden eğitim sürecinde destek talebinden bulunmaları gerekmektedir (Coleman & Churchill, 1997). Ailelerin de aile katılımı konusunda çocuklarının eğitim sürecinde öğretmenin ailelerin katkılarına ihtiyaç duyduğunu hissetme ihtiyacı vardır. Bu konuda sorumluluk öğretmenlerindir (Gümüşeli, 2004). Öğretmenler aile katılımının başlaması, sürekliliğinin sağlanması ve başarıya ulaşmasında en önemli etkidir. Eğer öğretmen aile katılımı konusunda olumlu tutum içerisinde olursa hedefe ulaşılır (Tezel-Şahin & Ünver, 2005).

Çocuklarda tüm gelişim alanlarında ve davranış değişikliğinde sürekliliğin sağlanabilmesi için kaliteli okul programları tek başına yeterli olamamaktadır, kalıcılığın sağlanabilmesi için ailenin desteği şarttır. Erken çocukluk eğitimi aile ile birlikte kurumlarda verilmektedir, bu nedenle öğretmen ve aile iş birliği önem taşımaktadır (Coleman & Churchill, 1997). Öğretmen ve yöneticilerin aile katılımı kavramını tam bilmemeleri, birilerinin işleri kendi üzerlerine bırakacağı korkusu ve paylaşımın mümkün olmayacağına inanmaları aile katılımı sürecini engellemektedir (Zembat & Haktanır, 2005). Aile katılımı farklı türlerde yapılabilmektedir ve çeşitlidir. Aileler okuldaki etkinliklere katılarak, çocuklarını evde destekleme yöntemlerini öğrenerek ve çocuklara bilgi aktarımında bulunarak çocuklarına destek sağlayabilirler. Sınıf etkinlikleri dışındaki yönetim ve karar verme mekanizmalarında da aktif rol alabilirler. Belirtilen uygulamaların hepsi birer aile katılımıdır. Aile katılımının iyi bir şekilde öğretmen tarafından organize edilmesi gerekir. Öğretmenler eğitim sürecinde ailelerden nasıl destek alabileceğini planlamalıdır. Aile-öğretmen iş birliğinde öğretmenin esnek bir iş birliği yeteneğinin olması aile katılımında her zaman olumlu sonuç verir (Cotton & Wiklund, 1989).

Reggio Emilia Yaklaşımı

Reggio Emilia Yaklaşımının temelleri İkinci Dünya Savaşı sonrasında atılmaya başlanmıştır.1991 yılında Reggio Emilia yaklaşımı uygulanan bir okul dünyanın en iyi erken çocukluk eğitimi programı olarak seçilmiştir (New, 2007). Yaklaşımın öncüsü Malaguzzi'dir. Yaklaşım somut yaşantılara dayanır. Çocuklar araştırma, üretme ve hipotezleri test etme sıralamasını gerçekleştirmektedirler. Reggio Emilia yaklaşımı "çocuğun yüz dili" felsefesine dayanmaktadır. Bu felsefeye göre çocuklar somut yaşantılarını sembolik ifadelerle dönüştürürler, akranlarıyla çalışırlar, öğretmen sadece rehber rolündedir (Temel & Dere,1999).

Reggio Emilia yaklaşımında Vygotsky'nin etkisinin olduğu görülmektedir. Reggio Emilia yaklaşımı ile Vygotsky çevreden doğal yolla öğrenme konusunda uyuşmaktadır (Malaguzzi, 1998). Vygotsky'nin yakınsak gelişim bölgesi tanımı ile bu yaklaşımın ilişkili olduğu belirtilmektedir (Dahlberg & Moss, 2006). Yaklaşım göre çocuk yetişkinler tarafından benimsenen katı kuralları temsil eden duvarlarla karşı karşıyadır, bu nedenle çocuklar bu duvarları aşmalıdır. Reggio Emilia yaklaşımında çocuk bu süreci kendi kendine aşmalıdır. Bu nedenle öncelikle çocuk yaşadığı kültürel değer ve toplumsal rolleri öğrenmesi için desteklenmelidir, çocuğa rehber olunmalıdır (Aslan, 2005). Reggio Emilia yaklaşımında aile katılımının çocukların öğrenme deneyimlerinde önemli rol aldığı düşünülmektedir. Anne-babalar ve okulun iş birliği içinde olması ve fikir alışverişleri yapmasının öğretim sürecini geliştirdiğine inanılır. Bu nedenle aile katılımı öğretim felsefesinin bir parçasıdır. Aile katılımı olmadan iyi bir sonuç alınması beklenmemektedir (Cadwell, 1997).

Reggio Emilia yaklaşımında sosyal çevre de çok önem taşımaktadır. Ortam "öğretmenin kendisi" olarak tanımlanmaktadır. Reggio Emilia yaklaşımını uygulayan okullarda çocukların sosyal iletişimi önemsendiğinden yetişkin ve çocuk iletişimini sağlamak amacıyla okullarda sınıfların açıldığı "Piazza" adı verilen ortak bir alan bulunmaktadır (Aral, Kandır ve Yaşar, 2000; Temel & Dere, 1999). Bu yaklaşımda çocuklarla ilgili dokümanlar yoğun bir şekilde oluşturulmaktadır ve çocuklara ait olan öğrenme dokümanları okulun her yerinde bulunmaktadır. Çocukların duygu ve düşünceleri, yaptığı çalışmalar, çocukların uygulamalar sırasındaki fotoğrafları hazırlanan dokümanlar arasındadır (Bennet, 2001). Aynı

zamanda aile-öğretmen iş birliği ve iletişimi de Reggio Emilia yaklaşımında önemsenen konulardandır. Sınıf içlerinde bulunan panolar çocuklarla ve ailelerle iletişim kurmada araç olarak kullanılmaktadır. Aileler çocuklarının gün içinde nasıl zaman geçirdiğini, çocukların oluşturdukları ürünleri, çocukların okulda konuşulan konular hakkında hangi fikirlerini paylaştıklarını ve ilgi alanları ile ilgili bilgileri de panolardaki metinlerden ve dokümanlardan öğrenebilmektedirler (Hertzog, 2001). Hazırlanan panolar dışında aile-öğretmen iletişimi uygulamalarına aile bilgilendirilmesi de örnek olarak verilebilir. Reggio Emilia yaklaşımında ailelere çocukların gelişimleri, performansları ve günlük yaşantıları hakkında ayrıntılı bilgiler verilmektedir. Çocukların ürünleri ve çocuk ile ilgili dokümanite edilen bilgiler belirlenen aralıklarla ailelere gönderilmektedir (Edwards, 2002).

Reggio Emilia yaklaşımında dokümantasyon. Dokümantasyon Reggio Emilia yaklaşımının kalbini oluşturmaktadır ve öğretmenlere sınıfta araştırmacı rolü verir (Fawcett & Hay, 2004). Çocuk, öğretmen ve aile arasında iletişim kanalı rolü görmektedir (Buldu, 2010). Dokümantasyonda çocukların eserlerinin yanında süreci görünür kılan fotoğraflar ve belgeler olmaktadır. Sanat eserleri, defterler, günlükler, ses kayıtları, mesajlar, mektuplar dokümantasyon kaydı için kullanılan belgelerdendir (Gandini, 2004). MacDonald'a (2007) göre pedagojik dokümantasyon çocuğun yeteneklerini ve öğrenme çıktılarını görünür kılmaktadır. Anne-babaların eğitim sürecine katılımını da olumlu olarak etkilemektedir. Anne-babalara çocuklarının neyi neden ve niçin yaptığını görmeleri için çok iyi bir fırsat yaratır. Sadece sonucu değil süreci görmelerini sağlar (Rinaldi, 1998). Yapılan projeleri dokümantasyon aracılığıyla inceleyen anne-babalar, okuldaki projelere daha aktif nasıl dâhil olabilecekleri konusunda farklı yollar üretebilirler (Katz & Chard, 1996).

Wiegand'e (2011) göre dokümantasyon çocukların yaptıklarının yorumlanmasını, çocukların düşüncelerinin yorumlanmasını, ölçme değerlendirme faaliyetleriyle çocuklara göre planlama yapılmasını, çocukların gözlemlenerek veri toplanmasını sağlayan bir uygulamadır. Öğretmenler dokümantasyon aracılığıyla çocukları çok iyi tanırlar ve çocukların öğrenme deneyimlerini zenginleştirecek şekilde uygulamalar yapabilirler. Çocuk açısından da yararlıdır. Çocukların dokümantasyon aracılığıyla kendi çalışmalarına, fotoğraflarına, konuştuklarına yer verildiğini görmeleri sağlar, yaşadıkları sürece verilen önemi fark eden çocuklar

kendilerine ve öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirirler. Ayrıca kendi düşüncelerinin yanı sıra arkadaşlarının düşüncelerini, etkinliklerini gören çocuklar birbirlerinin çalışmalarını da yorumlayıp süreçten etkilenecek birbirlerinden de öğrenme fırsatını elde etmiş olurlar (Buldu, 2010).

Pedagojik Dokümantasyon

Pedagojik Dokümantasyon, çocukların söylediklerini, yaptıklarını, çocukların ürünlerini, öğretmenlerin de çocukların ürünleriyle nasıl ilişkisi olduğunu kaydeden bir uygulamadır (Dahlberg, Moss & Pence, 1999). Çocukların fikirlerine, düşüncelerine, sorularına, dünya ile ilgili teorilerine önem ve değer verildiğinde onların çalışmalarını ilgili izler toplanır (çocukların çizimleri, etkinlik fotoğrafları, ifadelerinin not alınması) ve daha geniş bir toplulukla paylaşılır, bu uygulamada dokümantasyon yapılmış olunur (Stacey, 2015).

Dokümantasyon eğitim sürecinde bir araç olarak 1890'lı yıllarda kullanılmaya başlanmıştır. Amerika'da G. Stanley Hall liderliğindeki Amerikan Çocuk Çalışması hareketinde dokümantasyon kullanılmıştır. G. Stanley Hall araştırma süresince gözlemlerini anaokulu öğretmenleri ve annelerin çocukları daha iyi anlamaları için bilimsel bir yöntem olarak sunmuştur (Singer, 1992). Pedagojik dokümantasyon saydam okul oluşturulmasında rol oynamaktadır. Saydam okullar dokümantasyon bakımından zengindir ve dokümantasyon aracılığıyla okulda kurulan iletişim mimaride üst üste binen bir yapı haline gelir. Oluşan bu alan dinleyicilerin gerçekleşen iletişimi anlamlandırmalarına fırsat sunar (Ceppi & Zini, 1998).

Reggio Emilia anaokulları kurucusu Loris Malaguzzi'ye göre pedagojik dokümantasyon, çocukların süreç içerisinde yaptıklarını, etkileşimlerini görünür kılmaktadır. Pedagojik dokümantasyon ailelere ve öğretmenlere, öğrenme sürecini görünür kılıcı araçlar sunmaktadır (Edwards, Gandini & Forman, 1998). Pedagojik dokümantasyon belgeleri ses kaydı, video kaydı, fotoğraflar, çocukların oluşturduğu ürünler ve çocukların ifadeleridir. Dokümantasyon sürecinde yapılan belgelemeler, çocukların gelişimini pedagojik olarak kanıtlarla sunmaktadır (Dahlberg vd., 1999). İdeal dokümantasyon, fotoğrafların, çocuk ürünlerinin veya dokümanların duvarlarda, raflarda ve masalarda görünür kılınmasıdır (Dahlberg, 1995).

Rintakorpi (2016), Finaldiya'da yapmış olduğu araştırmada pedagojik dokümantasyonu eğitim sürecinde araç olarak kullanmıştır ve araştırmanın sonunda pedagojik dokümantasyonun eğitim sürecini aileler ve öğretmenler açısından görünür kıldığı belirtilmiştir. Fleck, Richmond, Sanderson ve Yacovetta (2015) ise yapmış oldukları araştırmada anne-çocuk iletişimini pedagojik dokümantasyon aracılığıyla incelemişlerdir. Araştırmanın sonucunda pedagojik dokümantasyon aracılığıyla anne-çocuk ikililerinin daha çok okul hakkında etkileşimde buldukları belirtilmiştir. Pedagojik dokümantasyon sürecinden önce çocukların "bugün okulda neler yaptın?" sorusuna ayrıntılı cevap veremediği ifade edilmiştir.

Pedagojik dokümantasyon araçları. Pedagojik dokümantasyon sürecinde gerçekteşen etkinlikleri, etkileşimleri, öğrenmeleri görünür kılmak için panel, portfolyo ve bültenler kullanılır.

Panel. Dokümantasyon panellerinde fotoğraf içeren belgeler kullanılır. Panellerde fotoğraf, öğretmenin notları, çocukların eserleri ve diyalogları göze çarpacak şekilde sunulur. Paneller çocukların öğrenme sürecinin görsel olarak bir arşivi olarak tanımlanabilir (Helm, Beneke & Steinheimer, 1998). Warash (2007) dokümantasyon sürecinde hazırlanan panellerle ilgili araştırma yapmıştır ve yapılan araştırmanın sonucunda paneller aracılığıyla çocuklar hakkında ailelere ve topluma bilgi vermenin yanı sıra sınıfta neler öğrenildiği ile ilgili bilgilerin de ailelerle ve toplumla paylaşılmasının sağlandığı belirtilmiştir. Dokümantasyon sürecinde hazırlanan paneller çocuk-çocuk, çocuk-yetişkin ve çocuk-materyal arasındaki etkileşimi sağlar (Project Zero, 2003). Liljestrand ve Hammarberg (2017), İsveç'te pedagojik dokümantasyon ve panel ile ilgili yapmış oldukları araştırmada, hazırlanan paneller aracılığıyla öğretmenin öz değerlendirme yapabildiğini, çocukların kendini yönetmeyi öğrendiğini ve etkinlik akışının çocuklar ve öğretmenler tarafından somut olarak değerlendirilebildiğini belirtmişlerdir. Paneller sınıf içinde ya da sınıf dışında duvarda sabit olabildiği gibi, taşınabilir panel örnekleri de kullanılabilir (Mitchell, 2010).

Portfolyo. Portfolyo çocuğun birçok ürününü kapsayan, çocukların tüm gelişim alanları hakkında bilgi edinilmesini sağlayan değerlendirme araçlarından biridir. Sınıfta günlük olanları açığa çıkaran ve tamamlanan ürünler portfolyoda kullanılır (Mills, 1994). Erken çocukluk döneminde portfolyonun içeriğinde, ilgi

envanterleri, çocukların gelişim alanlarını takip edebilmek için kontrol listeleri, çalışma örnekleri, gözlem kayıtları, ölçekler, görüşme notları, aile raporları, öğretmen görüşleri, gözlem kayıtları, çocuk için programda hazırlanan amaçlar yer almalıdır (Tuğrul, 2003). Ayrıca kaydedilen dil etkinlikleri, çocukların gelişimini ve etkileşimini yansıtan fotoğraflar ve video kayıtları da portfolyonun içine konulabilen dokümanlardır (Morrison, 1999).

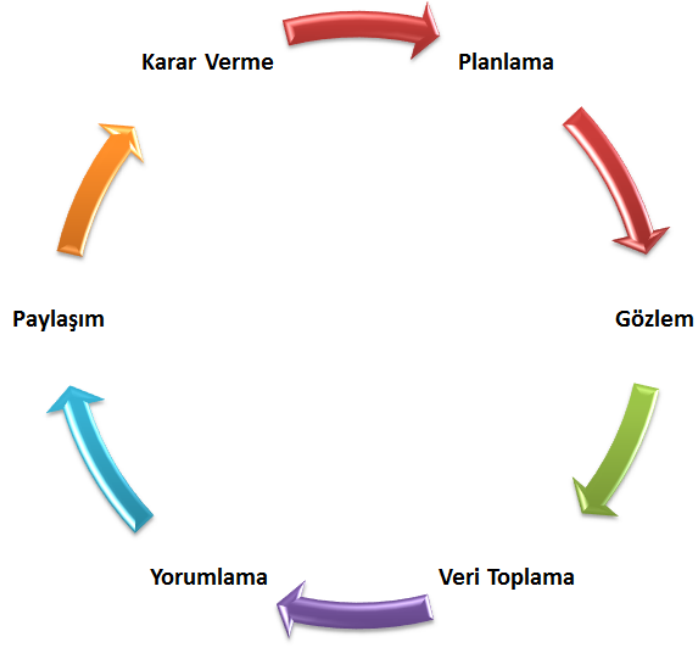
Deniz-Kan (2007) portfolyo ile ilgili yapmış olduğu araştırmanın sonucunda portfolyoların bireysel olarak her çocuğun öğrenme sürecini değerlendirdiğini, çocuğun gelecekteki başarısına ayna tuttuğunu ifade etmiştir. Kan (2007) ise yapmış olduğu araştırmanın sonucunda çocukların özelliklerinin birbirinden farklı olduğunu, bu nedenle aynı koşullar altında değerlendirme yapılamayacağını belirterek en uygun değerlendirme aracının portfolyo olduğunu belirterek portfolyonun çocukların kendi özelliklerine göre gelişmesini amaçladığını ifade etmiştir. Gilman (1995), yapmış olduğu araştırma sonucunda, portfolyonun çocukları kendi gelişimleri ve öğrenmelerine yönelik sorumluluk almaya teşvik ettiğini ifade etmiştir. Seitz ve Barholomew (2008), yapmış oldukları araştırma sonucunda portfolyonun aile-öğretmen-okul için kalıcı ve anlamlı sonuçlar veren yararlı bir araç olduğunu ifade etmişlerdir. Portfolyo, çocukların kendilerini ifade etme becerilerini, sorumluluk becerilerini ve özgüvenini olumlu yönde etkilemektedir. Aileler de portfolyo aracılığıyla çocuklarının ilgi alanlarını, yeteneklerini keşfedebilmektelerdir (Eren, 2007). Portfolyolar, çocukların kendilerini değerlendirmelerine fırsat verir ve kendi öğrenme süreçlerine dâhil olmalarını sağlar (Tierney, 1991). Portfolyo sayesinde çocuğun gelişimi kayıt altına alınır ve dosyalar ait farklı türden ürünleri içerir (Cohen, 1999). Eren (2007) yapmış olduğu araştırmada, öğretmenlerin portfolyoyu öğretmen ve çocuk açısından etkili bir değerlendirme aracı olarak belirttiğini ifade etmiştir. Aynı zamanda çalışmada öğretmenler portfolyoyu kapsamlı ve detaylı bir sistem olarak tanımlamışlar ve öğretmene de sağladığı yarar vurgulanmıştır. Çalışmanın diğer bir bulgusu da portfolyonun değerlendirme sürecinde öğretmenlere farklı bakış açısı kazandırabileceği şeklindedir. Portfolyonun aileye sağladığı yarar araştırıldığında ise, okul ve ev arasındaki iletişimi güçlendirdiği, okulu eve taşıdığı belirtilmiştir (Cooper & Brown,1992).

Bülten. Bültenler de öğrenme sürecini görünür kılmak için kullanılan pedagojik dokümantasyon araçlarındandır. Öğretmenler tarafından hazırlanır. Öğrenme süreci hakkında aileye bilgi verilmesi hedeflenir, aynı zamanda bültenlerin içerisinde aileler için yararlı bilgiler ve çocuk gelişimiyle ilgili önerilere de yer verilebilir. Bültenler genelde aylık olarak hazırlanır. Bülten hazırlanırken dikkat edilmesi gereken bazı konular bulunmaktadır;

- Bültenlerde her çocuğa yer verilmesi önemlidir.
- Eğitici ve bilgilendirici olmalıdır.
- Öğrenim süreciyle ilgili fotoğraflar açıklamalarıyla birlikte kullanılmalıdır (aile katılımı, etkinlik fotoğrafları, gezi bilgileri vb.)
- Bülten okulun eğitim felsefesini yansıtmalıdır.
- Açık ve anlaşılır bir dil kullanılarak hazırlanmalıdır.
- Haftalık bülten ise belirlenen haftadaki etkinlikleri, aylık bülten ise belirlenen aydaki etkinlikleri içermelidir (Pedagojik Dokümantasyon Projesi, 2014).

Pedagojik dokümantasyon süreçleri. Pedagojik dokümantasyon süreci şekil1’de görüldüğü gibi; Planlama, gözlem, veri toplama, yorumlama, paylaşım ve karar verme süreçlerinden oluşur ve bu süreçte verilen kararlar doğrultusunda süreç yeniden başlar. Planlama aşamasında öğrenim süreci için hedef ve odak belirlenerek araçlar hazırlanır. Bu araçlar; kâğıtlar, klasörler, fotoğraf makinesi, paneller, ses kaydı cihazı, yazıcıdır. Öğrenim süreci boyunca belirtilen araçlarla kayıt tutulur. Daha sonraki aşama olan gözlem aşaması için, odak belirlenir ve gelişim ve öğrenme süreci ile ilgili veri toplanır. Toplanan veriler yorumlanarak panel, bülten ve portfolyolar kullanılır. Yorumlama bittikten sonra toplanan veriler ve yorumlar ailelere aktarılarak son aşama olan paylaşım aşamasına geçilebilir. Paylaşım aşamasından sonra ise gelen dönütler doğrultusunda öğrenim sürecine yeni bir yön verilir (Pedagojik Dokümantasyon Projesi, 2014).

Şekil 1. Pedagojik dokümantasyon süreci (Pedagojik dokümantasyon, 2014).

Paydaşları Pedagojik dokümantasyonun paydaşları çocuk, öğretmen, aile ve toplumdur. Dokümantasyon kullanımı çocukların görüşlerini, öğrenmelerini toplum, aile ve öğretmen açısından görünür kılar, bu sayede toplumda yeni politikalar oluşturulabilir (Dahlberg vd., 2007). Pedagojik dokümantasyon sürecinde çocuklar sürece daha çok dâhil olurlar, farkındalıkları ve özgüvenleri artar (Buldu, 2010). Pedagojik dokümantasyon sürecinde çocuklar araştırma, yeni fikirler ortaya koyma ve bu fikirlerini deneyimleme fırsatı bulur. Ortaya çıkan ürünlerin ve süreç içerisindeki etkileşimlerin paylaşımcıları çocuklardır, bu sayede çocukların yaratıcılık, etkileşim ve düşünme becerileri gelişir (Malaguzzi, 1998).

Öğretmenler ise bu süreç içerisinde öğrenim sürecini değerlendirme imkânı elde etmiş olurlar, meslektaşları ile iş birliği yaparak mesleki gelişimlerine katkı sağlamış olurlar aynı zamanda eğitimin kalitesi de olumlu yönde etkilenir (Helm, Beneke, & Steinheimer, 1998). Dokümantasyon süreci, sorgulayan öğretmen grubunun işini kolaylaştıran bir araçtır, öğretmenlerin grup içerisinde birbirlerinden öğrenmelerine ve mesleki gelişimlerine katkı sağlar. Dokümantasyon, öğretmenlerin araştırma ve öğrenme sürecini içerir. (Rosenquest, 2014).

Aileler, pedagojik dokümantasyon süresince çocukları hakkında ve öğrenme süreci hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olurlar, çocuklarının öğrenme sürecine bilinçli olarak katkı sağlayabilirler (Katz & Chard, 1996). Ailelerin okuldaki

erken çocukluk eğitimi süreci boyunca, çocuklarının davranışları, faaliyetleri hakkında ayrıntılı bilgi edinmesi sağlanır (Picchio, Giandomenico & Musatti, 2014). Aile ve okul arasında iş birliği artar, aileler okulda verilen eğitim ile ilgili bilinçlenirler ve öğretmenin okulda çocukla ilgili gözlemlerini aileyle paylaşması gibi aileler de ev ortamındaki gözlemlerini öğretmen ile paylaşmaya başlarlar (Carr, 2001). Dokümantasyon, çocukların algılanan ihtiyaçlarını karşılamamanın bir yoludur, topluma ve tarihe ait olmayı sağlar (Lindgren, 2012). Pedagojik dokümantasyon uygulamasında aile ve toplum öğrenme sürecine dâhil olur.

Pedagojik dokümantasyonla ilgili çalışmalar. Yapılan araştırmalarla pedagojik dokümantasyonun çocukların öz-düzenleme, motivasyon ve üstbilgi (Aras, 2017), özgüven ve kendilerini daha iyi ifade edebilme (Reynolds & Duff, 2015), öğretmen ve çocuk arasında amaca yönelik etkili bir iletişim becerisi (Emilson & Samuelsson, 2014) ve öğrenme potansiyellerini artırdığına (Buldu, 2010) yönelik bulgulara ulaşılmıştır. Araştırma sonuçları, pedagojik dokümantasyonun sadece çocukların bilişsel anlamda gelişimlerini destekleyen bir süreç olmadığını bunun yanı sıra çocukların öğrenme ortamına ilişkin aidiyet duygusunu (Niemi, Kumpulainen & Lipponen, 2014), okul ve ev hayatına yönelik yaşantılarını, tecrübelerini ve duygularını daha net ifade edebildikleri (Rintakorpi, Lipponen & Reunamo, 2014) bir süreç olduğunu göstermektedir. Bununla beraber, pedagojik dokümantasyonun çocukların güçlü yanlarını ve ilgilerini ortaya çıkaran güçlü bir gösterge ve standart değerlendirmelere karşı alternatif bir değerlendirme yaklaşımı (MacDonald, 2007) ya da bazı okulların uyguladığı gibi bir ölçme aracı (Knauf, 2015) olarak kullanıldığı görülmektedir.

Pedagojik dokümantasyonun çocuğun bilişsel gelişimine sağladığı katkıların yanı sıra öğretmenlerin mesleki becerilerini (değerlendirme, zamanı etkili kullanma ve dersi planlama) olumlu şekilde etkilediği (Rintakorpi, 2016), öğretme, etkinlik uygulama ve çocuklara yönelik davranışlarında sergiledikleri pedagojik yaklaşımlarını olumlu yönde geliştirdiği (Niemi vd., 2014) ve öğretme süreçlerindeki farkındalıklarını artırdıkları (Buldu, 2010) rapor edilmiştir. Pedagojik dokümantasyonun, öğretmenlere, çocukların öğrenme süreçlerini daha görünür kılma noktasında yardımcı olduğu (MacDonald, 2007) tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra, pedagojik dokümantasyon uygulama süreçleriyle öğretmenlerin çocuklarla kurdukları etkili iletişimin doğal bir sonucu olarak, öğretmenlerin sessiz gözlemciler

ya da çocukları keşfeden aktif katılımcılar rolüne büründükleri vurgulanmaktadır (Emilson & Samuelsson, 2014).

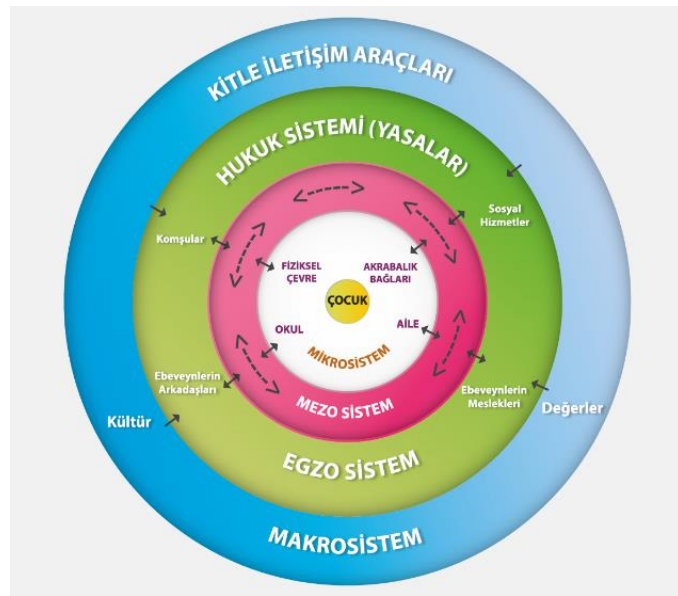
Pedagojik dokümantasyon ailelerin çocuklarının gelişimi hakkında daha detaylı bilgiye sahip olmalarında, aile çocuk iletişiminin güçlenmesi ile çocukların kimlik kazanma sürecinin daha sağlıklı ilerlemesinde ve çocukların başarılarının görünürlüğünün artmasını sağlayan pedagojik dokümantasyon süreci sonunda ailelerin çocuklarının başarıları ile gurur duyduklarını ifade etmeleri, pedagojik dokümantasyonun aile-çocuk etkileşiminde oynadığı pozitif role işaret etmektedir (Reynolds & Duff, 2015). Çocukların ev hayatından okul hayatına geçişte yaşadıkları duygu durumlarının pedagojik dokümantasyonla incelendiği bir araştırmada, Leo'nun (Leo araştırmada yer alan çocuk için kullanılan takma isimdir) okula geçiş süreci, yaşadıkları, okula uyumu ve bu süreçte ailesi ile olan iletişimine ilişkin bulgulara yer verilmiş, yaşadığı duygular, ilgileri ve paylaşımları pedagojik dokümantasyon ile kayıt altına alınarak görünür bir yapıda incelenmiştir (Rintakorpi vd., 2014). Çocuklara, ailelere, öğretmenlere ve yöneticilere yer verilen başka bir çalışmada ise, pedagojik dokümantasyon süreci sonunda, çocuk-aile etkileşimleri incelenmiş, çocukların ve ailelerin geri dönüşleri ile okul programlarında güncelleme ve iyileştirmelerin yapılması önerilmiştir (Picchio, Giandomenico & Musatti, 2014). Pedagojik dokümantasyon süreçleri sonunda ebeveynlerin çocukların öğrenme süreçlerine ilişkin kapsamlı bilgi sahibi oldukları, çocukların öğrenme süreçlerini daha iyi anladıklarını bunun yanı sıra sınıf içi etkinlikleri ve uygulamaları takip ederek bu uygulamalara ilişkin daha detaylı bilgi sahibi oldukları belirtilmektedir (Buldu, 2010).

Pedagojik dokümantasyonun, çocuk, öğretmen ve aile açısından olumlu katkıları olmasına rağmen, Rintakorpi ve Reunamo (2016) Finlandiya'da pedagojik dokümantasyonun henüz gerektiği şekilde yeterince uygulanmadığını vurgulamış ve erken çocukluk eğitiminde pedagojik dokümantasyon kullanımının eğitimde uygulamaların geliştirilmesine katkı sağladığı göz önüne alınarak yaygınlaştırılması gerektiğini ifade edilmiştir. Pedagojik dokümantasyonun kullanım süreçleri ile ilgili yaptığı araştırmada Kanuf (2015) çocuk katımlı dokümantasyon sürecini gerçekleştiren eğitim merkezlerinin dokümantasyon prosedürlerinde daha ileride olduğunu ifade edilmiştir. Çocuk katılımı olmadan dokümantasyon sürecinin gerçekleştirilmesinin mümkün olmadığını belirterek, bazı

eğitim merkezlerinde yoğun bir şekilde çocuk katılımlı dokümantasyon yapıldığı ve dokümantasyona günlük olarak yer verildiğine dikkat çekmiştir. Knauf (2015) ayrıca, eğer dokümantasyonda çocuk katılımı var ise bu sürecin Reggio Emilia'nın bakış açısıyla oluşan dinleme pedagojisi olduğunu vurgulamıştır.

Bronfenbrenner'in Ekolojik Sistemler Kuramı

Ekolojik sistemler kuramı, 1979 yılında Bronfenbrenner'ın felsefi görüşleriyle geliştirilmiştir. Bronfenbrenner çocuğun gelişiminde sosyal ve kültürel çevrenin önemine değinmektedir.

Şekil 2. Bronfenbrenner'ın (1979) ekolojik sistemler modeli.

Model AÇEV'in (2015) [<http://www.acevokuloncesi.org/ogrenme-ortami/aile-katilimi/teorik-yaklasimlar>] sayfasından alınmıştır.

Bronfenbrenner (1976)'a göre çocuk sosyal ve kültürel çevrenin içinde doğar, çevredeki her öge birbiri ile etkileşim halindedir. Örneğin aile, okul, toplum ve yakın çevredeki diğer kurumlar bağlantı içinde bulunmaktadır, bu bağlantıdan aile etkilenmekte, aileden de çocuk etkilenmektedir. Ekolojik kuramda çevre en yakından başlanarak mikrosistem, mezosistem, ekzosistem ve makrosistem olarak adlandırılır. Mikrosistem çocuğun evi, okulu, ailesi, arkadaşları gibi yakın çevreyi belirtmektedir. Mezosistem çocuğun iletişimde bulunduğu insanları ve ilişkileri kapsamaktadır. Ekzosistem, çocuğun dolaylı olarak etkilendiği kişileri belirtmektedir. Makrosistem ise çocuğun ailesinin içinde bulunduğu sosyal ve kültürel çevreyi, gelenek-görenekleri, değer yargılarını, din-politik-ekonomik yapı gibi değerleri kapsamaktadır. Araştırmada ekolojik kuramda bulunan mikrosistem

veri toplama sürecinde önem taşımaktadır. Araştırma süresince mikrosistemde yer alan çocuğun ailesi ile iş birliğindeki değişim süreci ortaya konulmuş, çocuğun evinde ailesi ile okul hakkında ve çocuğun gelişimiyle ilgili sağlanan katkı hakkında bilgi edinilmiştir. Ayrıca araştırmada dokümantasyon sürecinde yapılan gözlemlerde çocuğun okulu ve arkadaşlarıyla etkileşimine dikkat çekilmiştir. Mikrosistem, pedagojik dokümantasyon sürecinde ve araştırmanın aile katılımı aşamasında gözlemlenen en temel bölümdür.

Bronfenbrenner'ın kuramının temeli çocukların bu sistemle doğrudan ya da dolaylı olarak etkileşimde bulunmasına dayanır. Çocukların çevresiyle etkileşimde bulunarak geliştiğine inanılmaktadır (Shaffer, 2009). Reggio Emilia yaklaşımında Bronfenbrenner'den ilham alınarak çocuk yalnızca birey olarak değil arkadaşları, ailesi, öğretmenleri ve toplulukla etkileşimiyle birlikte değerlendirilmektedir (Gandini, 1993).

Ekolojik sistemler kuramına göre çocuğun gelişiminde ilk sistem olan mikrosistemde aile, okul ve arkadaşlarıyla etkileşimi bulunarak, en temel unsurlar olarak belirtilmektedir. Pedagojik dokümantasyonda da çocuğun öğrenme ortamında gerçekleşen etkileşimler kaydedilerek, yorumlanarak ve paylaşılarak ortaya konulmaktadır. Bu süreçte çocukların arkadaşlarıyla etkileşiminin öğrenmeye katkısı da bulunmaktadır. Yapılan dokümantasyon ile aile de sürece dâhil edilmektedir. Ailelerin çocukların öğrenme sonucunu değil sürecini görmeleri sağlanmakta ve süreçte aktif olarak dâhil olabilmeye yöntemleri geliştirmelerine fayda sağlamaktadır.

Pedagojik Dokümantasyon ve Aile Katılımına İlişkin Çalışmaların Özeti

Erken çocukluk eğitiminde pedagojik dokümantasyon ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde genel olarak pedagojik dokümantasyonun uygulanış şekilleri çocuk-öğretmen ve aile açısından değerlendirilmesine yönelik araştırmalar yapıldığı görülmektedir (Rintakorpi & Reunamo, 2016; Rintakorpi, 2016; Reynolds & Duff, 2015; Knauf, 2015). Pedagojik dokümantasyon sürecinin katkılarını gözlemleyen araştırmacılar süreç içerisinde pedagojik dokümantasyonun çocukların değerlendirilmesinin ötesinde öğrenme sürecinin görünür kıldığı ve bu sayede çocuklar hakkında farklı bilgiler edinilebildiği belirtilmiştir (Buldu, 2010; Knauf, 2015; MacDonald, 2007; Rintakorpi, 2016; Rintakorpini vd., 2014).

Pedagojik dokümantasyon süreci incelendiğinde ise pedagojik dokümantasyon aracılığıyla öğrenme ortamındaki uygulamaların geliştirilmesinin sağladığı ifade edilmiştir (Rintakorpi & Reunamo, 2016; Rintakorpi, 2016; Niemi, vd., 2014; Picchio vd., 2014). Öğretmen, çocuk ve aile etkileşiminin de pedagojik dokümantasyon aracılığıyla arttığı gözlemlenmiştir (Emilson & Samuelsson, 2014). Araştırmaların sonucunda öğretmenlerin pedagojik düşüncelerinin geliştiği tespit edilmiştir (Niemi vd., 2014).

Aile katılımı ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde ise 26-30 yaş aralığındaki öğretmenlerin aile katılımı hakkındaki bilgilerinin güncel olduğu ifade edilmiştir (Bayraktar vd., 2016). Ailelerin aile katılımı konusunda istekli oldukları ve desteğe ihtiyaç duydukları belirtilmiştir (Abbah, 2008; Işık, 2007; Kurtulmuş, 2016). Aile katılımının çocuğun gelişimini olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (Ekici, 2013; Gürşimşek vd., 2007; Ogelman, 2016). Ayrıca ailelerin aile katılımı etkinlikleri ve öğrenme süreci ile ilgili bilgi edinmekten ve katılmaktan keyif aldıkları belirtilmiştir (Abbak, 2008; Işık, 2007; Özdiñç, 2014; Ünüvar, 2010;).

Bu araştırma pedagojik dokümantasyonun ve aile katılımının öğrenme sürecine katkısının yanı sıra birbirlerini nasıl etkilediğini açıklamaktadır. Pedagojik dokümantasyonun sürecinde ailelerin genel olarak erken çocukluk dönemine, öğrenme sürecine ve aile katılımına bakış açılarını ortaya koymaktadır.

Bölüm 3

Yöntem

Bu araştırma bir müdahale çalışması olup nitel araştırma tekniklerinin bir arada kullanıldığı eylem araştırması şeklinde oluşturulmuştur. Araştırmada, erken çocukluk eğitiminde pedagojik dokümantasyonun aile katılımına katkısının incelenmesi için katılımcılardan elde edilen verilerin detaylı incelenmesine olanak tanıyan nitel paradigma çalışmanın deseni olarak tercih edilmiştir.

Greenwood ve Levin (2007) eylem araştırmalarını, genellikle katılımcıların kendi problemlerini tanımlama, çözme ve durumunu geliştirmeyi amaçlayan ve diğer çalışanlarla birlikte yapılan araştırma türü olarak tanımlamaktadır. Mills (2000) eylem araştırmalarını, uygulamalı ve katılımcı olmak üzere iki grupta incelemektedir. Diğer taraftan; O'Brien (2001), eylem araştırmalarını; katılımcı eylem araştırması (participatory research), işbirlikçi araştırma (collaborative inquiry), özgürlükçü araştırma (emancipatory research), eylem öğrenme (action learning), bağlamsal eylem araştırması (contextual action research) olarak sınıflamaktadır. Köklü (2001) ise, eylem araştırmalarını öğretmenin araştırma sürecinde araştırmacı rolünü üstlenmesinden dolayı, öğretmen araştırması olarak kabul etmektedir. Buna paralel olarak Creswell (2005) öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları sorunları tanımlamada ve çözümüne yönelik yaklaşımlarda, genellikle uygulamalı eylem araştırmalarını tercih ettiklerini belirtmektedir. Bu araştırmada da uygulayıcı aynı zamanda araştırmacı olup uygulamayı sürdürürken belirlediği soruna ilişkin veri toplayarak (Yıldırım ve Şimşek, 2008), nitel paradigma desenlerinden eylem araştırmasını çalışmanın yöntemi olarak tercih etmiştir.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmada çalışma grubu uygun örneklem yoluyla belirlenmiştir. Fraenkel ve Wallen (2009) uygun örneklemi, araştırmacı için zaman, süre ve maliyet açısından en uygun grup olarak tanımlamıştır. Bu çalışmada uygun örneklemin seçilmesi, bir çeşit zorunluluktur. Eylem araştırmalarında öğretmenlerin kendi sınıflarında gerçekleştirdiği çalışmalar için hâlihazırda içinde yer aldığı grubun çalışmaya dâhil edilmesi gerekmektedir. Köklü (2001) eylem araştırmasını genellikle, sorunların çözümüne yönelik iş birlikçi bir etkinlik olarak görmekte ve katılımcıların üzerinde çalışılan durumla ilgili derinlemesine yaptığı kritik ve pratik

tecrübelere dayandığını ifade etmektedir. Burke ve Christensen (2004) ise eylem araştırmalarında; yerel uygulayıcıların okullarında ve bölgelerinde karşılaştıkları belli başlı sorunların çözümlüne odaklandığını belirtmektedir. Wiersma (2009) da eylem araştırmalarında örneklemin doğal olarak bir okulda herhangi bir dersi kapsayan ve küçük bir katılımcı grubundan oluştuğunu ifade etmektedir. İlgili literatürden hareketle, araştırmanın katılımcı grubu olarak, uygulamacının (araştırmacının) öğretmen olarak görev yaptığı sınıftaki çocukların ebeveynleri çalışmanın katılımcı grubu olarak belirlenmiştir.

Çalışma grubu. Araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 yılı güz döneminde Mersin ilinin Yenişehir ilçesinde MEB'e bağlı özel anaokulunda görev yapan araştırmacının sınıfında bulunan 60-72 aylık 12 çocuk ve araştırmaya gönüllü katılım sağlayan 12 çocuğun annesi oluşturmuştur. Katılımcılara ait bilgiler Tablo1'de sunulmuştur.

Tablo 1

Katılımcı Ailelerin Demografik Özellikleri

Katılımcı ebeveyn	Cinsiyet	Yaş	Eğitim durumu	Meslek	Çocuk sayısı	Öğretmenle eğitim yılı
A1	Kadın	35	Lisans	Öğretmen	1	2
A2	Kadın	35	Lisans	Muhasebeci	2	1
A3	Kadın	30	Lise	Tekstilci	1	2
A4	Kadın	38	Lisans	Ev Hanımı	1	1
A5	Kadın	35	Lisans	Öğretmen	2	1
A6	Kadın	33	Lisans	Yönetici	1	2
A7	Kadın	38	Ön Lisans	İnşaat teknikeri	2	2
A8	Kadın	34	Lisans	Finansman uzmanı	2	1
A9	Kadın	38	Lisans	Memur	2	2
A10	Kadın	31	Ön Lisans	Gayrimenkul	1	1
A11	Kadın	35	Yüksek lisans	Öğretmen	1	1
A12	Kadın	37	Lisans	Ev Hanımı	2	2

Araştırmada 12 aile yer almıştır. Araştırmanın genel süreçlerinde anne ve babalar birlikte katılım sağlamışlardır ve süreci birlikte değerlendirdiklerini ifade etmişlerdir, ancak yapılan yüz yüze görüşmelere sadece anneler katılmıştır. Katılımcı annelerin hepsi yaş aralığı 30-38 olan annelerden oluşmaktadır. Katılımcı anneler genellikle lisans mezunudur. Altı ailenin öğretmenle ikinci yılı, altı ailenin ise birinci yılıdır. Annelerin meslekleri incelendiğinde üç ğretmen, iki ev hanımı, bir muhasebeci, bir tekstilci, bir yönetici, bir inşaat teknikeri, bir kıdemli finans uzmanı, bir memur olduğu görülmektedir. Araştırma süresince katılımcı annelere A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7, A8, A9, A10, A11 ve A12 şeklinde takma isim verilmiştir.

A1'in çocuğu araştırmacının sınıfındaki ikinci yılındadır ve öğretmendir. Bir çocukları vardır. Ebeveyn olarak çocuklarını okula bırakıp alan katılımcılardır.

A2'nin çocuğu ise araştırmacının sınıfındaki ilk yılındadır. A2 muhasebecidir. İki çocukları vardır. Çocuklarını ebeveyn olarak okula bırakıp almaya gelen katılımcılardır.

A3n çocuğu araştırmacının sınıfındaki ikinci yılındadır. A3 ve eşi tekstil işi ile ilgilenmektedir, çocukları servis kullanarak okula gelip gitmektedir. Fakat bazı zamanlarda çocuğu almak için A3 okula gelip gitmiştir. Bir çocukları vardır.

A4n çocuğu ise araştırmacının sınıfında ilk yılındadır, ev hanımıdır. A4 çocuğunu okula bırakıp almaya gelen bir annedir. Bir çocukları vardır.

A5'in çocuğu araştırmacının sınıfındaki ilk yılındadır. A5 ğretmendir. A5'in çocuğu okula servis kullanarak gelip gitmektedir. A5'in yeni doğmuş bir bebeği olduğu için öğrenim süreci boyunca sürekli okula gelip gidememiştir. İki çocukları vardır.

A6'nın çocuğu araştırmacının sınıfındaki ikinci yılındadır. A6 yöneticidir. Çocuklarını ebeveyn olarak okula bırakıp almaya gelen katılımcılardır. A6 çocuğunun gelişimi ile ilgili daha iyi bilgi edinebileceğini düşünerek ocuk gelişimi eğitimi almaya başlamıştır. Bir çocukları vardır.

A7'nin çocuğu araştırmacının sınıfındaki ikinci yılındadır. A7 inşaat teknikeridir. Ebeveyn olarak çocuklarıyla çok ilgililerdir. Çocuklarını ebeveyn olarak okula bırakıp almaya gelen katılımcılardır. İki çocukları vardır.

A8'in çocuğu araştırmacının sınıfındaki ilk yılındadır. A8 finans uzmanıdır. Ebeveyn olarak sürekli okula gelme fırsatları olmamıştır. A8'in çocuğunun anneannesi de araştırmacının çalıştığı okulda ğretmen olduğu için ocuk genel olarak anneannesi ile okula gelip gitmiştir. Belirli aralıklarda ebeveynlerden biri çocuğu almaya gelmiştir. İki çocukları vardır.

A9'un çocuğu araştırmacının sınıfındaki ikinci yılındadır. A9 devlet memurudur. ocuğunu sürekli okula bırakıp alan bir annedir. İki çocukları vardır.

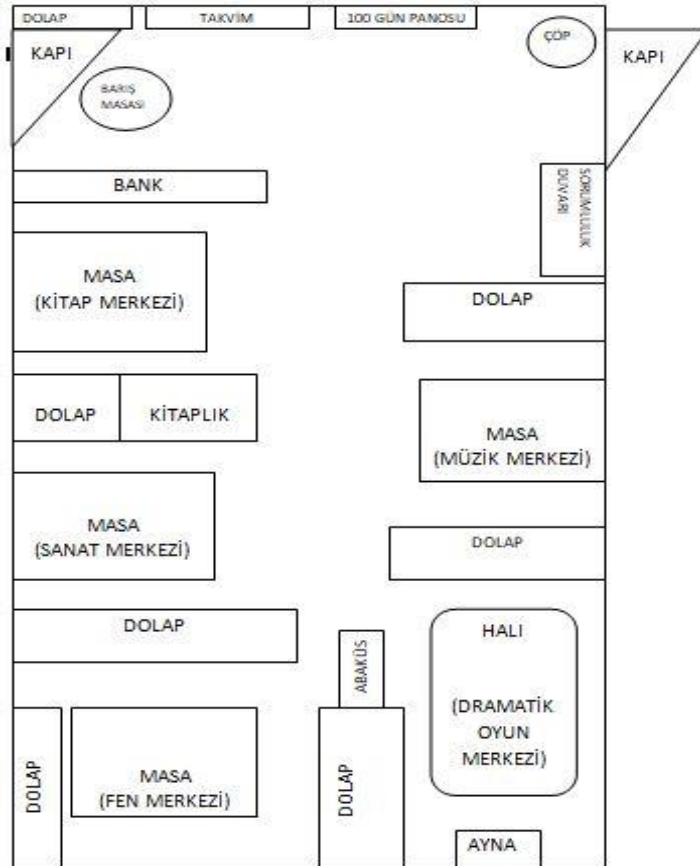
A10'un çocuğu araştırmacının sınıfındaki ilk yılındadır. A10 gayrimenkul işleri ile ilgilenmektedir. Çocuklarını ebeveyn olarak okula bırakıp almaya gelen katılımcılardır. Bir çocukları vardır.

A11'in çocuğu araştırmacının sınıfında ilk yılındadır. A11 matematik öğretmenidir. A11 çocuğunu bırakmak ve almak için okula gelen bir annedir. Bir çocukları vardır.

A12'nin çocuğu ise araştırmacının sınıfında ikinci yılındadır. A12 ev hanımıdır. A12'nin çocuğunu ebeveynlerden hangisi müsait ise o bırakmaya gelmiş, almaya ise sürekli A12 gelmiştir. İki çocukları vardır.

Ortam. Araştırmanın yapıldığı okul Mersin'in Yenişehir ilçesinde bulunan bir özel okul olup anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lise kısımlarından oluşmaktadır. Okul 1964 yılından beri hizmet vermektedir. 0-3 yaş grubunun bulunduğu kreş bölümü ve 4-5 yaş grubunun bulunduğu anaokulu bölümü aynı bahçe içerisinde ve farklı binalarda bulunmaktadır. Anaokulu binası üç katlıdır. Anaokulu binasında jimnastik, İngilizce, görsel sanatlar, müzik, satranç, drama dersleri farklı branş dersliklerinde yapılmaktadır. Drama dersliği ilkokul ile ortak kullanılmaktadır. Anaokulunun geniş bir bahçesi bulunmaktadır. Oyun parkı dışında okulun diğer birimleri ile ortak kullanılan botanik bahçesi, hayvanat bahçesi, yüzme havuzu bulunmaktadır. Okul ağaçlarla kaplı doğal ve geniş bir ortamın içerisindedir. Anaokulunda sınıf mevcutları 16'yı geçmeyecek şekilde düzenlenmiştir. Sınıf dikdörtgen bir yapıda olup 16 ocuk bulunmaktadır. Sınıfın girişinde sağ taraftaki duvarda 100 gün panosu, 100 gün panosunun yanında yoklama duvarı, yoklama duvarının yanında sınıf takvimi, takvimin yanında hava durumu kartları, takvimin altında duygu panosu ve takvimin üzerinde Atatürk köşesi bulunmaktadır. Sınıfa giriş kapısının karşısında bahçeye çıkış kapısı bulunmakta, kapının olduğu

bölümde küçük bir masa ve barış köşesi bulunmaktadır. Kapının sol tarafında bank bulunmakta, bankın önünde masa ve dolap bulunmaktadır, bu bölüm kitap merkezidir, merkezle ilgili materyaller bulunmaktadır. Dolabın hemen arkasında bir masa ve bir dolap daha bulunmaktadır. Bu bölüm sanat merkezidir, merkezle ilgili materyaller bulunmaktadır. Dolabın hemen arkasında bir masa ve bahçeye bakan pencerenin olduğu bölümde bir dolap daha bulunmaktadır, bu bölüm fen merkezidir. Merkezle ilgili materyaller bulunmaktadır. Masanın sol tarafında bir dolap ve abaküs bulunmaktadır. Girişte sağ tarafta sorumluluk duvarı bulunmaktadır. Kapının sağ tarafında bir dolap, dolabın arkasında masa bulunmaktadır, bu bölüm müzik merkezidir. Müzik merkezinin bitiminde bir dolap bulunmaktadır, dikdörtgen halı bulunan bölüm dramatik oyun merkezidir, dramatik oyun merkezine girişte karşıda bulunan duvarda ayna bulunmaktadır. Sınıfta bulunan dolaplar çocuk seviyesindedir. Sınıf ortamı şekil 2’de ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

Şekil 3. Sınıf ortamı.

Veri Toplama Araçları

Görüşme. Görüşme araştırma konusu hakkında kişilerle belirlenmiş olan bir hedef doğrultusunda konuşma yapılmasıdır (Greasley & Ashworth, 2007). Görüşme; yapılandırılmış görüşme, yapılandırılmamış görüşme, yarı yapılandırılmış görüşme, etnografik görüşme ve odak grup görüşmesi olmak üzere beş çeşittir. Eğitim ile ilgili araştırmalarda kullanılan görüşme stratejileri ise; informal görüşme (sohbet tarzında görüşme), görüşme kılavuzu yaklaşımı, standartlaştırılmış açık uçlu görüşme ve kapalı-kesin yanıtların olduğu görüşmedir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2010).

Araştırmada, Eylül ayında okula uyum haftası süreci geçtikten sonra ailelere gerekli bilgilendirmeler yapılarak gönüllü katılım formu dağıtılmış ve bir hafta sonra da araştırmaya katılmak isteyen ailelerle süreç başlatılmıştır. Ailelerin görüşleri alınmak üzere ailelere açık uçlu sorulardan oluşan form gönderilmiştir. Araştırmacı formu vermeden önce gerekli açıklamaları yapmıştır. Ailelere formlar elden verilerek pedagojik dokümantasyon, aile katılımı ve erken çocukluk dönemi hakkında ön bilgileri elde edilmiştir. Daha sonra ise araştırma yapılan sınıfta pedagojik dokümantasyon uygulanmaya başlanmış ve 2017 yılında Mart ve Nisan aylarında katılımcı ailelerle görüşme formu kullanılarak yüz yüze görüşmeler yapılmıştır.

Görüşmeler katılımcıların kendilerini rahat hissedebilecekleri ortamlarda gerçekleştirilmiştir. Görüşme sırasında araştırmacı tarafından sınıftaki pedagojik dokümantasyon süreci ile ilgili ailelerin görüş ve düşüncelerini, aile katılımına bakış açılarını, erken çocukluk eğitimine bakış açılarını öğrenmek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiş, açık ve anlaşılır şekilde hazırlanmış olan form kullanılmıştır. Görüşme formu ile ilgili alan uzmanı iki akademisyenin görüşü alınmıştır. Uzmanların ikisi de erken çocukluk eğitimi alanında doktora derecesine dâhil olup üniversite bünyesinde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Uzman görüşlerinden sonra 20 soruluk hazırlanmış olunan görüşme formunun soru sayısı, benzer maddelerin aynı bağlamı ölçmesinden dolayı 18'e indirilmiştir (ilk geliştirilen formda 2. ve 7. Maddeler nihai formdan çıkarılmıştır. (2. Madde: Çocuğunuzun gelişimini takip ediyor musunuz? Nasıl takip ediyorsunuz? 7. Madde: Sizce çocuğunuzu hangi yöntemlerle tanıyabilirsiniz?). Uzman görüşlerinden sonra elde

edilen nihai görüşme formunun 3 aile ile pilot uygulaması yapılmış ve görüşme formunda yer alan 18 maddenin anlaşılır ve uygun olduğu tespit edilmiştir. Görüşme formunda toplam 18 soru bulunmaktadır. Ailelerle yapılan görüşmeler ortalama 15-20 dakika sürmüştür. Görüşme sırasında ailelerin onayı alınmış, izin veren ailelerle yapılan görüşmelerde ses kaydı ve not alma teknikleri kullanılmıştır. Ses kaydına onay vermeyen katılımcılarla görüşme yapılırken ise not alma tekniği kullanılmıştır.

Doküman inceleme. Doküman inceleme araştırma konusu ile ilgili belirli bir zaman içerisinde toplanan bilgileri içeren materyallerin analizinin yapılması ve araştırmanın geçerliğini arttırmak için kullanılan bir tekniktir. Gözlem ve görüşme gibi veri toplama teknikleri ile birlikte kullanıldığında araştırmanın geçerliğini önemli ölçüde artırır (Yıldırım & Şimşek, 2008). Borgia ve Schuller (1996) eylem araştırmasında derinlemesine görüşmeler, katılımcı gözlemler, örnek olaylar ve hikâye tarzı anlatımlara yer verildiğini belirterek, bu araştırmaları oluşturan dokümanların, katılımcıların problemlere ilişkin derinlemesine ve detaylı açıklamaları, alan notları, fotoğraflar, filmler ve teyp kayıtlarından oluştuğunu ifade etmektedir. Eylem araştırmasının doğası gereği araştırmacı katılımcı gözlemci rolünde bu araştırmayı sürdürmüş olup yapılandırma derecesine bağlı olarak yapılandırılmamış gözlem tekniği kullanmıştır. Araştırmada öğrenim süreci boyunca çocuklar gözlemlenerek dokümante edilmiştir. Gözlem sırasında not alınarak fotoğraf çekimi, ses kayıtları alınabilir (Büyüköztürk vd., 2010). Araştırmada, yapılandırılmamış gözlem türü kullanılarak, sınıf içinde çocuklar öğrenim süreci boyunca gözlemlenmiş, fotoğraf çekimi, video kayıtları ve not alma tekniklerini kullanarak doğal ortamda gözlem gerçekleştirilmiştir. Toplanan bu veriler pedagojik dokümantasyon sürecindeki araçların oluşturulmasında kullanılmıştır. Araştırmanın veri analizinde direkt gözlem notları kullanılmamıştır. Araştırma bir eylem araştırmasıdır. Eylem araştırmalarında verilerin toplanmasında; “araştırmacı notları, öğrenci yazıları/ödevleri, günlükler, bireysel ya da grup görüşmesi, gözlem, anket, dokümanlar” kullanılır (Yıldırım & Şimşek, 2008, 300-302). Araştırmacı aynı zamanda uygulayıcı olarak sınıf ortamında gözlem yapmış, gözlemlerde oluşturulan verilerle de panel, portfolyo ve bülten dokümanları oluşturulmuştur.

Bu aşamada Pedagojik dokümantasyon sürecinde oluşturulan dokümanlar incelenmiştir. Bu dokümanlar aşağıda ayrıntılı olarak verilmiştir.

Pedagojik dokümantasyon aracılığıyla oluşturulan dokümanlar.

Pedagojik dokümantasyon çocuklar ve öğretmenler için öğrenmede görünmeyen süreci görünür yapabilme yoludur (Caldwell, 1997). Anne-babaların, çocuklarının neyi neden ve niçin yaptığını görmeleri için çok iyi bir fırsattır. Pedagojik dokümantasyon sadece sonucun değil sürecin görülmesini sağlar (Project Zero, 2001; Rinaldi,1998).

Pedagojik dokümantasyon süreci; planlama ile başlar, gözlem, veri toplama (kaydetme), yorumlama, paylaşım ve karar verme süreci ile devam eder. Alınan kararlar neticesinde süreç tekrar başlatılır. Daha sonra bu döngü devam eder (Pedagojik Dokümantasyon, 2014).

Dokümantasyon araçları; panel, portfolyo ve bültendir.

Panel. Çocuklarla yapılan gezilerin, çocuklar tarafından yapılan etkinliklerin fotoğraflarla birlikte posterde sergilenmesidir. Reggio Emilia yaklaşımında kullanılan bir yöntemdir. Reggio Emilia yaklaşımında panellere "konuşan duvarlar" denilmektedir (Thornton, Linda & Brunton 2014). Panel; başlık, içerik ve formattan oluşur. Süreç içerisinde derlenen gözlem kayıtları panellerle paylaşılır hale getirilir. Çekilen fotoğraflarla ilgili notlar eklenir. Eğer süreç içerisinde ses ve görüntü kaydı alındıysa kayıtlar zamanla çözümlenir. Gözlem formlarıyla veriler sentezlenir ve son olarak çocukların ürünleri analiz edilir (Pedagojik Dokümantasyon, 2014). Paneller çocuklarla birlikte de hazırlanabilir. Araştırmada panel, pedagojik dokümantasyon uygulamasında eğitim sürecini çocuk ve aile açısından görünür kılmak için kullanılmıştır.

Portfolyolar. Portfolyolar, çocukların çabalarını, başarılarını, gelişimlerini gösteren bir değerlendirme aracıdır (Kan, 2007; Meisels, Bickel, Nicholson, Xue & Atkins-Burnett, 2001).

Portfolyonun amaçları sıralanacak olunursa;

- Çocukların ilgi ve eğilimleri ve bu ilgileri hakkında tarih sunmak,
- Çocukların belli bir süreç içerisinde tüm gelişim alanlarındaki ve okuma yazma gibi bir alandaki büyüme-gelişmeleri hakkında doküman oluşturmak,

- Her çocuğun öğrenmesini değerlendirmek,
- Çocukların öğrenirken kullandıkları yöntemleri belirlemek,
- Çocuklara öğrenme yöntemlerini yansıtmaya ve analiz etme olanağı vermek,
- Çocukların başarılarına dikkat çekmek,
- Çocukların değerlendirmeye katılımını sağlamak,
- Bir üst sınıfa geçerken çocuklarla ilgili bilgilerin taşınmasını sağlayan kayıtları sunmak,
- Çocukların özel ihtiyaçlarını belirlemede kullanılacak bilgiyi sağlamak,
- Farklılıkları övmek ve çocuklar için farklılıkların ve özel yetersizliklerin güven içinde açıklanmasını sağlayan forum ortamı yaratmak,
- Ailelere çocuklarının başarıları ile ilgili somut ve geniş deliller sunmak,
- Öğretmen, yönetici ve aile üyeleri için programın etkililiğini değerlendirmede kullanılan verileri sağlamak (Kan, 2007).

Araştırmada gözlem sonucu oluşturulan dokümanlarla portfolyo hazırlanmıştır. Portfolyo ile çocuğun ve ailenin gelişim sürecini, değişimi değerlendirmeleri sağlanmıştır.

Bülten. Bülten sınıf içerisinde gerçekleşen olayların ve etkileşimlerin aylık ya da haftalık periyotlarla ailelerin bilgilendirilmesi için kullanılan bir dokümantasyon aracıdır. Bültenin içeriği;

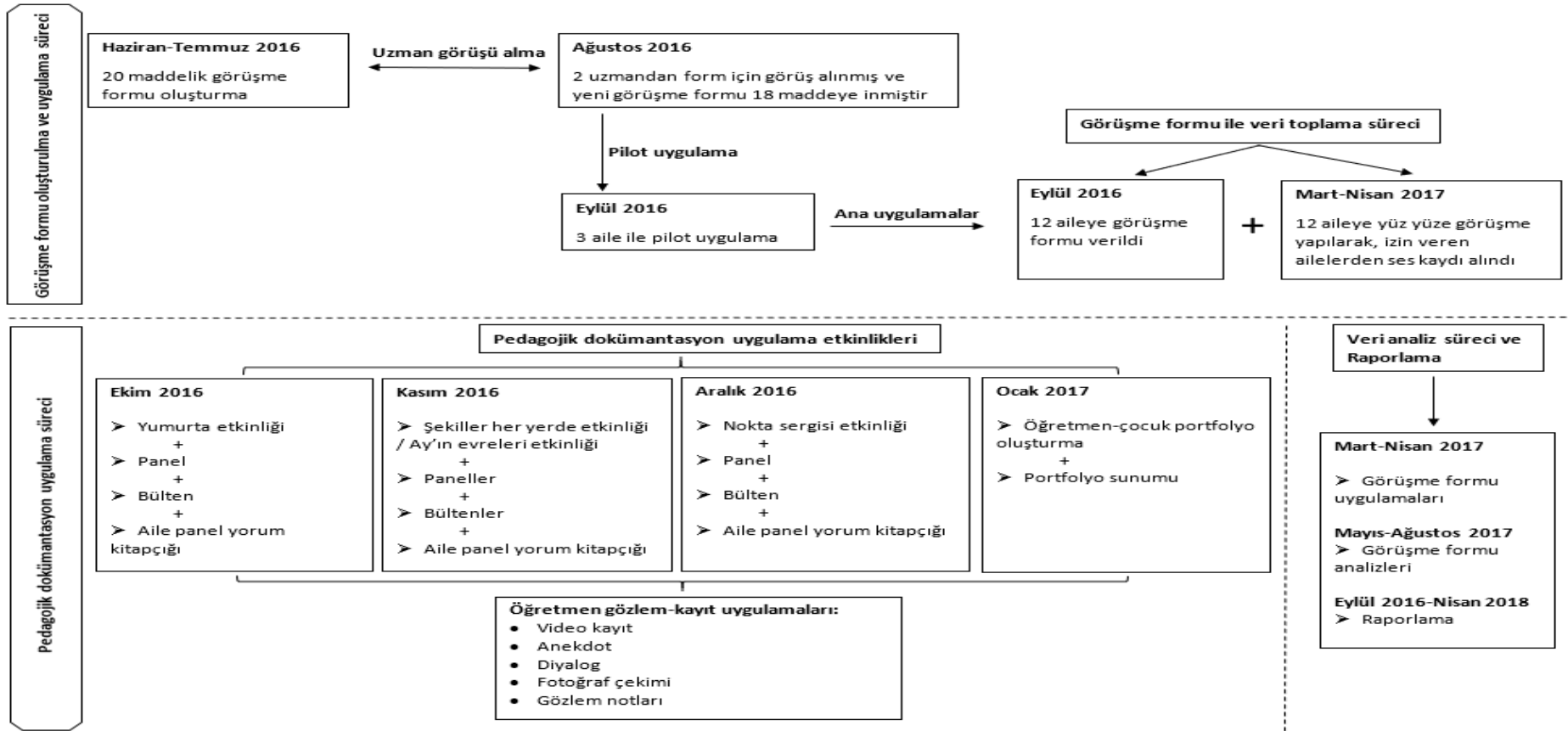
- Bülten başlığı
- Giriş
- Amaç
- Çocukların gelişim ve öğrenme süreçlerini yansıtan bilgi ve öğrenme ortamlarımızdan fotoğraflarla zenginleştirilmiş örnekler
- Ailelere yönelik çocukları evde destekleyici öneriler
- Ailelerin yararlanabileceği kaynak önerileri

- Erken çocukluk dönemi eğitim haberleri
- Duyurular
- Öğretmen iletişim bilgileri
- Farklı konularda öğretmen tarafından yazılmış yazılar
- Bir sonraki haftaya/aya yönelik planlar (Pedagojik Dokümantasyon, 2014).

Araştırmada eğitim sürecini aylık olarak ailelere aktarmak ve çocuk-aile etkileşimini arttırmak amacıyla kullanılmıştır. Bültenlerle ailelerin erken çocukluk eğitimi hakkında bilgi edinmesi sağlanmış, sınıf ortamında yapılan uygulamalar hakkında farkındalık kazanmaları hedeflenmiştir.

Araştırmada doküman incelemede kullanılan veri toplama araçlarına fotoğraf, video, gözlem, görüşmeler de eklenerek, araştırmacının gözlenen bir davranışı birden fazla kez ve belirli aralıklarla tekrar değerlendirme olanağı elde etmesi sağlanarak elde edilen sonuçların geçerliliği tekrar incelenmiştir.

Şekil 4. Veri toplama ve analiz süreci.

Veri toplama işlemi 2016-2017 eğitim-öğretim yılında araştırmacının öğretmenliğini yaptığı sınıfta ve bir dönem boyunca gerçekleştirilmiştir. Veri toplama işlemi Ekim ayında başlamış ve Nisan ayında sonlanmıştır. Bu süreçte araştırmacı sınıfın gözlemcisi ve aynı zamanda öğretmeni olmuştur. Hacettepe Üniversitesi Etik Kurul Komisyonu'ndan gerekli izin alınmıştır. Araştırmayı yapmak için aynı zamanda araştırmacının 2016-2017 eğitim-öğretim yılında görev yaptığı özel anaokulunun müdürüne araştırma hakkında bilgi verilerek gerekli izin alınmıştır.

Uygulamaya başlamadan önce 3 aile ile görüşme formu için pilot çalışma yapılmıştır. Pilot çalışma esnasında görüşme formları ve soruları ailelerde uygulanmış, ailelerden alınan dönütler sonrasında anlaşılır olduğu görülmüş ve görüşme formunda bir değişiklik yapılmamıştır.

Araştırmada öncelikle pedagojik dokümantasyon sürecine başlamadan önce ailelerin görüşleri alınmak üzere ailelere açık uçlu sorulardan oluşan bir form gönderilmiştir. Araştırmacı formu vermeden önce gerekli bilgilendirmeleri yapmış, sorular hakkında açıklamalar yapmıştır. Bu süreç Eylül ayında okula uyum haftası süreci geçtikten sonra başlamıştır. Uyum haftasından sonra ailelere gerekli bilgilendirmeler yapılarak gönüllü katılım formu dağıtılmış ve bir hafta sonra da araştırmaya katılmak isteyen ailelerle süreç başlatılmıştır. Ailelere formlar elden verilerek pedagojik dokümantasyon, aile katılımı ve erken çocukluk dönemi hakkında bilgileri elde edilmiştir. Daha sonra ise araştırma yapılan sınıfta pedagojik dokümantasyon uygulanmaya başlanmıştır. Eğitim sürecinde öğretmen-çocuk-aile iş birliği ön plana çıkarılmıştır. Yapılan etkinlikler fotoğraf, video ve gözlem kayıtlarıyla dokümante edilmiştir. Eğitim sürecinde araştırmacı MEB okul öncesi eğitim programından yararlanarak belirlenen aylık amaç ve kazanımları doğrultusunda hazırladığı günlük planlar çerçevesinde sınıf içinde yapılan etkinliklerin hepsinde dokümantasyon yapmıştır. Etkinlikler sırasında çocukların birbirleriyle olan diyalogları, bireysel olarak paylaştıkları fikirleri not alınmıştır, video kayıtları tutulmuş ve fotoğraf çekimi yapılmıştır, serbest oyun zamanlarında da aynı şekilde dokümantasyon yapılarak öğretmenin çocuğu daha iyi tanınması sağlanmıştır. Dokümanların bireysel olanları çocukların portfolyolarında kullanılmıştır. Genel olarak sınıf ortamını ve öğrenme sürecini gösteren dokümanlar ise ailelerle paylaşılan bültenlerde ve çocuklarla birlikte hazırlanan

panellerde kullanılmıştır. Bülten ve panel paylaşımı bir dönem boyunca rutin olarak yapılmıştır. Bültenler Ekim, Kasım, Aralık aylarında aylık olarak paylaşılmış, paneller de Ekim, Kasım, Aralık ayı içinde araştırmacı tarafından belirlenen aralıklarla oluşturulmuştur. Paneller çocuklarla birlikte hazırlanarak, çocukların öğrenme sürecini tekrar etmeleri sağlanmıştır. Güz dönemi bittiğinde ise 2017 yılında Mart ve Nisan aylarında katılımcı ailelerle görüşme formu kullanılarak yüz yüze görüşmeler yapılmıştır.

Veri toplama esnasında pedagojik dokümantasyon araçları ve aileler için oluşturulan görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunda araştırmacının problem ve alt problemlerini karşılayan 18 açık uçlu soru bulunmaktadır.

Tablo 2

Görüşme Formu Soru Dağılımı

Araştırma Sorusu	Görüşme formu soruları
Ailelerin pedagojik dokümantasyon süreci ve araçları hakkındaki görüşleri	2,8,9,10,11,15,16
Pedagojik dokümantasyonun öğretmene ve aileye sağladığı destek	5,17
Ailelerin erken çocukluk eğitime bakış açısı	1,3,6,7,12,13,14,18
Pedagojik dokümantasyonun ailelerin çocuklarını tanımasına katkısı	4

Panel etkinlikleri ve örnekler. Paneller pedagojik dokümantasyon sürecinde oluşturulan araçlardandır. Araştırma boyunca, yapılan gözlemlerle toplanan dokümanlarla, çocuklarla birlikte paneller oluşturularak öğrenme sürecinin çocuk, öğretmen ve aile tarafından değerlendirilmesi sağlanmıştır. Panelin çocuklarla oluşturulması, sürecin çocuklar tarafından tekrar etmesini sağlamıştır. Paneller süreci bütün olarak gören öğretmen, yapılan etkinliklere yorumlarını ekleyerek, süreci kendisi ve çocuk açısından değerlendirme imkânı elde etmiştir. Pedagojik dokümantasyon panelleri ile ürünlere ek olarak gözlem dokümanları (fotoğraflar, diyaloglar kayıtları, açıklamalar) sayesinde ailelerin eğitim sürecini ayrıntılı olarak incelemeleri sağlanmıştır.

İlk olarak ailelerin pedagojik dokümantasyon, aile katılımı ve erken çocukluk eğitimi ile ilgili bilgilerini öğrenebilmek amacıyla araştırmada kullanılan form

verilerek doldurmaları istenmiştir. Ekim ayında ise ilk panel çalışması ile sınıf içerisindeki pedagojik dokümantasyon süreci başlamıştır. Ekim ayında "yumurtalar her yerde" adlı panel hazırlanmıştır.

“Yumurtalar Her Yerde” konulu etkinlikler. Etkinlik süreci okula uyum haftasında çocukların okula daha kolay gelebilmeleri için onlara sorumluluk verilmiştir. Evden yumurtalarını kırmadan okula getirip götürmek için bir yöntem düşünmeleri ve uygulamaları istenmiştir. Süreç içerisinde araştırmacı öğretmen, çocukların kendi aralarında yumurtalar, tavuklar, yumurtanın sertliği hakkında sohbet etmeye başladıklarını fark etmiştir. Bunu durumu fırsata dönüştürmek amacıyla çocukların ilgileri doğrultusunda ay boyunca yumurtalarla ilgili etkinlikler yapılmaya başlanmıştır. Yumurtalarla ilgili yapılan etkinliklerde Gems (Great Explorations in Math and Science) etkinlik kitabından yararlanılmıştır.

“Yumurtalar Her Yerde” sanat etkinliği. İlk olarak yumurta boyama etkinliği yapılmıştır, her çocuk boyadığı yumurtaya isim vermiştir. Daha sonra boyanan yumurtalar büyüteçlerle incelenerek yumurtaların özellikleri hakkında sohbet edilmiştir. Sohbet sırasında tavuklarla ilgili konu açıldığında, civcivlerin yumurtadan çıkışları ile ilgili video izlenerek çocuklar tarafından canlandırma ve drama etkinlikleri yapılmıştır.

“Yumurtalar Her Yerde” dil etkinliği. Gems (Great Explorations in Math and Science) etkinliklerinden yararlanılarak "Sadece Tavuklar Değil" isimli hikâye okunarak, yumurtası olan hayvanların sadece tavuklar olmadığına dikkat çekilmiştir.

“Yumurtalar Her Yerde” matematik etkinliği. Araştırmacı öğretmen tarafından farklı boylarda oyuncak yumurtalar sınıfa getirilerek her çocuğun bir yumurta seçip açması istenmiştir. Yumurtaların içinde sınıfta okunan hikâyedeki hayvanların resimleri vardır. Yumurtaları olan hayvanların pekiştirilmesi sağlanmıştır. Yapılan tekrardan sonra çocuklardan yumurtaları olan hayvanların resimlerini farklı özelliklerine göre gruplamaları istenmiştir. Çocuklar, ayak sayısına göre, rengine göre, büyüklüğüne göre vb. gruplamalar yaparak uygulamışlardır.

“Yumurtalar Her Yerde” hikâye ve drama etkinliği. Daha sonra yumurtadan çıkan bir kaplumbağanın hikâyesi okunmuştur. Hikâyeden sonra

kaplumbağaların yumurtadan çıkışlarıyla ilgili video izlenilmiş ve hikâyenin draması yapılmıştır.

Süreç içerisinde çocuklar yumurtaları incelemeye devam etmişlerdir. İnceleme sırasında yumurtaların yuvarlandığını fark ettiklerinde yuvarlanma ile ilgili etkinliğe geçilmiştir.

“Yumurtalar Her Yerde” fen etkinliği. Sınıfta küçük gruplar oluşturularak rampalar hazırlanmış ve çocukların sınıftaki malzemelerle denemelerine fırsat verilmiştir. Çocuklar seçtikleri malzemeleri rampadan yuvarlanabilen ve yuvarlanamayanlar olarak gruplayarak arkadaşları ile paylaşmışlardır. Deneyler sırasında çocukların rampadan yuvarlanmayı engelleme yöntemleri buldukları keşfedilmiştir.

Aynı zamanda serbest oyun etkinliklerinde de bu konunun çocuklar tarafından oyunlarında devam ettirildiği araştırmacı öğretmen tarafından gözlemlenmiştir. Süreç içerisinde konu ile ilgili çocuklara sorular sorularak araştırmacı öğretmen tarafından cevaplar kayıt altına alınarak panelde sergilenmiştir.

“Yumurtalar Her Yerde” sanat etkinliği-2. Son olarak çocukların yumurtadan çıkan bir hayvan resmi çizmeleri istenmiştir. Daha sonra her çocuk çizdiği resmi arkadaşlarına sunmuştur. Bu etkinlik ile yumurtadan çıkan hayvanları hatırlayarak süreci değerlendirmeleri sağlanmıştır. Pedagojik dokümantasyonda çocukların ürünlerini birbirleriyle paylaşması da sürecin önemli bir parçasıdır. Süreç tamamlandıktan sonra ayaklı panel sınıfa getirilerek süreç içerisinde araştırmacı öğretmenin çektiği fotoğraflar karışık olarak yere konulmuş ve çocukların sıralaması istenmiştir. Sıralama sırasında Ekim ayı boyunca yumurtalarla ilgili yapılan etkinliklerin çocuklar tarafından tekrar edilmesi sağlanmıştır. Panel çocuklarla birlikte düzenlenerek sergilenmiştir. Araştırmacı öğretmen panele süreç ile ilgili öğretmen yorumunu eklemiştir. Panel üzerinde süreç ile ilgili bilgilendirme notları bulunmaktadır.

Şekil 5. Panel-yumurtalar her yerde etkinliği.

“Şekiller Her Yerde” konulu etkinlikler. Kasım ayında ise "Şekiller Her Yerde" adlı panel oluşturulmuştur. Kasım ayına yayılan etkinlikte aylık kavramlardan geometrik şekiller ile ilgili etkinliklere geçiş için bu konu seçilmiştir.

“Şekiller Her Yerde” konuya giriş etkinliği. Araştırmacı öğretmen konuya giriş etkinliği olarak sınıfa farklı renklere yap-boz parçalarıyla girmiş ve çocuklardan birer parça seçmelerini istemiştir. Daha sonra araştırmacı öğretmen çocukların seçtiği yap-bozun parçalarını diğer arkadaşlarında bulup yap-bozlarını tamamlamalarını istemiştir. Tamamlayan çocuklar "bizim yap-bozumuz kare çıktı", "bizimki üçgen", "bizimki daire", "bizimki dikdörtgen" şeklinde paylaşımlarda bulunmuştur. Oluşturulan geometrik şekillerin kenar ve köşeleri birlikte sayılmıştır. Yap-bozlar sınıfa asılmıştır.

“Şekiller Her Yerde” matematik etkinliği. Başka bir gün öğretmen sınıfa bir torba ile gelmiştir. Çocuklar daire şeklinde oturmuşlardır. Müzik eşliğinde torba elden ele dolaştırılmıştır ve müzik durduğunda her çocuk torbadan bir kâğıt seçmiştir. Seçilen fotoğraftaki nesnenin ne olduğu ve şekli hakkında konuşularak

daha önce yaptıkları uygun olan yap-boza yapıştırma işlemleri istenmiştir. Çevredeki eşyalara ve şekillerine dikkat çekilerek sohbet edilmiştir.

“Şekiller Her Yerde” çocuk yogası etkinliği. Araştırmacı öğretmenin çocuk yogası eğitmenliği olduğu için konuyla ilgili yoga etkinliği yapılması planlanmış ve geometrik şekillerle ilgili çocuk yogası hikâyesi yazılmıştır. Çocuklarla çocuk yogası yapılarak geometrik şekillerin tekrarı sağlanmıştır, yogada doğadaki nesnelere ve şekilleri yoga duruşlarıyla yapılmıştır. Yoga etkinliğinin devamında ise çalışma sayfaları verilerek çocukların sayfalardaki şekilleri sayıp yazması istenmiştir. Bu etkinlik sırasında çocukların birbirleriyle diyalogları araştırmacı öğretmen tarafından not alınmıştır. Etkinlik sırasında birbirlerine yardımcı oldukları, buldukları sayıları birbirleriyle karşılaştırdıkları fark edilmiştir. Yoga duruşları sınıfta ay boyunca sergilenmiş ve isteyen çocukların resimlere bakarak serbest oyun saatlerinde tekrar edebilmesine fırsat verilmiştir. Başka bir günde ise etkinlik süreci fotoğrafları araştırmacı öğretmen tarafından sınıfa getirilerek çocukların sıralaması istenmiştir. Panel çocuklarla tekrar edilerek hazırlanmıştır. Öğretmen panele kaydettiği diyalogları ve kendi yorumunu eklemiştir.

Şekil 6. Şekiller-yumurtalar her yerde etkinliği.

“Ay’ın Evreleri” konulu etkinlikler. Kasım ayının son haftasında "Ay'ın Evreleri" adlı panel oluşturulmuştur. Bu konunun seçilme sebebi ise her gün sınıfta yapılan takvim etkinlikleri sırasındaki hava durumu paylaşımıdır. Sınıfta her gün

hava durumu incelenerek çocuklar tarafından işaretlenmektedir. Bir gün gündüz Ay'ın gökyüzünde görünüp görünmemesiyle ilgili çocuklar sohbet etmeye başlamışlardır. Çocukların bazıları gündüz Ay'ın olduğunu, bazıları ise olmadığını ifade etmişlerdir. Bu tartışmalardan hareketle Ay konusu seçilmiştir.

“Ay'ın Evreleri” sanat etkinliği. Öncelikle çocuklardan Ay resmi incelenerek üzerindeki şekilleri nesnelere benzetmeleri istenmiştir. Çocuklar Ay'ın üzerindeki çukurlardan balık, kuş vb. resimler ortaya çıkarmışlardır ve birbirlerine sunmuşlardır. Daha sonra Ay'ın özellikleri hakkında sohbet edilerek kraterlere dikkat çekilmiştir.

“Ay'ın Evreleri” sanat etkinliği-2. Daha önceki etkinlikte kraterlere dikkat çekilmişti. Sınıfa köpük getirilerek çocukların köpüklerle ay kraterleri oluşturmaları sağlanmıştır.

“Ay'ın Evreleri” matematik ve dil etkinliği. Başka bir gün Ay'ın her gece olan görüntüsü hakkında sohbet edilmiştir ve eşleştirme kartlarıyla Ay'ın evreleri oyunu oynanmıştır. Bu oyun ile çocukların hem eşleştirme yapması sağlanmış hem de Ay'ın evrelerinin isimlerini öğrenmeleri sağlanmıştır.

“Ay'ın Evreleri” sanat etkinliği-3. Sınıfa yuvarlak içi kremalı bisküviler getirilmiştir. Bisküviler açılarak kremasına şekil verilmiş ve her çocuğun bisküvilerden Ay'ın evrelerini oluşturmaları istenmiştir. Her çocuğa Ay'ın evrelerinin resmi bulunan tabaklar verilmiş ve çocukların bisküvileri kullanarak üzerine aynısını yapmaları istenmiştir.

“Ay'ın Evreleri” fen etkinliği. Çocukların ay boyunca her gece Ay'ı gözlemleyerek rapor kâğıdına çizerek kaydetmeleri istenmiştir.

“Ay'ın Evreleri” fen etkinliği-2. Daha sonra Ay, Güneş ve Dünya'nın hareketi hakkında video izlenilerek düzenek hazırlanmış ve Ay, Güneş ve Dünya'nın hareketi incelenmiştir.

“Ay'ın Evreleri” drama etkinliği. Ardından Ay, Güneş ve Dünya'nın hareketiyle ilgili drama etkinliği yapılmıştır.

“Ay'ın Evreleri” sanat etkinliği-4. Yapılan canlandırmadan sonra sanat etkinliğine geçilerek kâğıtlarla Ay-Güneş ve Dünya'nın hareketini gösteren düzenek hazırlanmıştır. Son olarak panel çocuklarla birlikte fotoğraflarla tekrar

edilerek oluşturulmuştur. Araştırmacı öğretmen panele süreç hakkındaki yorumunu eklemiştir.

Şekil 7. Ay'ın evreleri paneli.

“Nokta Sergisi” konulu etkinlikler. Aralık ayında ise sınıf içerisinde okunan bir hikâyeden pedagojik dokümantasyon paneli oluşturulmuştur.

“Nokta Sergisi” dil etkinliği. Nokta isimli hikâye çocuklarla birlikte okunmuştur. Daha sonra hikâye resimleri yere serilerek hikâye yolu oluşturulmuş ve çocukların zıplayarak resimdeki bölümü anlatarak hikâyeyi tekrar etmeleri sağlanmıştır.

“Nokta Sergisi” sanat etkinliği. Hikâye tekrarından sonra sınıfta araştırmacı öğretmenin önceden hazırladığı ses kaydı birden sınıfta duyulmuştur. Hikâyedeki karakterden çocuklara bir mesaj olduğu duyularak nokta sergisi mesajı verilmiştir. Tüm çocuklar tıpkı hikâyedeki karakter gibi farklı şekillerde noktalar yapmayı denemiştir ve sınıfça nokta sergisi oluşturulmuştur. Süreç çocuklarla birlikte panelde sergilenmiştir. Araştırmacı öğretmen süreç ile ilgili yorumunu panele eklemiştir.

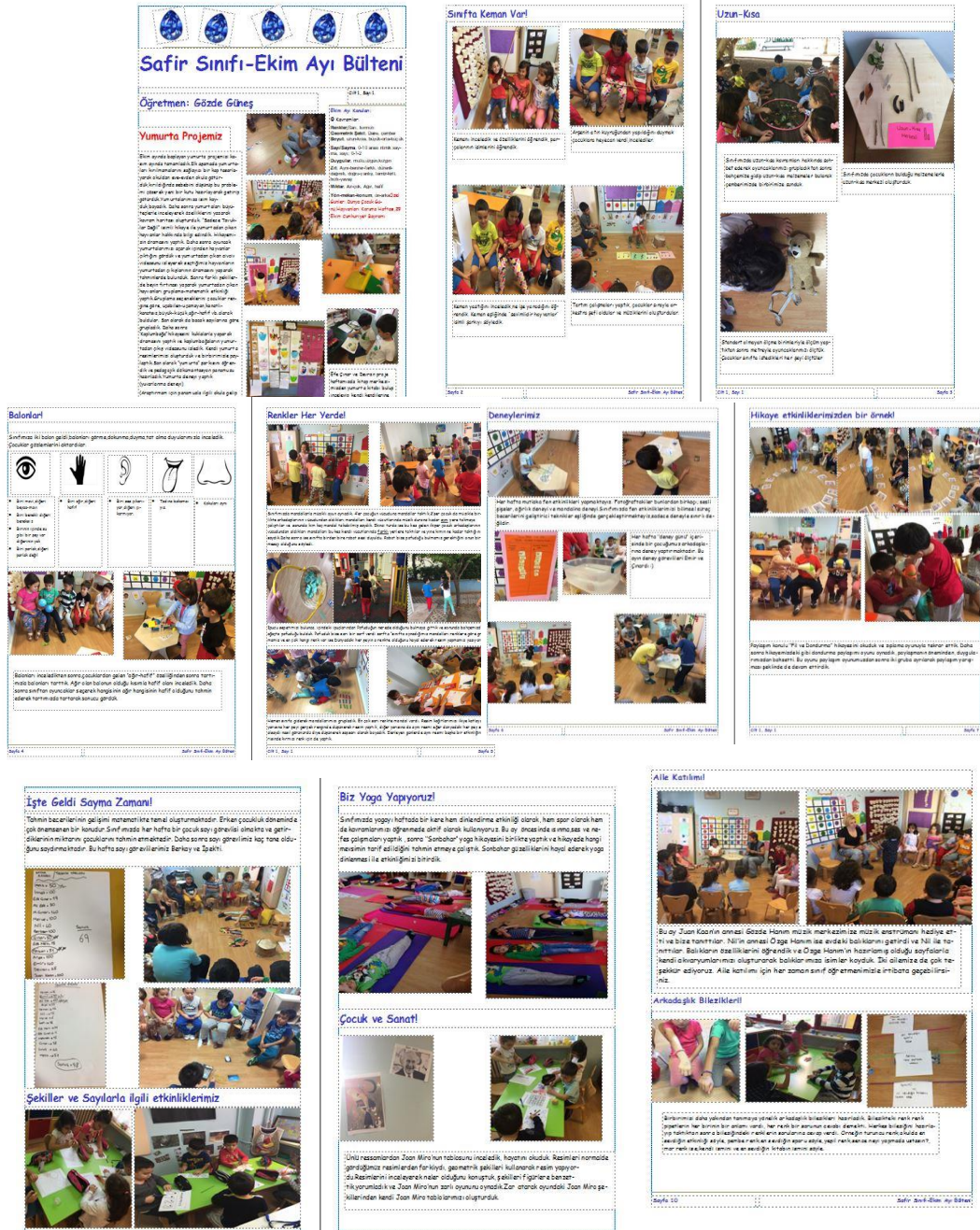
Şekil 8. Panel-nokta sergisi etkinliği.

Ekim-Kasım ve Aralık ayı boyunca ailelere pedagojik dokümantasyon bültenleri de araştırmacı öğretmen tarafından hazırlanıp dağıtılmıştır.

Aylık bülten örnekleri. Bültenler pedagojik dokümantasyon sürecinde oluşturulan araçlardandır. Araştırma boyunca, yapılan gözlemlerle toplanan dokümanlardan aylık bültenler oluşturularak ailelerin okuldaki eğitim süreci ile ilgili bilgilenmeleri sağlanmıştır.

Ekim ayı bülteni. Ekim ayının bülteninde Ekim ayı boyunca sınıf içerisinde yapılan etkinliklerin süreçlerini gösteren örnekler, çocukların fotoğrafları, diyalogları, Ekim ayının kavramları bulunmaktadır. Ailelere ve çocuklara kitap önerisi okulun rutin olarak verdiği bültenlerde bulunduğu için pedagojik dokümantasyon bültenine ayrıca eklenmemiştir. Bültende ay içinde yapılan yumurta projesine ait veriler bulunmaktadır, sınıfça kemanı tanıma ve keman eşliğinde şarkı söyleme etkinliği, tartım oyunları, bahçede doğal materyallerle yapılan uzun-kısa etkinlikleri, standart olmayan ölçme birimleriyle ölçme etkinlikleri, duyu organları ile inceleme etkinlikleri, renklerle ilgili bahçe ve sınıf içi etkinlikler, haftanın deneyi, deney ile ilgili tahminler ve raporlar, hikaye etkinlikleri, sayılarla tahmin etkinlikleri, Ünlü ressam Joan Miro ile ilgili etkinlikler, yoga

etkinliği, aile katılımı etkinlikleri ve arkadaşlık bilekliği etkinlikleri fotoğraflarla birlikte bulunmaktadır.

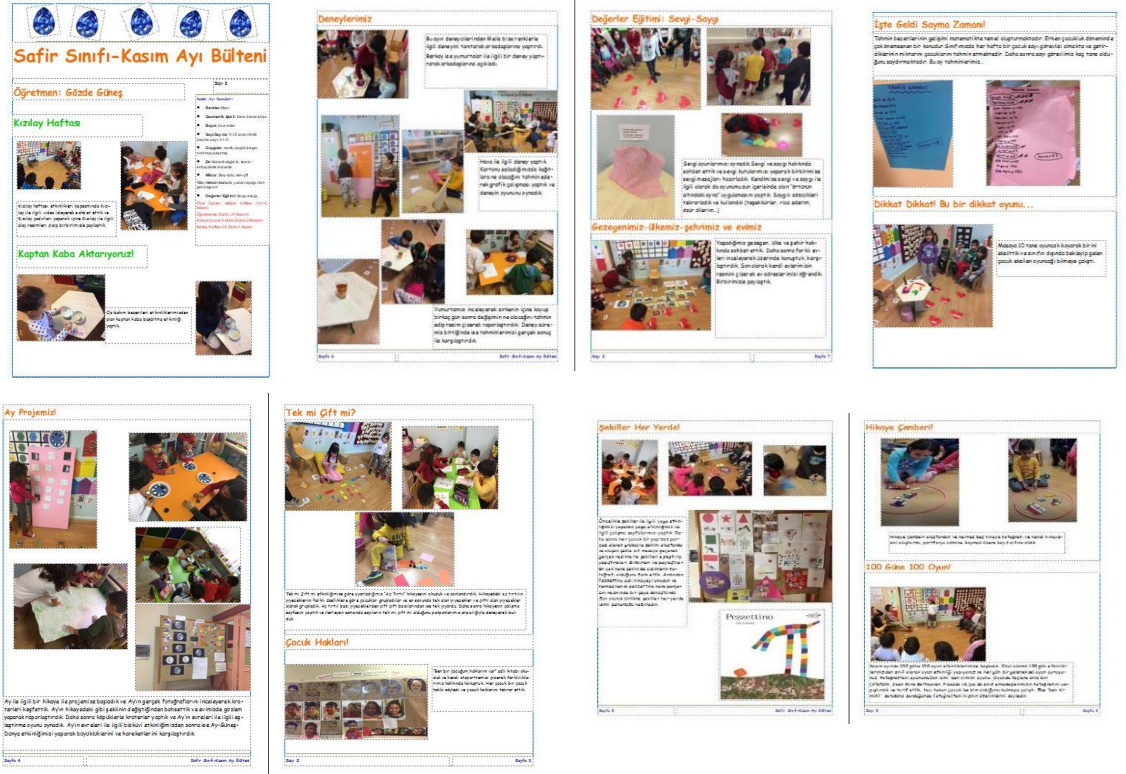

Şekil 9. Ekim ayı bülten örneği.

Kasım ayı bülteni. Kasım ayında bültende aylık verilen kavramlar, kaptan kaba aktarma etkinlikleri, şekillerle ilgili yapılan etkinliğin ayrıntıları, 100 gün etkinliği, ay boyunca okunan hikâye kitaplarıyla ilgili yapılan etkinlikler, Ay projesi, tek-çift kavramı ile ilgili yapılan etkinlikler, çocuk hakları ile ilgili etkinlikler, ayın

deneyleri, sevgi-saygı temalı etkinlikler, sayma zamanı etkinlikleri, çizgi çalışmaları ve yoga etkinliği fotoğraflarıyla birlikte bulunmaktadır.

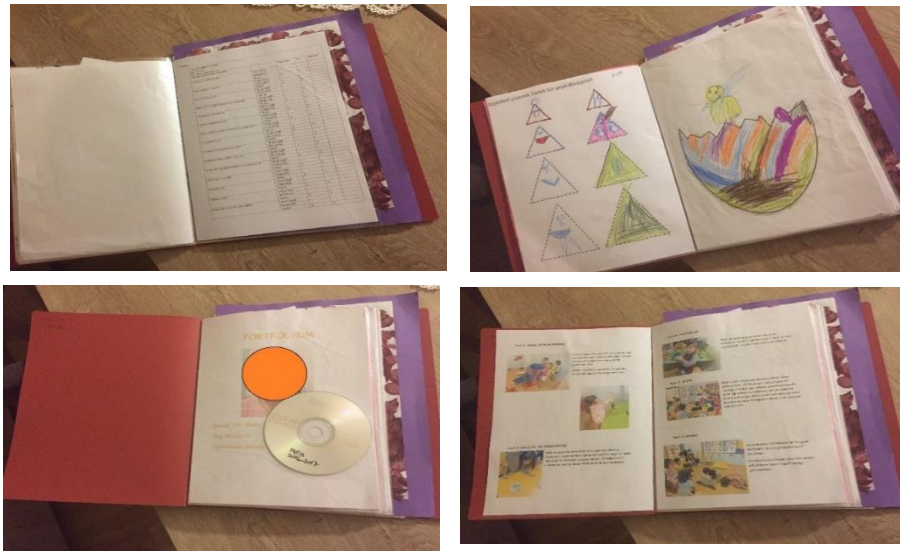
Şekil 10. Kasım ayı bülten örneği.

Aralık ayı bülteni. Aralık ayındaki bültende de, ayın kavramları, üçgen ile ilgili yapılan etkinlikler, nokta sergisi etkinliği, ay içinde yapılan yoga çalışması, Pati Kedi ve Yılbaşı Macerası adlı hikâye ve etkinlikleri, ayın matematik oyunları, duyu organları ile ilgili yapılan çalışmalar, ay içinde yapılan devler-prensesler adlı orff çalışması, deney etkinlikleri, duygularla ilgili çalışmalar, günün sorusu adlı etkinlik, ayakkabı gruplama etkinlikleri ve ritim yolu etkinliği ile ilgili içerik ve fotoğraflar bulunmaktadır.

Şekil 11. Aralık ayı bülten örneği.

Portfolyo örneği. Araştırmada sınıfta öğretmenin yaptığı gözlem kayıtların kullanıldığı portfolyo, aralık ayından sonra araştırmacı öğretmenin çalıştığı okulun belirlediği 4-18 Ocak tarihleri arasında çocuklar tarafından ailelerine sunulmuştur. Aileler randevu sistemi ile okula davet edilmiştir. Araştırmacı öğretmenin sınıfında pedagojik dokümantasyon bültenlerinin sunumu yapılmıştır.

Şekil 12. Portfolyo örneği.

Portfolyolar 48-50 sayfa aralığında hazırlanmıştır. İçeriğinde çocuğun ve öğretmenin seçtiği ürünler, öğretmenin çocuk ile ilgili görüşleri, çocuğun ilgi ve yetenekleri, serbest oyun saatlerinde zaman geçirdiği öğrenme merkezlerinin isimleri ve tarihleri, öğretmenin çocuk ile ilgili hazırlayıp doldurduğu ölçekler, gözlem ve anekdot kayıtları, çocuğun arkadaşları ile ilgili diyalogları, çocuğun düşünceleri, etkinlik sürecini yansıtan fotoğraflar, çocuğun ilgi alanını yansıtan fotoğraflar, çocuğun farklı gelişim alanlarında gelişim sürecini kanıtlayıcı fotoğraflar ve açıklamaları, çocuğun gelişimini kanıtlayıcı video ve ses kayıtlarını içeren CD, öğretmenin çocuk hakkındaki görüşleri, çocuğun oto portresi, çocuğun öğrenme ve gelişim portresi bulunmaktadır. Portfolyo sunumu süresince çocukların dosyadaki içerikleri ayrıntılarıyla hatırladığı, fotoğrafların bu konuda destekleyici bir araç olduğu gözlemlenmiştir.

Veri Analizi

İçerik analizi, sistematik olduğu için birden fazla teknik içeren ve bu tekniklerin hep bir arada kullanılmasına imkân veren bir araştırma yöntemidir (Koçak & Arun, 2006). Araştırmada öncelikle pedagojik dokümantasyon sürecinden önce ailelerin görüşlerini almak üzere açık uçlu sorulardan oluşan bir form gönderilmiştir. Süreç boyunca dokümanlar toplanmış ve yapılan gözlemler metne dökülmüştür. Süreç sonunda ailelerle tekrar görüşmeler yapılmış ve bu görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Araştırma sorularına bağlı kalınarak analizler yapılmıştır.

Veri analizi bir anlamlandırma süreci olduğu için nitel çalışmaları yürütmenin farklı birçok yolu bulunmaktadır (Denzin & Lincoln, 2000). Bu çalışmada Creswell'in (2005) belirlediği veri analizi ve kodlama adımları kullanılmıştır. Creswell veri analizinde 6 adım olduğunu belirtmekte olup bu adımlar:

1. Veriyi analiz için organize etmek ve hazırlamak. Bu aşamada görüşme kayıtları birebir metne dökülmüştür. Ayrıca yazılı olarak yapılan görüşme metinleri, gözlem notları ve dokümanlar analiz için hazırlanmıştır.

2. Veriyi dikkatlice okumak. Bu aşamada görüşmelerin metinleri ve dokümanlar tek tek ve anlaşılmayan durumlarda tekrardan okunmuştur.

3. Kodlama işlemine ve analize başlama. Bu aşamada Creswell'in belirttiği şekilde metinler bölümlere ayrıştırılmıştır. Sonrasında bu ayrıştırılan bölümler daha küçük gruplar şeklinde düzenlenmiş ve bu grupları temsil eden kodlar verilmiştir. Bu aşamada ikinci bir uzmana bu kodlar verilmiş ve ondan bu metinlerin kodları yansıtıp yansıtmadığı hakkında görüşü alınmıştır. Örneğin katılımcıların pedagojik dokümantasyon tanımlamalarında tanıma ve değerlendirme ayrı ayrı kodlanmışken uzman görüşü sonrasında tek bir kod haline getirilmiştir. Uzmandan alınan dönütler sonrasında bir sonraki aşamaya geçilmiştir.

4. Kodlama sonucu ortaya çıkan bilginin insanları veya durumu tanımlayacak kategorilere dönüştürülmesi. Bu aşamada kodlamalar daha genel bir kategori haline getirilerek çalışmada ele alınan konuyu tanımlamaya yönelik kategoriler elde edilmiştir.

5. Kategorilerin tanımlamalarının metin içinde yazımı. Bu aşamada ortaya çıkan kategoriler katılımcılardan yapılan alıntılar kullanılarak paragraflar şekline dönüştürülmüştür.

6. Verinin anlamının yorumlanması.

Creswell (2005) araştırmacının rolü verinin anlamlandırılmasında önemli bir role sahip olduğunu belirtmektedir. Bu aşamada sınıf öğretmeni olarak araştırmacı ailelerle belirli bir çerçevede etkileşim içindedir. Bu aşamada katılımcıların görüşleri ve deneyimleri sınıf içindeki dinamikler göz önüne alınarak anlamlandırılmıştır.

Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği

Nitel çalışmalar araştırmacının aktif olduğu ve veri toplama ve analiz aracı olarak süreçte yer aldıkları araştırmalardır. Bu duruma paralel olarak eylem araştırmasında araştırmacı dâhil olduğu grubun bir parçası olarak bu süreci yürütür (Yıldırım & Şimşek, 2008). Nitel araştırmaların ve bu çalışmanın yöntemi olan eylem araştırmasının geçerliğini sağlamak için izlenen yol aşağıda açıklanmaktadır:

Nitel çalışmalarda geçerliliğin sağlanmasında kullanılan önemli bir yöntem uzun süreli veri toplama (prolong engagement). Bu çalışmada araştırmacı bir

dönem boyunca haftanın beş günü çocuklarla birlikte olmuş, bu süreçte ailelerle de etkileşimde bulunmuştur.

Triangulation (üçleme). Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirliğin sağlanmasında kullanılan bir yöntemdir. Bu yöntem, araştırmada farklı veri araçları kullanılarak elde edilen bulguların birbirini desteklemesidir (Yıldırım & Şimşek, 2008). Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için çoklu veri toplama gerçekleştirilerek veri üçlemesi yapılmıştır. Görüşme Formu ve görüşmelerle toplanan veriler araştırmacı tarafından ayrıca toplanan dokümanlarla da desteklenmiştir. Araştırmada görüşmeler dışında ailelerin okula geldikleri zamanlarda araştırma süreci ile ilgili yaptıkları yorumları içeren belgelerle toplanan diğer veriler desteklenmiştir. Ailelerin yaptıkları yorumların dokümanları da aynı şekilde analiz edilmiştir.

Ayrıca araştırmada geçerliği arttırmak için katılımcı teyidi veya üye kontrolü yapılmıştır. Katılımcı teyidi, araştırmacının ulaştığı bulguların ve yorumların katılımcılarla paylaşılması ve katılımcılar tarafından teyit edilmesidir (Merriam, 2013). Araştırmada görüşme kayıtları ve dokümanlarla ilgili olarak katılımcılardan teyit alınmıştır. Toplanan veriler açıkça ve analiz aşamasında yapılan kodlamalar açıkça katılımcılar tarafından incelenmiştir.

Diğer bir geçerlik yöntemi uzman incelemesi veya uzman gözden geçirmesidir. Bu aşamada, kodlanan veriler bir uzman tarafından değerlendirilir ve varsa farklı görüş ve öneriler tartışılır (Merriam, 2013). Araştırma sürecinde araştırmacı tarafından yapılan kodlamalar bir uzman tarafından değerlendirilmiş ve metin ve kod arasındaki ilişki gözden geçirilmiştir.

Araştırmanın güvenilirliğine yönelik olarak veri üçlemesi ve sürecin detaylı anlatımının yapılması (audit trail) yapılmıştır. Detaylı anlatım (Merriam, 2013) yoluyla veri toplama süreci, veri analizi süreci ve karar aşamalarının nasıl yapıldığına ilişkin bilgiler okuyucuyla paylaşılmıştır. Ayrıca çoklu veri toplama yoluyla farklı veri toplama araçlarının kullanılması araştırmada toplanan verilerin güvenilirliğinin sağlanmasını desteklemiştir.

Araştırmacının Rolü

Nitel araştırmada araştırmacı rolü nicel araştırmadaki araştırmacı rolünden daha farklıdır, yani araştırmacı veri toplama, analiz etme ve raporlaştırmadan farklı görevler üstlenebilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2008). Nitel araştırmada araştırmacı, katılımcılarla kendisi görüşür, araştırma süresince zaman ayırır, eğer gerekirse katılımcılarla birlikte süreci deneyimler, araştırmada topladığı verileri bilgi birikimiyle analiz eder. Nitel araştırmalarda katılımcılarla diyalog kurmak, gözlem yapmak, görüşmek genel olarak kullanıldığı için araştırmacı araştırma sürecinin doğal bir parçası haline gelir (Yıldırım, 1999). Bu nedenle araştırmada araştırmacı kendisi sürece dâhil olmuştur. Araştırmadaki çocukları ve aileleri süreç boyunca gözlemleyerek gerektiğinde ses kayıtları tutmuş ve not almıştır. Katılımcı ailelerin her birine aynı tutarlıkta davranarak, hepsiyle görüşmeleri sessiz ve katılımcıların kendilerini iyi hissedebilecekleri ortamda yapmıştır. Araştırmacı araştırmanın yapıldığı sınıfta öğretmendir, sürecin içine girerek veri toplamış ve olabildiğince tarafsız bir Şekilde kayıt altına almıştır. Nitel araştırmalarda araştırmacı ve katılımcılar arasındaki ilişki hassas olduğu için belirli prosedürler sağlanmalıdır (Kvale & Brinkmann, 2009). Bu nedenle araştırma süresince araştırmacı bu konuya dikkat etmiş ve tüm gereken prosedürlere uymuştur. Araştırmacı öğretmenlik yaptığı sınıfta pedagojik dokümantasyon sürecini uygulamış, çocuklarla ilgili gerekli kayıtları tutmuştur. Öğretmenin aynı zamanda araştırmacı rolünde olması, daha çok veri toplanmasını, çocukların daha iyi tanınmasını, aileler hakkında daha ayrıntılı bilgi sahibi olunmasını ve sürecin daha sağlıklı değerlendirilebilmesine olanak sağlamıştır. Araştırmacının öğretmen rolüyle sürecin içerisinde olması mesleki gelişimine de katkı sağlamıştır.

Bölüm 4

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde görüşme ve doküman incelemesi sonucunda ortaya çıkan verilerin analizlerinden elde edilen bulgular sunulmuştur. Bulgular, araştırma sorularına göre düzenlenmiştir.

Ailelerin Pedagojik Dokümantasyona İlişkin Görüşleri

Araştırmanın birinci alt problemi “Ailelerin pedagojik dokümantasyon süreci ve araçları hakkındaki görüşleri nelerdir?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu bağlamda katılımcılara

S2: “Pedagojik dokümantasyon hakkında bilginiz var mı? (Varsa, konuyla ilgili bilgilerinizi paylaşır mısınız?)”,

S3: “Çocuğunuzun sınıfında pedagojik dokümantasyon kullanımı çocuğunuzun öğrenme ve gelişimine nasıl katkı sağlar?”

S8: “Okuldan verilen bültenleri inceliyor musunuz? (İncelemiyorsanız sebebini açıklayın)”,

S9: “Okuldan verilen bülteni kendiniz mi incelemeyi tercih ediyorsunuz yoksa çocuğunuzla birlikte mi inceliyorsunuz?”

S10: “Okulun girişindeki sınıf panosunu düzenli olarak takip ediyor musunuz? (İncelemiyorsanız sebebini açıklayınız).”,

S11: “Okulun girişindeki sınıf panosu hakkında görüşleriniz nelerdir?”,

S15: “Çocuğunuzun portfolyosunda neler olur?”,

S16: “Sizce çocuğunuzun portfolyosundan hangi bilgileri edinebilirsiniz?” soruları yöneltilmiştir. Katılımcı ailelerin bu sorulara verdikleri yanıtlar Tablo 3’ te gösterilmiştir.

Tablo 3

Ailelerin Pedagojik Dokümantasyon Tanımı ve Süreç Hakkındaki Görüşleri

Uygulama öncesi		f	Uygulama sonrası		f
PD tanımı			PD tanımı		
	Ürün	1	Sonuç	Paylaşım	2
Sonuç	Paylaşım	1		Gelişimi destekleyici program	1
Süreç	Planlama/Dosyalama	3	Süreç	Aktif aile katılımı	1
Değerlendirme	Çocuğu tanıma ve değerlendirme	4	Değerlendirme	Çocuğu tanıma ve değerlendirme	8
	Bilgim yok	3			
PD süreci			PD süreci		
Öğrenme Farkındalığı	Deneyimleyerek öğrenme	2		Motivasyonunu artırır	1
	Analiz ederek öğrenme	1	Öğrenme farkındalığı	Kalıcı Öğrenme	3
Gelişimsel Etki	İlgi ve katılım	2		Okul Deneyimini Evde Paylaşma	1
	Kendini ifade etme becerisi	3		Deneyimleyerek Öğrenme	1
	Bilgi yok	1		Gelişimini olumlu etkiler	1
Düşük Farkındalık	Genel olarak olumlu	4	Gelişimsel Etki	Kendini ifade edebilme	2
				Sosyalleşme	1
				Çocuğu tanıma	3

Uygulama öncesinde ailelerin pedagojik dokümantasyon tanımı ile ilgili verdiği cevaplar değerlendirme, sonuç ve süreç olarak üç kategoride toplanmıştır. Ürün ve paylaşım, sonuç kategorisi altında, planlama/dosyalama, süreç kategorisi altında, çocuğu tanıma ve değerlendirme ise değerlendirme kategorisi altında gruplandırılmıştır. Uygulama sonrasında katılımcı ailelerin verdiği cevaplar yine üç kategoride toplanmıştır. Bu kategoriler, sonuç, süreç ve değerlendirmedir. Paylaşım, süreç kategorisi altında, gelişimi destekleyici program ve aktif aile katılımı, süreç kategorisi altında, çocuğu tanıma ve değerlendirme ise değerlendirme kategorisi altında gruplanmıştır. Uygulama öncesi ve sonrası, ailelerin verdikleri cevaplara bakıldığında, pedagojik dokümantasyonun bir değerlendirme aracı olarak algılanmasının arttığı görülmektedir. Reynolds ve Duff'un (2015) 37 aileyle yaptığı çalışmada aileler, çocuklarının gelişimleriyle ilgili daha ayrıntılı bilgi sahibi olduklarını belirtmişlerdir. Aynı zamanda alan yazında öğretmenler ve uzmanlar tarafından değerlendirme aracı olarak görülen pedagojik

dokümantasyon (Buldu, 2010; Knauf, 2015), bu çalışmada aileler tarafından da bir değerlendirme aracı olarak görülmektedir.

Pedagojik dokümantasyon uygulamasından önce ailelerin pedagojik dokümantasyon sürecine ilişkin cevaplar incelendiğinde öğrenme farkındalığı, gelişimsel etki ve düşük farkındalık olarak üç kategoride toplanmıştır. Deneyimleyerek öğrenme ve analiz ederek öğrenme, öğrenme farkındalığı kategorisi altında, ilgi ve katılım, kendini ifade etme becerisi, gelişimsel etki kategorisi altında, genel olarak olumlu ve bilgi olmaması ise düşük farkındalık kategorisi altında gruplanmıştır. Aileler genel olarak pedagojik dokümantasyonun çocuğu olumlu etkileyeceğini düşündüklerini, çocuğun kendisini ifade etme becerisini olumlu etkileyeceğini düşündüklerini, çocuğun ilgi ve katılımını etkileyeceğini belirttikleri görülmektedir. Bir aile bu konuda bilgisinin olmadığını ifade etmiştir. Bir aile pedagojik dokümantasyonun çocuğa deneyimleyerek öğrenme fırsatı sunacağını ifade etmiştir. Bir aile çocukta analiz ederek öğrenme sağlayacağını ifade etmiştir. Pedagojik dokümantasyon uygulaması sonrasında katılımcı ailelerin verdiği cevaplar öğrenme farkındalığı ve gelişimsel etki olarak iki kategoride toplanmıştır. Motivasyonu artırır, kalıcı öğrenme, okul deneyimini evde paylaşma ve deneyimleyerek öğrenme, öğrenme farkındalığı kategorisi altında, gelişimini olumlu etkiler, kendini ifade edebilme, sosyalleşme ve çocuğu tanıma ise gelişimsel etki kategorisi altında gruplanmıştır. Ailelerin dokümantasyonun kullanımının çocuğun öğrenme ve gelişimine katkısına ilişkin görüşleri incelendiğinde ise aileler genel olarak pedagojik dokümantasyonun çocukta kalıcı öğrenmeyi sağladığını, çocuğun tanınmasını sağladığını ve çocuğun kendi gelişimini kendisinin ifade etmesine aracı olduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Bir aile pedagojik dokümantasyonun çocuğun motivasyonunu olumlu etkilediğini ifade etmiştir. Bir aile pedagojik dokümantasyon aracılığıyla çocuğun deneyimleyerek öğrendiğini ifade etmiştir. Bir aile pedagojik dokümantasyonun çocuğun genel gelişimini olumlu etkilediğini ifade etmiştir. Bir aile pedagojik dokümantasyon aracılığıyla çocuğun okul deneyimlerini evde aktardığını ifade etmiştir. Bir aile ise pedagojik dokümantasyonun çocuğun sosyalleşmesini sağladığını ifade etmiştir.

Ailelerin uygulama öncesi pedagojik dokümantasyon tanımları.

Ürün. “Çocuğun sınıf ortamında gerçekleştirdiği çalışmalardan oluşan ürünlerdir.” A1/ GF

Paylaşım. “Çocuğunun öğretmenin sınıfıta uyguladığı eğitim içeriğini bizimle paylaşmasıdır.” A12/ GF

Planlama/Dosyalama. Ailelerden ikisi pedagojik dokümantasyonu planlama ve dosyalama süreci olarak gördüklerini ifade etmiştir.

”Okul öncesi eğitimde çocuklara verilecek eğitimin, kazandırılacak yetkinliklerin, oyunların, etkinliklerin önceden plan dâhilinde hazırlanması ve dokümente edilmesidir.” A6/ GF

”Çocukların yaptığı etkinliklerin, gelişimini içeren bilgilerin dosyalanması, çeşitli materyallerin kullanılmasıdır.” A8 / GF

”Çocukların okul öncesi dönemde yaptıkları çeşitli etkinlik ve faaliyetlerin belgelenmesi, yorumlanması ve o sürecin değerlendirilmesidir.” A2 / GF

Tanım ve değerlendirme. Aileler uygulama öncesinde pedagojik dokümantasyonu çoğunlukla değerlendirme aracı olarak gördüklerini ifade etmişlerdir

”Çocuğun öğrenme ortamında farklı materyaller kullanılması, daha üretici olmaya teşvik edilmesi, değerlendirilerek gelişiminin izlenmesidir.” A4/ GF

”Çocukların öğrenme aşamasında yapmış oldukları, ürettiği çalışmaları, fikirlerini, düşüncelerini, duygularını, öğretmen (genellikle) ve aile tarafından toparlanması, değerlendirilmesi.” A9/ GF

”Okul öncesi ortamlarda kaydetme, yorum yapma, değerlendirmedir.” A3/ GF

”Çocuğun gelişiminde öğretmen ve ailesinin onu daha iyi anlamasını sağlar ve yapılan çalışmalarla çocuk kendini ifade eder.” A10/ GF

Ailelerin uygulama sonrası pedagojik dokümantasyon tanımları.

Paylaşım. “Çocuğun okulda yaptığı etkinliklerin, çalışmaların dosya halinde ya da bir ortamda toplanması olarak tanımlayabilirim. Bu şekilde biz de okulda neler yapıldığını öğrenebiliyoruz. Sınıfta en çok hangi rengi kullanıyor vs. bunu bilsek de mesela çocuğumla ilgili bilmediğim yönleri, farklı şeyleri pedagojik dokümantasyonla öğrenebiliyorum.” A8 (13.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

"Bilgim var. Çocuğun okul döneminde öğretmenin bizimle paylaştığı aylık olarak gönderdiğiniz bültenler, çocukların gün içinde ya da hafta içinde sınıfta aldıkları eğitimle ilgili bir içerikti. Haberimin olması iyi oluyordu çünkü çocuğumun okulunda neler öğrendiğini görüyordum. Haliyle de en azından hani kapalı kapılar ardında nelerin olduğunun farkında oluyordum bu benim için olumluydu, büyük bir zevkle de takip ettik." A12 (13.04.2017 tarihinde yapılan görüşme)

Gelişimi destekleyici program. "Çocuğumun zihinsel-fiziksel-duygusal-toplumsal yönlerini geliştirmeye yardımcı etkinlikleri içeriyor ayrıca farkındalığını artırıyor." A11 (12.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

Aktif aile katılımı. "Bence pedagojik dokümantasyon çocuğun okulda göstermiş olduğu sosyal ve fiziksel, tüm gelişimlerinin görsel araçlarla, bültenlerle, panolarla desteklenerek ailenin daha aktif olarak dâhil edilmesi ve katılımının sağlanması, haberdar olmasıdır." A4 (2017 yılında Nisan'ın ikinci haftası yapılan görüşme)

Tanım ve değerlendirme. "Çocuğun okulda geçirdiği sürecin öncesi ve sonrasıyla birlikte değerlendirilmesidir. Çocuğun ne kadar gelişim gösterdiğini net olarak görebiliyoruz o açıdan güzel bence." A1 (14.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

"Çocukların okul öncesi eğitimlerinde yaptıkları çeşitli etkinlikler değerlendiriliyor ve bir eğitmen gözetiminde yorumlanıyor bu şekilde tanımlayabilirim." A2 (20.04.2017 tarihinde yapılan görüşme)

"Gerçekten biz çok memnun kaldık, çocuğumuzun nasıl gelişim gösterdiğini öğrenebildik. Mesela okuldan eve taşıyor biz de öğreniyoruz bilgi ediniyoruz okul hakkında." A3 (14.04.2017 tarihinde yapılan görüşme)

"Evet, artık ne olduğu hakkında bilgim oluştu artık. Tanım olarak belki şudur diye tanımlayamam ama örnek olarak bize gönderilen bilgiler, resimler, görseller, portfolyo dosyaları çocuğun gelişimiyle ilgili diyebilirim." A5 (11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

"Evet, sizinle bilgimiz oldu. Pedagojik dokümantasyon okul döneminde çocuğun edindiği bilgilerin, yaşının özelliklerinin sergilendiği ve bunların kayıt altına alındığı, aileyle de paylaşılan dokümanlardır. Tamamıyla çocuğun bilgilerinin

dokümanite edilmesidir (gelişimsel özellikleri, yapabildikleri vs.)” A6 (13.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Pedagojik dokümantasyon çocuğun gelişiminin izlendiği, görsel çizimler bence. Onun mutlu olduğunu yaptıklarından fark ediyorum. Duygularını görsel olarak resme yansıtması, yeteneklerini kâğıda döktüğü bir işlem olarak değerlendiriyorum.” A9 (11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Biz de aslında çocukların gelişimini mesela bir ağaca, bir balona verdiği tepkiyi onun açısından görebiliyoruz. Çocuğun gelişimini onun gözünden görebiliyoruz. Bizim gözümüzden kaçan bir durumda kesinlikle pedagojik dokümantasyondan yararlanabiliyoruz. Bir tek benim değil tüm sınıftaki çocuklar için çok yararlı olduğunu düşünüyorum, eşim de aynı şekilde düşünüyor, inşallah tüm okullar, tüm öğretmenler yapsın isterim yani çünkü her şey en baştan başlıyor ve çocuğun tüm hayatını etkiliyor.” A10 (11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Panolar, bültenler, portfolyolar farklı bunlar çok hoşuma gidiyor. Olumluyum bu konuda. Pedagojik dokümantasyon güzel bir eğitim, çocuğumun sınıfta ne yaptığını fark ediyorum, çocuğumdaki farklılığı fark ediyorum, çocuğumun sorunlarını ve yönelme şekillerini de öğrenebiliyorum mesela ona göre ilerisi için yönlendirebiliyoruz mesela sanat yazmıştınız portfolyoda şu an çocuğum dansa gidiyor ve çok seviyor.” A7 (11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

Uygulama öncesinde ailelerin pedagojik dokümantasyonun bir araştırma kapsamında sınıfta uygulanacağı için genel olarak tutumda oldukları görülmektedir. Uygulama sonrasında ise süreci daha bilinçli olarak değerlendirdikleri ve pedagojik dokümantasyon sürecini çocuğu tanımayı sağlayıcı, çocukta kalıcı öğrenmeyi sağlayıcı ve çocuğun kendini ifade etmesine katkı sağlayıcı bir uygulama olarak gördükleri ortaya çıkmıştır.

Ailelerin uygulama öncesi pedagojik dokümantasyon süreci ile ilgili görüşleri.

Deneyimleyerek öğrenme. “Çocuğumun nasıl öğrendiğini deneyimleme yoluyla gösteren bir uygulama olduğu için olumlu etkiler diye düşünüyorum.” A2 /GF

Analiz ederek öğrenme. “Çocuğumu olumlu bir şekilde etkiler diye düşünüyorum çünkü küçük yaştan itibaren olayları analiz ederek öğrenmesi çocuğumun gelişimini olumlu bir şekilde etkileyebilir.” A3 / GF

İlgi ve katılım. ”Sürecin takibi açısından verimli olabilir bizim için, çocuk için sergilenme kısmı teşvik edici motive edici olabilir diye düşünüyorum” A1/GF

“Olumlu bir şekilde etkiler diye düşünüyorum ayrıca ilgi ve katılımının daha fazla olacağını düşünüyorum.” A4/GF

Kendini ifade etme becerisi. “Çocuğumun sınıfında uygulanan bir yöntem. Çocuğum duygularını, hislerini, kendini çok iyi ifade eder hale geldi. Etrafını incelediğini ve bu incelemeleri neticesinde yorumlar yaptığını fark ettim. Bu eğitimin çocuğumda farklı bakış açıları geliştirdiğini düşünüyorum. Yaratıcılığını çok geliştirdi. Her şeyden önemlisi artık kendisi yeni şeyler üretmeye başlıyor, var olanı değiştiriyor üstüne yeni fikirler üretiyor. Bu da benim çok hoşuma gidiyor.” A6 /GF

“Çeşitli materyaller kullanarak kendilerini daha iyi ifade edebilirler, yaratıcılıkları gelişebilir.” A8/GF

“Geçen yıl öğretmenimiz çocuklarımızın her ay gelişimi, zihin, beden yeterliliği hakkında bizimle paylaşımlarda bulunmuştu, bizler için çok faydalıydı. Çocukların kendilerini ifade etme, düşüncelerini, duygularını görsel olarak ifade edebilmeleri tabii ki çocuklarımız için güzel bir olay.” A9/GF

Genel olarak olumlu. “Daha önce böyle bir deneyim yaşamadık fakat olumlu etkileyeceğini düşünüyorum.” A5/GF

“Olumu etkiler. Üretken hale gelen çocuk daha çok mutlu olur.” A10/GF

“Ben her türlü araç ve gerecin çocukta iz bıraktığına inanıyorum. Yalnız bir şartla; çocuk yapılan çalışmanın içinde kendisi bulunursa.” A11/GF

“Olumlu etkiler.” A12/GF

Uygulama öncesindeki yorumlar incelendiğinde, geçen sene çocuğu aynı öğretmenin sınıfında olan ailelerin pedagojik dokümantasyon süreciyle ilgili genel olarak çocuğun kendini ifade etme becerisini olumlu yönde etkilediğini belirttikleri görülmektedir. Diğer katılımcı ailelerinin pedagojik dokümantasyon süreciyle ilgili

deneyimleri olmamasına rağmen, bir araştırma kapsamında uygulanacağı için olumlu tutumda oldukları, süreçle ilgili tahminlerde buldukları görülmektedir.

Ailelerin uygulama sonrası pedagojik dokümantasyon süreci ile ilgili görüşleri.

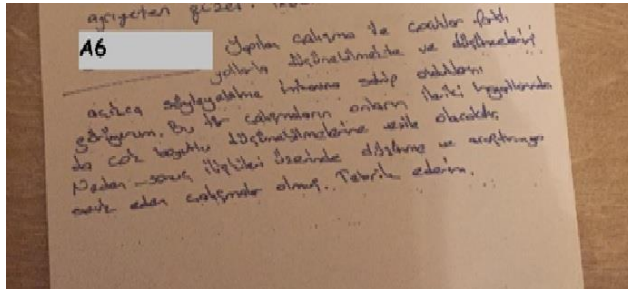
Motivasyonu artırma. “Onun motivasyonunu arttırıyordur diye düşünüyorum. Mesela kendi yaptığı çalışmalarını orada görmesi, okulda duyduğu şeylerin eve taşınması, okulda gördüğü bir kitabın veya sizin bültende önerdiğiniz kitabın evde de bulunması yani pekiştirdiğini düşünüyorum. Kendi çalışmalarını panoda görmesi motivasyonunu arttırıyor diye düşünüyorum. Bültenlerin veya okuldaki o dokümantasyonların evde de olması onu hem mutlu ediyordu hem de motivasyonunu arttırıyordu bence en önemli nokta bu.” A1 (14.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

Genel olarak olumlu. “Olumlu bir öğrenme, gelişim olduğunu düşünüyorum.” A11 (12.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

Deneyimleyerek öğrenme. “Bence olumlu etkiler çünkü çocuğumun nasıl öğrendiğini deneyimleme yoluyla gösteren bir uygulama pedagojik dokümantasyon.” A2 (20.04.2017 tarihinde yapılan görüşme)

Okul deneyimini evde paylaşma. “Çocuklar bu programa aktif katılıyorlar, gelişimleri olumlu yönde etkileniyor. Çocuğumun paylaşımı arttı, okulda olanları aklında tutup paylaştı ve hafızasını kuvvetlendirdi.” A4 (2017 yılında Nisan'ın ikinci haftası yapılan görüşme)

Sosyalleşme. “Güzel tabii ki. Çocuğum normalde kapalı bir çocuktü siz de biliyorsunuz daha açıldı ve öğrenebildiğini düşünüyorum. İfadeleri daha farklı oldu.” A3 (14.04.2017 tarihinde yapılan görüşme)

Şekil 13. A6'nın pedagojik dokümantasyon paneli (yumurtalar her yerde etkinlik paneli) ile ilgili düşünceleri.

A6 kodlu katılımcının Yumurtalar her yerde konulu etkinlik paneli ile ilgili yaptığı yorumda, pedagojik dokümantasyonun çocuğun kendini ifade etmesini ve sosyalleşmesini olumlu yönde etkilediği ile ilgili belirtilen düşünceleri destekler niteliktedir.

A6: “Yapılan çalışma ile çocuklar farklı yollarla düşünebilmekte ve düşüncelerini açıkça söyleyebilme imkânına sahip olduklarını görüyorum. Bu tür çalışmaların onların ileriki hayatlarında da çok boyutlu düşünebilmelerine vesile olacaktır.

Neden-sonuç ilişkileri üzerinde düşünme ve araştırmaya sevk eden çalışmalar olmuş. Tebrik ederim.” Şeklinde düşüncesini yazmıştır.

Kendi gelişimini kendi ifade edebilme. “Çocuğa katkı sağlar. Çünkü çocuk pedagojik dokümantasyonda kendi gelişimini kendisi ifade edebiliyor. Çocuk “Böyle yapıyordum ama bak artık böyle yapabiliyordum” diyebiliyor ve kendi sürecine şahit olabiliyor.” A5 (11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Evet, çocuk öğrendiklerinin farkına varıyor, unutmuyor, bizimle paylaşıyor.”A7 (11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

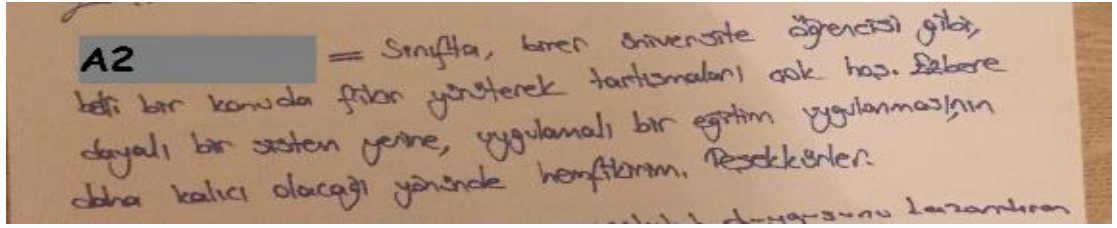
Çocuğun tanınması. “Çocuğa olumlu katkı sağlar. O da kendi içindeki hislerini, duygularını, yeteneklerini dokümantasyon süreciyle ön plana çıkarmasını sağlıyor.” A9 (11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Bizi çok etkiledi açıkçası. Çünkü çocuğum görseli iyi olan bir çocuk. Biz çok faydasını gördük. Kendisinin bize ifade etmesini kolaylaştırdı pedagojik dokümantasyon ve öğrenmede de çok büyük şeyler fark ettik zaten, gelişmeler olduğunu fark ettik, bizim için olumluydu.” A12 (13.04.2017 tarihinde yapılan görüşme)

Kalıcı öğrenme. “Bizim sınıfımızda uygulandı. Bu uygulama sayesinde çocuğum farklı açılardan düşünme, yorumlama yetisi kazandı, yaratıcılığı gelişti. Bütün eğitim sayesinde öğrendiklerini aklında kalıcı tutup bize hep aktardı ve bunu normal yaşamına taşıdığını gördük. Örneğin okulda gökkuşağını konuştuğunuzda yağmur yağdığında bize bilimsel bir dille anlattı.” A6 (13.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Evet, öğrenmesinde kalıcılık sağladı. Çocuğum genelde okulla ilgili bir şey söyleyen bir çocuk değildi ama o pedagojik dokümantasyon bültenleri eve geldiğinde konuştuğumuzda onları daha iyi anlatıyor, gösterdiğimde fotoğraflarla ilgili orada etkinlikte neler yaptığını bana anlatıyor, bir kez daha o anı düşünmüş oluyor, öğrendiği bilgileri o an tekrar etmiş oluyor aslında. “ A8 (13.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Tabii ki, çocuk eğlenerek öğrenmiş oluyor. Bunu bize yansıtıyor. Çocuktaki gelişimleri daha iyi gözlemliyoruz ve pedagojik dokümantasyon çocuğu da açıyor, kendini daha iyi ifade etmesini sağlıyor. Kalıcılık sağlıyor mesela siz telefon numaralarımızı çocuklara öğretmiştiniz ve adres bilgilerimizi, çocuğumuz hala hatırlıyor bu ne kadar güzel bir şey. Mesela bonibonlu deneyde gıda boyasının zararlarını gördü ve artık almıyor. Öğrenmede kalıcılık oluyor.” A10 (11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

Şekil 14. A2'nin pedagojik dokümantasyon paneli (yumurtalar her yerde etkinlik paneli) ile ilgili düşünceleri.

Katılımcılardan A2'nin yumurtalar her yerde konulu panel ile ilgili yapmış olduğu yorum da pedagojik dokümantasyonun çocukta kalıcı öğrenmeyi sağladığı ile ilgili yapılan paylaşımları destekler niteliktedir.

A2: “Sınıfta birer üniversite öğrencisi gibi belli bir konuda fikir yürüterek tartışmaları çok hoş. Ezbere dayalı bir sistem yerine, uygulamalı bir eğitim olmasının daha kalıcı olacağı yönünde hem fikirim. Teşekkürler.” Şeklinde düşüncesini yazmıştır.

A11 Öncelikle pano çok açıklayıcı ve güzel olmuş. Şekilleri nesnelere eşleştirmek öğrenmede kalıcılık sağlar çok beğendim. Şekillerden rakamlara geçişte çok mantıklı geldi. Farklı yönlerden yorumlamalarını sağlamışsınız. Elinize, emeğinize sağlık

A1 Şekil ve rakamların somutlaştırılarak aktarılması öğretimi kalıcı hale getirmesinden dolayı çok yerinde bir çalışma olmuş. 2 senedir verdiğiniz emek çok güzel. Teşekkür ederiz. Keşke branş öğretmenleri de sizin kadar bireysel farklılıklara dönük uygulamalar yapabilse.

A9 Şekil ve nesnelere çocuklarımıza aktarma şekli çok güzel ve kalıcı olduğunu düşünüyorum. Öğrenme aşamalarında ilgi ve alaka için sonsuz teşekkür. Çocuklarımız sizinle çok şey öğrendiler.

Şekil 15. Ailelerin pedagojik dokümantasyon paneli (şekiller her yerde etkinlik paneli) ile ilgili düşünceleri.

A1, A9 ve A11 katılımcılarının şekiller her yerde konulu panel ile ilgili yapmış oldukları yorumlar da pedagojik dokümantasyonun çocukta kalıcı öğrenmeyi sağladığıyla ilgili düşünceleri destekler niteliktedir.

A11: "Öncelikle pano çok açıklayıcı ve güzel olmuş. Şekilleri nesnelere eşleştirmek öğrenmede kalıcılık sağlar çok beğendim. Şekillerden rakamlara geçiş de çok mantıklı geldi. Farklı yönlerden yorumlamalarını sağlamışsınız. Elinize, emeğinize sağlık."

A1: "Şekil ve rakamların somutlaştırılarak aktarılması öğretimi kalıcı hale getirmesinden dolayı çok yerinde bir çalışma olmuş. 2 senedir verdiğiniz emek çok güzel. Teşekkür ederiz. Keşke branş öğretmenleri de sizin kadar bireysel farklılıklara dönük uygulamalar yapabilse."

A9: Şekil ve nesnelere çocuklarımıza aktarma şekli çok güzel ve kalıcı olduğunu düşünüyorum. Öğrenme aşamalarında ilgi ve alaka için sonsuz teşekkür. Çocuklarımız sizinle çok şey öğrendiler." şeklinde yorumlarını yazmışlardır.

Uygulama sonrasında aileler pedagojik dokümantasyonun çoğunlukla çocukta kalıcı öğrenmeyi sağlayacağını ve çocuğun tanınmasını sağlayacağını ifade ettikleri ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra aileler çocuğun kendi gelişimini ve kendisini ifade etme becerisinin ve okuldaki deneyimlerini evde de paylaşmaya başladığını belirtmişlerdir. Elde edilen bulgular Fyfe (2012) ve Kline (2008)'in pedagojik dokümantasyonu, çocuk ve aile etkileşimini güçlendiren etkili bir metot olarak ifade etmesiyle örtüşmektedir.

Ailelerin okul bültenlerinden faydalanma durumları ve inceleme yöntemleri. Ailelerin okul bültenlerinden faydalanma durumları ve inceleme yöntemleri Tablo 4' de gösterilmiştir.

Tablo 4

Ailelerin Okul Bültenlerinden Faydalanma Durumları ve İnceleme Yöntemleri

Uygulama öncesi	f	Uygulama sonrası	f
Faydalanma durumları		Faydalanma durumları	
Aktif kullanım	Düzenli incelerim 9	Aktif kullanım	Düzenli incelerim 12
Düşük farkındalık	İnceleyemedi, bilgi sahibi değilim 3		
İnceleme yöntemleri		İnceleme yöntemleri	
Etkileşimli	Çocuğumla 1	Çocuğumla	8
	Tek başına 6	Etkileşimli	Hem çocuğumla hem tek 3
Etkileşimsiz	Tek yönlü paylaşım 2	Etkileşimsiz	Tek 1
	Deneyim yok 3		

Uygulama öncesinde ailelerin bülten inceleme durumları ile ilgili verdiği cevaplar, aktif kullanım, düşük farkındalık olarak iki kategoride toplanmıştır. Düzenli incelerim cevabı aktif kullanım kategorisi altında, inceleyemedim, bilgi

sahibi değilim cevabı ise düşük farkındalık başlığı altında gruplanmıştır. Yanıtlar incelendiğinde katılımcı 12 aileden üçünün bültenlerle ilgili bilgi sahibi olması ve incelemeye, diğer dokuz ailenin ise okuldan verilen bültenleri düzenli olarak takip edip, okuduğu belirtilmiştir. Uygulama sonrasında ise cevaplar aktif kullanım kategorisi altında toplanmıştır. Düzenli inceleme yanıtı aktif kullanım başlığı altında gruplanmıştır. Yanıtlara bakıldığında 12 katılımcı ailenin de pedagojik dokümantasyon bültenini incelediklerini ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcı ailelerin bültenleri inceleme yöntemleri incelendiğinde ise, uygulama öncesinde cevaplar etkileşimli ve etkileşimsiz olarak iki kategoride toplanmıştır. Çocuğumla cevabı etkileşimli kategorisi başlığı altında, tek başına, tek yönlü paylaşım ve deneyimim yok cevapları ise etkileşimsiz başlığı altında gruplanmıştır. Yanıtlar incelendiğinde Altı ailenin bülteni tek başına incelediği, üç ailenin bülten inceleme konusunda deneyiminin olmadığı, iki ailenin tek yönlü paylaşım şeklinde incelediği ve sadece bir ailenin bülteni çocuğu ile birlikte incelediği sonucuna ulaşılmıştır. Uygulama sonrasında cevaplar da etkileşimli ve etkileşimsiz olmak üzere iki kategori altında toplanmıştır. Çocuğumla hem çocuğumla hem tek cevapları etkileşimli başlığı altında, tek cevabı ise etkileşimsiz başlığı altında gruplanmıştır. Yanıtlara bakıldığında ise 8 ailenin bülteni çocuğu ile birlikte incelediği, üç ailenin hem çocuğu ile birlikte hem de tek olarak incelediği ve bir ailenin bülteni tek başına incelediği görülmektedir.

Ailelerin uygulama öncesi okul bültenleri inceleme yöntemleri ile ilgili görüşleri. “Bazen tek bazen birlikte genelde verilen şeylerle ilgili soru soruyorum ne yapıldığına ilişkin fikri var mı diye.” A1/GF

"Bilgim yok." A2/GF

“Ara ara beraber inceliyoruz.” A3/GF

“Birlikte incelemeyi denedim fakat dikkatini ve ilgisini çekmedi.” A4/GF

“Bilgim yok.” A5/GF

“Genelde kendim inceliyorum.” A6/GF

“Bilgim yok.” A7/GF

“Öncelikle ben bakıyorum daha sonra oğluma açıklıyorum.” A8/GF

“Genellikle bakıyorum. Özellikle sınıfın yanındaki panoda çocuklarımızın yaptığı etkinliklere bakmak daha çok mutlu ediyor bizi.” A9/GF

“Kendim inceliyorum. Çocuğuma anlatıyorum.” A10/GF

“Onu da dâhil etmek istiyorum ama sorularıma veya yaklaşımına katılmıyor. Okul çalışmalarını saklıyor. Nadiren görebiliyoruz.” A11/GF

“Kendim inceliyorum.” şeklinde belirtmişlerdir. A12/GF

Pedagojik dokümantasyon uygulaması öncesinde aileler yanıtlarını daha önceki bülten inceleme deneyimlerine göre belirtmişlerdir. Ailelerin büyük bir çoğunluğunun bülteni çocukla etkileşime girmeden incelediği ortaya çıkmıştır.

Ailelerin uygulama sonrası okul bültenleri inceleme yöntemleri ile ilgili görüşleri. “Genelde çocuğumla birlikte inceliyorduk. “Aaa şunları öğrenmişsiniz oğlum, şu çalışmalar yapılmış oğlum” veya “Aaa bu kitap çok ilgi çekiciymiş bu kitabı okudunuz mu?” diyordum yani kendisi de dâhil oluyordu, kendi fikirlerini söylüyordu, yaptıklarını anlatıyordu. O etkinliklerle ilgili neler yaptığını anlatıyordu, paylaşıyordu yani, gördüklerinden yola çıkarak anlatmadığı şeyler varsa aklına gelirdi ve o süreci daha iyi anlatıyordu. O anki sınıfı eve taşıyordu, o konuda çok iyi oluyordu. Belki bir çocuk eve geldiğinde direkt sordüğümüzde her şeyi aynı anda veya bir anda anlatmayabiliyor, ara ara anlatıyor, ama o bültenleri falan gördüğünde o şeyleri, dokümanları gördüğünde daha çok açılıyordu daha çok paylaşımda bulunuyordu.” A1 (14.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Çocuğumla birlikte inceliyordum. Yani o gün içinde neler yapmışlar sadece bir fotoğraf şeklinde tabii yanında açıklaması oluyordu ama çocuğumun ağzından dinlemek ayrı bir keyif veriyordu bu sebeple sohbetimiz de koyulaşuyordu. Daha önce pedagojik dokümantasyondan önceki deneyimlerimizde okuldan bu kadar bahsetmiyordu hani pedagojik dokümantasyonda elimizde veriler olunca ya da bir fotoğraf falan olunca tabii ki onunla ilgili daha fazla sohbet etme imkânımız oluyordu. Daha da fazla çocuğumu tanıma fırsatı elde ettim açıkçası. Daha çok sohbet etme, daha çok çocuğumu tanıma, sınıf içinde benim olmadığım saatlerde ne şekilde davranıyor ya da neler yapıyor onu gözlemlene imkânım oluyordu.” A2 (20.04.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Hem çocuğumla hem eşimle karışık inceledim. Çocuğum anlatıyordu anne bak o zaman böyle böyle yapmıştık anlatıyordu zamanla.” A3 (14.04.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Birlikte de oldu tek de oldu. Fotoğrafları görünce kendisi “Aaa burada şöyle yapıyorduk.” Diye kendiliğinden anlatıyordu. Eskiden hiç bu konuda bilgim olmazdı, paylaşmazdı. Görsel materyal olunca onu hatırladı, önceden “bugün okulun nasıldı?” sorusuna cevap vermezdi.” A4 (2017 yılında Nisan'ın ikinci haftası yapılan görüşme)

“Tek başıma da inceledim çocuğumla da. Çocuğum onu eve her getirişinde çok heyecanlı oluyordu ve birlikte inceliyorduk. “Bak burada bunu yapmıştık, bak burada bunu yapmıştık, aaa bak bugün bunu yapmıştım” diye o çok hevesli bir şekilde anlatıyordu, üstünden defalarca geçtik zaten. Her şeyi ayrıntılı anlatıyordu, gördükçe hatırlıyordu. Yani iki hafta önce yaptığı şeyi bile o fotoğrafı gördüğü an “bak burada bunu yapmıştık” diye hatırlıyordu.” A5 (11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Çocuğumla inceliyordum. Çok zevkli geçiyordu, tekrar o anı yaşıyordu, biz bir resmi görüyorduk ama çocuk bana o an yaşanan detayları veriyordu ve çok mutlu oluyordu. Kendisini sayfada görmek, arkadaşlarını görmek de onu çok heyecanlandırıyordu.” A6 (13.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Çocuğumla da eşimle de inceliyorduk yani hepimiz inceliyorduk üçümüz de. Çocuğum bana anlatıyordu. Mesela yumurta olayınız “yumurtayı şöyle yaptık böyle yaptık” diyordu oradaki olayları birlikte inceledik mesela Ay varsa Ay'ı birlikte inceledik, kendi çiziyordu. Ayrıntılı anlatıyordu. “Anne bu arkadaşım da böyle yapmış o böyle boyadı ben de böyle boyadım ikimizinkini de astı öğretmenim” gibi anlatıyordu. Birbirlerinin diyaloglarını paylaşıyordu, o anki sınıfı anlatıyordu fotoğraflara baktıkça daha kolay anlatıyor oraya baktıkça hatırlıyor, fotoğrafı ben de seviyorum aslında güzel bir şey.” A7 (11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Önce ben bakıyordum daha sonra çocuğumla bakıyorduk. Çocuğum çok üzerinde durmuyordu daha çok kendisi göstermek istediği şeyleri diğer sayfaları geçip anlatıyordu, ben o geçtiğinde “ama diğerlerini de merak ediyorum bana anlatır mısın” dediğimde biraz anlatıyordu ama çok detaylı konuşan bir çocuk olmadığı için hani her sayfada her resimde detaylı detaylı çok konuşamıyordu

seçtiklerini anlatıyordu, kısaca geçiyordu “burada bunu yapıyorduk” diye kısaca özetliyordu.” A8 (13.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Çocuğumla beraber inceledik, bana anlattı, ben de dinledim. İşte orada keşfettim zaten çocuğumun duygularını, neleri sevdiğini, nelere önem verdiğini, nelere değer verdiğini. O dokümantasyonlardan gördüm. Bülteni bize çok da güzel anlattı, her şeyi paylaştı. Bazen ben soruyordum o cevap veriyordu bazen de ben sormadan o anlatıyordu o şekilde öğrendim yani neler yaptığınızı.” A9 (11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Eşim çocuğum ben ailecek inceledik. Çocuğun gözünde canlanıyordu “burada ne yaptınız? Bu nasıl gelişti?” dediğimde hevesle anlattı, babası ayrı dinledi ben ayrı dinledim bir de bize ayrı ayrı anlattı, bitmedi çünkü. Keyif aldığını gösteriyordu iki kere anlatması, anlatırken yaşaması çok keyif aldığını gösteriyordu, bizim için de eğlenerek öğrenmesi önemliydi zaten.” A10 (11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Çocuğum sorsam da konuşmak istemiyor çoğunlukla ben inceliyorum.” A11 (12.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Aslında çocuğumla da baktık çünkü o bana anlattı. Sizin orada paylaştığınız resimlerle ilgili resimler hakkında işte o an neler yaptığından bahsetti hatta olaylarla ilgili bir şeyler bahsetti hatta hikâyesiyle birlikte bahsetti bazı hikâyelerin falan hatırlatmalarda bulundu bana. Fotoğraflar görsel anlamda daha çok şey paylaşmasını sağladı.” A12 (13.04.2017 tarihinde yapılan görüşme)

Pedagojik dokümantasyon aracılığıyla ailelerin okul bültenlerine bakış açısının değiştiği tespit edilmiştir. Aileler bülteni sadece eğitim süreci ile ilgili bilgilenmek amacıyla kullanırken, uygulanan pedagojik dokümantasyon bülteni aracılığıyla çocuklarıyla iletişimlerinin arttığını ifade etmişlerdir. Pedagojik dokümantasyon bülteni aracılığıyla hiç okul ile ilgili sohbet etmeyen çocukların, evde okul hakkında sohbet etmeye başladıkları, yaptıklarını evde anlatmaya başladıkları ve ayrıntıları fotoğraflar aracılığıyla hatırladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Pedagojik dokümantasyon uygulaması öncesinde bültenleri ailelerin çoğunun tek başına incelerken pedagojik dokümantasyon uygulaması sonrasında bülteni çocuklarıyla birlikte incelemeyi tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçtan hareketle ailelerin pedagojik dokümantasyon aracılığıyla eğitim sürecine daha çok

bilgi yok şeklinde verilen cevaplar ise düşük farkındalık kategorisi altında gruplanmıştır. Yanıtlar incelendiğinde katılımcı ailelerin pedagojik dokümantasyon paneli dışındaki panolar hakkında görüşleri ve takip etme durumları görülmektedir. Ailelerin çoğu panellerin neler yapıldığına ilişkin fikirler verdiğini belirtmiştir. Dört aile konu ile ilgili bilgisinin olmadığını ifade etmiştir. Bir aile paneller sayesinde çocuğunun evde de sınıfta yaptığı etkinlikleri yapıp yapamadığını kontrol edebildiğini belirtmiştir. Bir aile okula geldikçe takip edebildiğini ifade etmiştir. İki aile panel uygulamalarının olumlu ve güzel bir uygulama olduğunu belirtmiştir. Uygulama sonrasında ise cevaplar, bilgilendirme olarak bir kategoride toplanmıştır. Fotoğraflarla paylaşım, çocuğu yansıtıcı ve tanımayı sağlayıcı, duygu, düşünce ve etkileşimi gören şeklindeki cevaplar ve etkinlik içeriği cevabı bu kategori altında gruplanmıştır.

Uygulama sonrasındaki cevaplar incelendiğinde ise ailelerin çoğunun panolar sayesinde etkinlik içeriğini görebildiklerini ifade ettikleri belirtilmiştir. İki aile ürünlerin yanı sıra çocukların sorulara verdikleri yanıtları, duygu ve düşünceleri içerdiğini ifade etmiştir. Bir aile panellerin çocukların yaratıcılığını ortaya çıkardığını ifade etmiştir. Bir aile panellerin çocuğu yansıtıcı olduğunu ifade etmiştir. Bir aile panellerin çocukları tanımaya yardımcı olduğunu ifade etmiştir. Bir aile ise panellerin fotoğraflarla paylaşım olduğunu ifade etmiştir. Bulgular Kline (2007) ve Johnston'ın (2013) dokümantasyon panelleri ile ilgili yapmış oldukları araştırmaların sonuçlarıyla örtüşmektedir. Brown Dupaul, Keyes & Segatti (2012), Kline (2007) ve Johnston'da (2013) dokümantasyon panelleri aracılığıyla öğrenme sürecinin görünür hale getirildiğini ifade etmiştir. Johnston (2013) araştırmasında, ailelerin dokümantasyon panellerinde en çok fotoğrafları ilgi çekici bulduklarını belirtmiştir. Bu araştırmada da aileler fotoğraflar aracılığıyla çocuklarını sınıf ortamında görmekten memnun kaldıklarını ifade etmişlerdir. Panel takip durumuna yönelik cevaplar incelendiğinde ise, uygulama öncesinde 8 ailenin düzenli olarak takip ettiği, iki ailenin genellikle okula geldiği zamanlarda takip ettiği, iki ailenin ise takip edemediği sonucuna ulaşılmıştır. Uygulama sonrasında ise 10 aile, paneli düzenli olarak takip ettiğini, iki aile ise genellikle okula belge ya da evrak işi için geldiği zamanlarda takip ettiğini belirtmiştir. Uygulama sonrasında panellere ilginin arttığı görülmektedir.

Ailelerin uygulama öncesi pedagojik dokümantasyon paneli hakkındaki görüşleri. Neler Yapıldığına İlişkin Fikir Verici: “Neler yapıldığına ilişkin fikirler veriyor.” A1/GF

“Şu an okul girişindeki panoda haftalık ders etkinlik programı var yalnızca. Fakat sınıf kapısı ve panosunda bireysel etkinlik çalışmalarını, resimlerini, fotoğraflarını görmek mutluluk verici ve de bilgilendirici.” A4/GF

“Çok beğeniyorum. Çocukların etkinliklere verdikleri tepkileri çizimlerinden anlayabiliyorum. Öğretmenlerinin sorularına verdikleri cevaplar özellikle ilgimi çekiyor ve zevkle okuyorum. Çok renkli ve güzel çalışmalar var. Çocukların eğlenirken de öğrendiğini panodan gözlemliyorum.” A6/GF

“Olumlu genel bilgiler.” A10/GF

Çocuğu takip etme. “Panoda eğer ki benim çocuğumun resmi varsa onun orda nasıl resim yapıp boyadığını ve evde de aynısını yapıyor mu diye kontrol ederim. Yani evdeki çizimleri ile okuldaki çizimleri arasında farklılık var mı diye kontrolümü yaparak onun hangi ortamda nasıl etkilendiğini bu pano sayesinde öğrenirim yani panodaki çalışmalar benim çocuğumu olumlu bir şekilde öğrenmeme yardımcı olabiliyor.” A3/GF

Uygulama öncesinde panelle ilgili verilen cevaplar incelendiğinde genel olarak ürün odaklı ifadelerin kullanıldığı görülmektedir. Çocuğun gelişiminin çocuğun ürünlerindeki değişimlere bakarak takip ettikleri görülmektedir. Ailelerin panellerde çocuğun ürünü dışında bir bilgi edinmedikleri ortaya çıkmıştır.

Ailelerin uygulama sonrası pedagojik dokümantasyon paneli hakkındaki görüşleri.

Yaratıcılığı ortaya çıkarıcı. “Yani normalde sadece çocukların etkinlikleri asılır, sadece kesmeler yapıştırmalar yapılır. Bu panolarda ben daha yaratıcı gördüm, daha çok çocuğun yaratıcılığını ortaya çıkaran şeyler vardı. Farklıydı. O çalışmalarla çocukların yaratıcılıkları ortaya çıkmıştı. Ben özellikle çalışmaların içeriğiyle daha çok ilgileniyordum, neler yapılmış yani içeriğini panoda görebiliyordum. Mutlaka bir fikrim oluyordu, içerdeki diğer panolarla kıyasladığımda farklı geliyordu bana yani çocuk yaratıcılık yönünden desteklenmiş diye özellikle farklı geliyordu.” A1 (14.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

Çocuğu yansıtıcı. “Pano şu anlamda çok güzeldi. O panoda çocuğun kendi el becerileriyle kendi hayal güçleriyle yaptıkları şeyler vardı, birçok insana göre belki basit gösterişsiz hani öğretmen tarafından yapılan panolarla kıyaslayınca çok çocukları yansıtan bir panoydu o yüzden beğeniyordum.” A5 (11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

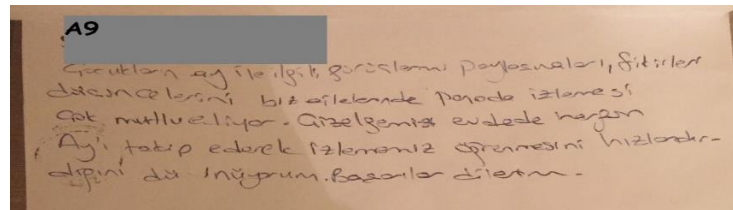
Çocuğu tanımayı sağlayıcı. “Daha detay bilgiler görüyordum. Sadece kendi çocuğum hakkında değil diğer çocukların da verdiği tepkileri görebiliyordum. Çocuğumla arkadaşlarını gelişimsel olarak takip edebiliyordum.” A6 (13.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

Fotoğraflarla paylaşım. “Yani en azından hani çok güzel etkinlikler yaptığınızı görebiliyorduk. Çocukların eğlendiğini, güzel şeyler öğrendiklerini görüyorduk. Hani diğer panolara göre farklıydı, öğretmenin daha çok ilgilendiğini, onlarla daha çok vakit geçirdiğini, yaptıklarını bize sözel değil de fotoğraflarla anlatıyordu öğretmen panoda.” A3 (14.04.2017 tarihinde yapılan görüşme)

Ürünlerin yanı sıra çocukların sorulara verdikleri yanıtlar, duygu ve düşüncelerini yansıtıcı

“O da çok güzel bir uygulama. Sonuçta gün içinde yapılan etkinlikler sergileniyor o açıdan güzel bir uygulama ve deneyler, deneyimler yoluyla yapılan bir uygulama. Kısa süreli etkinlik olanı vardı, uzun süreli olanı vardı. Şu açıdan da değerlendirmek güzel oluyordu diğer arkadaşlarının etkinliklerini ya da işte sorulara verdikleri yanıtı da aynı panoda görünce hani diğerleriyle de değerlendirme fırsatı buluyordum. O açıdan güzel bir uygulamaydı.” A2 (20.04.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Oradaki etkinlikleri çok beğendim, mutlu oldum. Görsel bir panoydu, resimli olması çok değişikti. Kendi paylaşımları vardı.” A9 (11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

Şekil 16. Ailelerin pedagojik dokümantasyon paneli (ay'ın evreleri) ile ilgili düşünceleri.

Dokümanda da görüldüğü gibi katılımcılardan A9'un Ay'ın evreleri konulu panel ile ilgili yaptığı paylaşım da bu verileri destekleyici niteliktedir. A9 pano hakkındaki düşüncesini” Çocukların ay ile ilgili görüşlerini paylaşmaları, fikirleri, düşüncelerini biz ailelerin de panoda izlemesi çok mutlu ediyor. Çizelgemizi evde de her gün Ay'ı takip ederek izlememiz öğrenmesini hızlandırdığını düşünüyorum. Başarılar dilerim.” Şeklinde yazmıştır.

Etkinlik içeriği. “Panoda sadece fotoğrafları da yoktu, çocukların etkinlikleri, düşünceleri vardı. Onda da mesela çocuğun konuyu anlayıp anlamadığını, ne aşamada olduğunu görüyorduk. Çocuk etkinliğe aktif katılım gösterdi mi göstermedi mi panodan anlıyorduk. Öğretmenin konuyu sınıfta nasıl anlattığı, çocuğun buna nasıl katılım gösterdiği gözüküyordu.” A4 (2017 yılında Nisan'ın ikinci haftası yapılan görüşme)

“Benim hoşuma gidiyordu güzel bir uygulamaydı pano olayı. Çocuğumun sınıftaki paylaşımlarını kendinin de anlatımlarıyla pekiştiriyorduk.” A7(11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Çocuğumun yaptıklarıyla ilgili bilgiler elde etmiş oluyordum. Yani bütün çocukların etkinlikleri görebiliyordum, onlarla arasındaki farkı görebiliyordum sanki daha çok belli bir soru baz alınarak yapıldığı için o konuyla ilgili de bilgi alabiliyorduk hani normal bir panoda da bütün çocukların yaptığı resimler yan yana sıralanabilir ama böyle bir tezle alakalı olduğunda herhangi bir soru yöneltilip o soruyla ilgili etkinlik yapıldığında daha çok biz de o konuyla ilgili bilgi sahibi olmuş oluyorduk, çocukların bakış açılarını görmüş oluyorduk normal bir resim ve normal bir çalışma olmuş olmuyordu eğitim sürecini gösteriyordu. “A8 (13.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Yani bizim için mesela en son “ay ve gökyüzü” vardı, biz bu panoyu hem çocukla konuşuyorduk hem eşim ayrı değerlendiriyordu bir de evin içinde konuşuyorduk, arabada giderken anlatıyordu, çalışmalarınız çok ayrıntılı ve tam yaş grubuna uygun olduğu için öğrenmelerini daha kolay sağlıyordu bu çok önemli. Yaşından büyük öğrenmiyordu, tam yaşına göre öğreniyordu, eğlenerek alıyordu çocuk bunları. Daha bilimsel ve gerçekçiydi, eğlenilerek öğretiliyor ama bir yıldızı Ay'ı çocuğun anlayabileceği bir dilde anlatılmıştı biz zaten biliyoruz mesela ama o çocuğun algılaması önemli, onun düzeyine inebilmek önemli ve bu

başarılmıştı. Hem çocukların etkinlikleri vardı hem onların öğrendiği fotoğraflandırmalar vardı, bir de konuyla ilgili ayrıntılı açıklamalar vardı. Yani biz bile bilmediğimiz şeyleri okurken bu yaşta öğrenebiliyorduk düşünün.” A10 (11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Bizim görüp bilmediğimiz yapılan etkinliklerin sunumu çok hoştu.” A11 (12.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Şu an işlediğiniz konuları çok hatırlayamıyorum ama çok hoşuma gitmişti, oraya fikirlerimizi de yazmıştık. Çocukların yaptıkları ve söyledikleri farklı düşünceler, konuşmaları hakkında, şimdiye kadar karşılaşmadığım bir uygulamaydı çok beğendim.” A12 (13.04.2017 tarihinde yapılan görüşme)

Pedagojik dokümantasyon uygulamasından önce ailelerin çoğunun paneli sınıfta yapılan etkinlikleri gösteren araç olarak düşündükleri fakat uygulanan süreç sonrasında ise sadece ürünleri değil, sınıftaki etkinliğin sürecini ayrıntılarıyla gösteren bir araç olarak düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda ailelerin panele olan ilgisinin arttığı, okul ve çocuk ile daha çok ilgilenmeye başladıkları, okul öncesi eğitimin içeriğini görme fırsatı elde ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonuçları Buldu (2010) ve Kline’in (2008) araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir. Ailelerin panellerden fikir aldığı, bilgi edindiği ve bu durumun aile katılımlarına olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

A1 Yaşlarına uygun, öğretici bir çalışma. Özellikle sorumluluk geliştirme yönü daha verimli oldu. Teşekkürler.

A7 Çocuklara sorumluluk duygusunu kazandıran güzel bir uygulama aynı zamanda dikkat ve becerilerini de öne çıkarttı. Teşekkür ederiz.

A10 Çok keyif aldıkları belli oluyor. Etkili ve öğretici bir çalışma olmuş. Panonuzda çok güzel ayrıntılar yakalayarak sunmuşsunuz. Fikir üretmeleri öğrenmenin işine ekare adına çok hoş olmuş.
Ellerimize Emeklerine Sağlık

A10 Çocuklar için çok başarılı ve gelişimleri için olumlu bir çalışma. İlerideki hayatları için şimdiden böyle bir çalışma yönlenmemiz için sağlıklı olur. Teşekkürler.

Şekil 17. Ailelerin pedagojik dokümantasyon paneli (yumurtalar her yerde etkinlik paneli) ile ilgili düşünceleri.

Katılımcılardan A1, A7 ve A10'un panel ile ilgili belirtilen paylaşımları da pedagojik dokümantasyonun çocuğun gelişimini olumlu yönde etkilediğini düşündüklerini desteklemektedir.

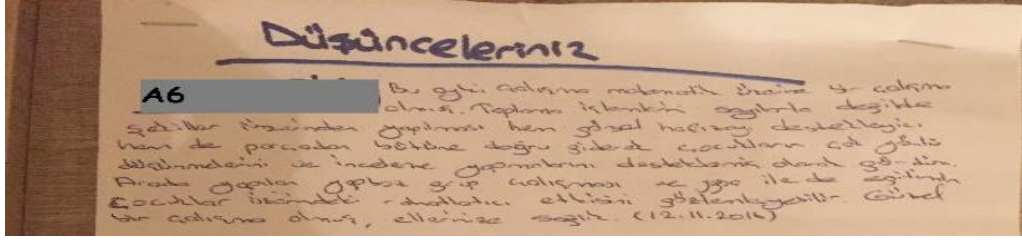
A1: "Yaşlarına uygun, öğretici bir çalışma. Özellikle sorumluluk geliştirme yönü daha verimli oldu. Teşekkürler."

A7: "Çocuklara sorumluluk duygusunu kazandıran güzel bir uygulama aynı zamanda dikkat ve becerilerini de öne çıkarttı. Teşekkür ederiz."

A10: "Çocuklar için çok başarılı ve gelişimleri için olumlu bir çalışma. İlerideki hayatları için şimdiden böyle bir çalışma yönlenmemiz için sağlıklı olur. Teşekkürler."

A10: "Çok keyif aldıkları belli oluyor. Etkili ve öğretici bir çalışma olmuş. Panonuzu da çok güzel ayrıntılar yakalayarak sunmuşsunuz. Fikir üretmeleri

öğrenmenin içine çekme adına çok hoş olmuş. Ellerinize, emeğinize sağlık.” Şeklinde düşüncelerini yazmışlardır.

Şekil 18. Ailelerin pedagojik dokümantasyon paneli (şekiller her yerde etkinlik paneli) ile ilgili düşünceleri.

A6'nın şekiller her yerde konulu panel ile ilgili yapmış olduğu yorum da pedagojik dokümantasyonun çocuğun gelişimini olumlu olarak etkilediği ile ilgili düşünceleri destekler niteliktedir.

A6: “Bu ayki çalışma matematik üzerine bir çalışma olmuş. Toplama işlemlerini sayılarla değil de şekiller üzerinden yapılması hem görsel hafızayı destekleyici hem de parçadan bütüne doğru giderek çocukların çok yönlü düşünmelerini ve inceleme yapmalarını desteklemiş olarak gördüm. Arada yapılan yapboz grup çalışması ve yoga ile de eğitimin çocuklar üzerindeki rahatlatıcı etkisini gözlemleyebilir. Güzel bir çalışma olmuş ellerinize sağlık.” şeklinde yorumunu yazmıştır.

Uygulama sonrasında ailelerin panelleri artık sadece ürünlerin asıldığı bir alan olarak değil, çocukların duygu ve düşüncelerini, fikirlerini görebildikleri, eğitim sürecini ve öğretmen yorumunu da gösteren bir araç olarak gördükleri ortaya çıkmıştır. Panel takip durumuna bakıldığında ise uygulama öncesi yanıtlar incelendiğinde ailelerin çoğunun paneli düzenli olarak takip ettiği görülmektedir. İki aile genellikle okula geldikleri zamanlarda takip ettiklerini, iki aile ise okula gelip gidemedikleri için paneli takip edemediklerini belirtmişlerdir. Uygulama sonrası yanıtlar incelendiğinde katılımcı 12 aileden sadece iki aile okula farklı bir sebeple (ödeme, evrak, belge getirme vs.) geldiğinde paneli incelediğini ifade ederken, diğer 10 aile her zaman paneli özellikle takip ettiklerini belirtmişlerdir. Yanıtlardan hareketle, pedagojik dokümantasyon sürecinin ailelerin panellere bakış açısını değiştirdiği, artık okula gelir gelmez panelleri incelemeye başladıkları, ilgilerinin arttığı söylenebilir.

Ailelerin portfolyodan elde edebilecekleri bilgiler ve içeriği hakkındaki görüşleri. Ailelerin portfolyodan elde edebilecekleri bilgiler ve içeriği hakkındaki görüşleri Tablo 6' da gösterilmiştir.

Tablo 6

Ailelerin Portfolyodan Elde Edebilecekleri Bilgiler ve İçeriği Hakkındaki Görüşleri

Uygulama öncesi	f	Uygulama sonrası	f
Portfolyodan alabilecekleri bilgiler		Portfolyodan alabilecekleri bilgiler	
Neler yaptığı	1	İlgi ve yetenekleri	5
Sınıf içi durum		Sınıf içi durum	
İlgi ve yetenekleri	1	Tercih edilen öğrenme merkezleri	2
Etkinliklere katılım	1		
Duygu ve düşünceler	1		
Gelişim bilgisi		Gelişim bilgisi	
Öğretmen görüşü	1	Genel gelişim	5
Genel gelişim	7		
Portfolyo içeriği		Portfolyo içeriği	
Ürünler		İlgi alanları	
Çocukların çalışma örnekleri	10	Duygu düşünceler	3
Öğretmen görüşleri	1	Bilgiler	
		Öğretmen görüşleri	2
Bilgiler		Diyaloglar	1
Tanıtıcı bilgiler	1	Etkinliklere katılma durumu	1

Uygulama öncesinde ailelerin verdiği cevaplar sınıf içi durum ve gelişim bilgisi olarak iki kategoride toplanmıştır. Neler yaptığı, ilgi ve yetenekleri, etkinliklere katılım şeklinde verilen yanıtlar sınıf içi durum kategorisi altında, duygu ve düşünceler, öğretmen görüşü ve genel gelişim şeklinde verilen yanıtlar ise gelişimsel bilgi kategorisi altında gruplandırılmıştır. Pedagojik dokümantasyon uygulaması öncesinde aileler çoğunlukla genel gelişimiyle ilgili bilgi edinebileceklerini ifade ettikleri görülmektedir. Bir aile, portfolyodan çocuğunun

neler yaptığı ile ilgili bilgi edinebileceğini ifade etmiştir. Bir aile öğretmen görüşlerini öğrenebileceğini ifade etmiştir. Bir aile, çocuklarının ilgi ve yetenekleriyle ilgili bilgi edinebileceğini ifade etmiştir. Bir aile, çocuğunun etkinliklere katılım durumu hakkında bilgi edinebileceğini ifade etmiştir. Bir aile çocuğunun duygu ve düşünceleriyle ilgili bilgi edinebileceğini ifade etmiştir. Uygulama sonrasında da ailelerin verdiği cevaplar sınıf içi durum ve gelişimsel bilgi olarak iki kategoride toplanmıştır. İlgili ve yetenekleri, tercih edilen öğrenme merkezleri cevapları sınıf içi durum kategorisi altında, genel gelişim cevabı ise gelişim bilgisi kategorisi altında gruplandırılmıştır. Uygulama sonrasında ailelerin çoğu, portfolyolar aracılığıyla çocuklarının ilgi ve yeteneklerini, tüm gelişim alanlarıyla ilgili bilgi edindiklerini ifade etmiştir. İki aile ise çocuklarının tercih ettikleri öğrenme merkezleri hakkında bilgi edindiklerini ifade etmiştir.

Pedagojik dokümantasyon uygulaması öncesinde ailelerin portfolyonun içeriği ile ilgili cevapları ise ürünler ve bilgiler olmak üzere iki kategoride toplanmıştır. Çocukların çalışma örnekler, ürünler kategorisi altında, öğretmen görüşleri ve tanıtıcı bilgiler ise bilgiler kategorisi altında gruplanmıştır. Cevaplar incelendiğinde ise çoğunlukla çocukların çalışma örneklerinin bulunduğunu belirttikleri görülmektedir. Katılımcı ailelerden 10'unun düşüncesinin bu şekilde olduğu, bir ailenin portfolyonun içeriğinde öğretmen görüşlerinin bulunduğunu belirttiği, bir ailenin ise portfolyoda çocuğu tanıtıcı bilgilerin olabileceğini belirttiği ortaya çıkmıştır. Pedagojik dokümantasyon uygulaması sonrasında ise yanıtlar incelendiğinde daha farklı konulara değinildiği ortaya çıkmıştır. Uygulama sonrasındaki yanıtlar ise bilgiler kategorisi olmak üzere, bir kategoride toplanmıştır. İlgili alanları, duygu ve düşünceleri öğretmen görüşleri, diyaloglar ve etkinliklere katılım durumu, bilgiler kategorisi başlığı altında gruplanmıştır. Portfolyo içeriği ile ilgili yanıtlar incelendiğinde; beş ailenin çocuğun ilgi alanlarının, üç ailenin çocuğun duygu ve düşüncelerinin bulunduğunu. İki ailenin ise portfolyoda öğretmen görüşlerinin bulunduğunu, bir ailenin portfolyoda diyalogların bulunduğunu ve bir ailenin ise çocuğun etkinliklere katılma durumunun bulunduğunu belirttiği görülmektedir.

Ailelerin uygulama öncesi portfolyodan elde edebilecekleri bilgiler hakkında görüşleri.

Neler yaptığı. “Neler yaptığı.” A1/GF

Öğretmen görüşleri. “Öğretmenin çocuk hakkındaki düşünceleri. Çocuğumun eylül-haziran arasındaki gelişimi, eğitimi hakkında bilgiler edinebilirim.” A7/GF

İlgi ve yetenekleri. “Kendisinin bilmediğimiz yetenekleri olup olmadığını, düşüncelerini ve fikirlerini ve benzeri bilgilerini elde edebiliyorum.” A3/GF

Etkinliklere katılımı. “Sınıf içi etkinlikleri, arkadaş ilişkileri, ders programı, kendisinin katılım gösterip göstermediği gibi pek çok şey hakkında bilgi edinebilmekteyim.” A6/GF

Duygu ve düşünceleri. “Öğrenme becerisi, içsel durumu, yapılan ödevlerdeki sevinci heyecanı, anlatımları, arkadaşları, durumu sevmesi, yapmak istemesi, genel olarak durumu sorgulanabilir.” A10/GF

Genel gelişimi. “Kişisel gelişim sürecini öğrenebilirim.” A2/GF

“Ne gibi konularda başarılı, ilgili olduğu, tamamlanması gereken yönleri eksiklikleri, kendini ifade edip edememesi vb. Gösterdiği gelişim.” A4/GF

“Ürünlerindeki değişim, gelişimi hakkında bilgi edinebilirim.” A5/GF

“El becerilerini ne ölçüde geliştirdiğini.” A8/GF

“Çocuğumun motor gelişimi, bilişsel gelişimi, dil gelişimi, sosyal ve duygusal gelişimi ve öz bakım becerileri gibi bilgiler edinebilirim.” A9/GF

“Zihinsel, bedensel, duygusal gelişimleri. Okuldaki tutumu.” A11/GF

Uygulama öncesinde ailelerin çoğu portfolyolar aracılığıyla çocuğun genel gelişimi hakkında bilgi edinebileceğini ifade etmişlerdir. Cevapların içerikleri incelendiğinde ise gelişim takibinin, uygulama öncesinde panellerde verilen yanıt gibi sadece ürün odaklı olduğu ortaya çıkmıştır. Ailelerin yanıtları genel olarak çocuğun ürünlerinden elde edilebilecek bilgilerle sınırlıdır.

Ailelerin uygulama sonrası portfolyodan elde edebilecekleri bilgiler hakkında görüşleri.

Tercih edilen öğrenme merkezleri.

“Özellikle ilgi duyduğu alanları bilmek beni çok mutlu etti. Mesela hangi merkezlerde daha çok vakit geçirdiği, hangi alanlarda daha ilgili olduğu bu da

benim için güzel bir veriydi çünkü buna göre çocuğumu yönlendirmek istediğim alanlara daha kolay ulaşmış oldum.” A1(14.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Mesela serbest zamanlarında tercih ettiği merkezler bana çocuğumun ilgi duyduğu ve ilgi duymadığı alanları öğrendim, yeteneklerini gözlemledim, gelişim özelliklerini öğrendim mesela sosyal duygusal gelişim özellikleri ya da matematik dalında vs. her şey çok kapsamlı yazılmıştı, yani onlarla ilgili eksikleri ya da gelişim süreci vb. çoğu şeyi gördüm portfolyoda.” A2 (20.04.2017 tarihinde yapılan görüşme)

Genel gelişimi. “Dönemin başında ve sonundaki göstermiş olduğu tüm gelişimlerini net görebildim (fotoğraf ve notlarla). Çocuğumun yaptığı etkinlikleri hatırlayıp anlatabildiğini gördüm. Hafızasını kullandığını gördüm. İlgi duyduğu alanların neler olduğunu, hangi merkezde daha çok zaman geçirdiğini gördüm.” A4 (2017 yılında Nisan'ın ikinci haftasında yapılan görüşme)

“Çocuğun fiziksel, sosyal, bilişsel gelişimlerini takip edebildim. Bazı fotoğraflarda şaşırıyordum mesela o kadar aktif olduğunu beklemediğim etkinlikler vardı.” A5 (11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Çocuğumun hafızasına inanmadım çünkü dosyadaki her şeyi tüm detaylarıyla anlattı. Etkinlikleri, tüm sırasıyla arkadaşlarının isimlerini vererek çok detaylı anlattı. Anladım ki okulunu ve arkadaşlarını çok seviyor. Çocuk hakkındaki her şeyi öğrendim.” A6 (13.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Çocuğumun eğitiminde bir sorun olmadığını, arkadaşlarıyla bir sorunu olmadığını fark ettim, onları inceledim, ölçeklerine baktım mesela bir resim varmış örnek veriyorum o resim 1. Ayda farklı, 2. Ayda farklı, 3. Ayda farklı yani aylar geçtikçe çocuk daha da geliştiriyor kendini bunu gördüm.” A7(11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Okulda yaptıklarınızı öğrendik, çocuğumuzun bakış açısını öğrendik, olumlu-olumsuz her türlü bakış açısını öğrendik bizim için iyi oldu. Çizimleri daha güzelleşmiş boyaması daha güzelleşmiş biraz daha arkadaş canlısı olmuş, uyumu daha gelişmiş, paylaşımına daha açık olmuş.” A10 (11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

İlgi ve yetenekleri. “Oğlumun öğretmen tarafından iyi yetiştiğini iyi bir öğrenci olduğunu öğrendim. İlgi alanlarını öğrendim. Çocuğum daha önce okulla

ilgili hiçbir şey anlatmıyordu, portfolyo dosyasının hepsini anlattı hatta annem de vardı yanımızda o da şaşırıldı vay be dedi, evde eşimin amcasının oğluna anlattı hepsini herkese anlattı bakın bu benim dosyam size anlatayım dedi, eve gelen tüm misafirlere anlattı, çok güzeldi.” A3 (14.04.2017 tarihinde yapılan görüşme)

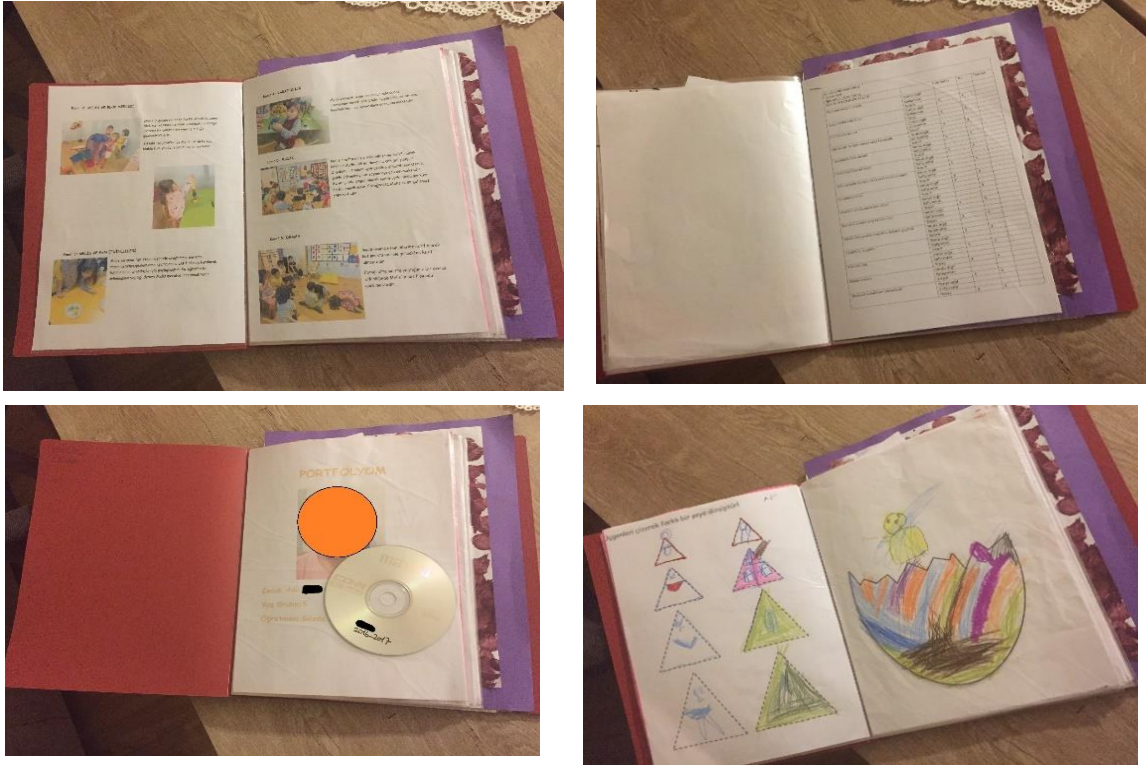
“Çocuğumu tanıdım mesela resim kabiliyetinin olmadığını gördüm, hangi renkleri sevdiğini gördüm, farklı bilgiler edindim, orada beni en çok etkileyen şey en çok görmeyi istediğin nedir sorusunun altına annem diyerek beni çizmesi beni çok mutlu etmişti, her ne kadar bunu bilip hissetsem de orada görüyor olmak farklı bir şey.” A8 (13.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Çocuğumla ilgili çocuğumun resme meraka olduğunu, sayılarla çok ilgili olduğunu, ailesiyle ve arkadaşlarıyla olan fotoğraflara çok değer verdiğini, mutlu olduğunu gördüm. Porftolyosunda güvercin vardı çocuğumun güvercini eline alabilmesini görmek beni mutlu etti.” A9 (11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Hangi etkinlikleri keyifle yaptığını görebiliyorum, hangilerinden sıkıldığını görebiliyorum.” A11 (12.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Valla çocuğumu çok iyi tanıdım. Dediğim gibi fark etmediğim birçok özelliğini gördüm. İlgili alanlarına göre nasıl çocuğuma yönelmem gerektiğini öğrendim. Neler karşı daha fazla ilgi duyduğunu gördüm ve okuduğum kadarıyla portfolyodan öğrendiğim özelliklerinin üzerine gittim. Mesela sayısal alanda çok farklı olduğunu ben sizden ve portfolyodan öğrendim.” A12 (13.04.2017 tarihinde yapılan görüşme).

Uygulama sonrasında ise yanıtlar incelendiğinde ailelerin portfolyoya bakış açısının değiştiği, ürünlerin dışında yorumlar yaptıkları görülmektedir. Aileler pedagojik dokümantasyon portfolyosu aracılığıyla çocuğun gelişiminin yanı sıra ilgi ve yetenekleri ile ilgili bilgi edinebildiklerini, çocuklarının tercih ettikleri öğrenme merkezlerini öğrenebildiklerini ve çocuklarını daha iyi tanıma fırsatı elde ettiklerini paylaşmışlardır. Elde edilen veriler aracılığıyla pedagojik dokümantasyon sürecinde portfolyonun ayrıntılı bir içerikle çocuğu tanıma ve değerlendirme aracı olarak kullanıldığı ve ailelerde de bu konuda farkındalık geliştirildiği söylenilebilir. Bu araştırmada portfolyo aracılığıyla çocukların daha iyi tanınabilmesi sonucu çeşitli araştırmacıların yapmış olduğu çalışmaların sonucuyla da örtüşmektedir (Birgin, 2008; Bortan & Collins, 1997; Norman, 1998).

Şekil 19. Pedagojik dokümantasyon portfolyosundan örnekler.

Şekil 19 incelendiğinde uygulama sırasında oluşturulan portfolyolardan örnekler görülmektedir. Portfolyoda çocuğa ait fotoğraflar (gelişim kanıtlarıyla birlikte) ve açıklamaları, gözlem ve anektod kayıtları, gelişim ölçeği, çocuğun seçtiği ürünler, öğretmenin seçtiği ürünler, öğretmenin yorumu, çocuğun ilgi alanları ve yetenekleri, çocuğun tercih ettiği öğrenme merkezleri ve çocuğa ait gelişim kanıtları içeren video çekimlerinin bulunduğu CD bulunmaktadır

Ailelerin uygulama öncesi portfolyo içeriği hakkındaki görüşleri.

“Bilmeceli sorular, kendi düşleyebileceği resim çizimleri, kendisinin hakkında her şey.” A3/GF

“Bir dönem ya da sene boyunca yaptıkları aktiviteler ve kızımın bu aktivitelerden ne derece zevk aldığı ve yapabildikleri hakkında bilgiler vardır.” A6/GF

“Kırtasiye malzemeleri ile yapılan etkinlikler.” A8/GF

“Resimler, el işleri, şarkılar, oyunlar, bilmeceler, kısa öyküler.” A10/GF

“Bazı durumlarla ilgili düşünceleri, resimleri, resimlere yaptığı yorumları, sınıf ve arkadaşlarıyla ilgili düşünceleri.” A11/GF

“Çocuğu tanıtıcı bilgiler.” A12 /GF

Uygulama öncesinde yanıtlar incelendiğinde ailelerin portfolyo içeriğini çocuğun oluşturduğu ürünler olarak tanımladıkları görülmektedir. Aileler portfolyoyu sadece ürünlerin konulduğu bir dosya olarak tanımlamaktadır.

Ailelerin uygulama sonrası portfolyo içeriği hakkındaki görüşleri.

“Benim pedagojik dokümantasyon portfolyosunda dikkatimi bir şey çekti. Eski portfolyolarda çocuk sadece yaptıklarını koyuyordu, yaptıkları birikiyor gibiydi, pedagojik dokümantasyon portfolyosunda sınıf yaşanan ortam, arkadaşlarıyla paylaşımı, fotoğraflarla birlikte ve sadece yapmış ve koymuş olduğu çalışmalar değil de yaparken neler hissettiği, nelere ilgi duyduğu, neler yaşadığı, mutlu muymuş değil miymiş, hangisinden sıkılmış hangisini sevmiş hepsini görebildim yani bu çalışmada. Ve oradaki ayrıntılar da çocuğumun benimle paylaşımını arttırdı, önceden de eski portfolyosunda çocuk bunu yaptım bunu yaptım diye anlatıyordu ama pedagojik dokümantasyon portfolyosunu çocuk anlatırken ayrıntılı anlattı. Hatta kendince yorumlarını yaptı “şu çalışmada aslında biraz sıkılıyorum”, “bunu seviyorum”, diye çalışmalarıyla ilgili duygularını da paylaştı.” A1 (14.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Portfolyoda kendi arkadaşlarıyla etkinlik yaptığını gördüm, kendi yaptığı etkinlikleri gördüm onları bana zamanıyla birlikte bayağı bir geçmiş zamanı bile bana anlatabildi, çocuğumun hafızasının güçlü olduğunu hissettim. Fotoğraflar vardı, fotoğraflarla çocuğum anlattı. Sizin bize sunduklarınız vardı; çocuğun ilgi alanları vardı.” A3 (14.04.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Portfolyoda öncelikle çocuğumun anlatırken hevesini gördüm yaptığı şeylerden ne kadar keyif aldığını ve keyif alırken bir şeyleri öğrendiğini yani gizli öğrenmeyi gerçekleştirdiğini gördüm. Yaptığı şeyleri niye yaptığını biliyordu bu çok önemli; evet bak biz bu deneyi yaptık ama işte bunu yaparken amacımız şuydu diye açıklayabildi. Sınıf içerisinde yaptığı etkinlikler vardı, anket tarzı şeyler vardı, tablolar vardı çocukla ilgili ölçekler vardı.” A5 (11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Çocuğun paylaşımları olur, deneyleri, anlatılan deneyler, yaptığı matematikle ilgili ürünler, o tür şeyleri oluyor. Fotoğraflarla anlatım vardı, portfolyoya baktığımızda zaten çocuğum okuyamadığı için fotoğraflara bakarak

bana her şeyi anlattı, her şeyde fotoğraflar vardı. Gelişim ölçeği vardı çocuğumun nerden nereye geldiğini fark ettim, desteklememiz gereken duygusallığını fark ettim şimdi onun için uğraşıyoruz.” A7 (11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Dönem boyunca sınıf içi etkinlikler ve bu etkinliklerde kendisine ait bilgiler (gelişimsel özellik, gelişim ölçeği), ilgileri, yetenekleri, sosyal özellikleri, etkinliklere katılma durumu, fotoğraflar.” A6 (13.03.2017 tarihinde yapılan görüşme).

Pedagojik dokümantasyon uygulamasından önce katılımcı ailelere portfolyo içeriği ile ilgili düşünceleri sorulduğunda büyük bir çoğunluğunun ürünler ve yapılan çalışmalar cevaplarını verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Uygulama sonrasında ise portfolyo içeriğinde ürünlerin yanı sıra gelişim ölçekleri, çocuğa ait fotoğraflar ve açıklamalar, çocuğun ilgi ve yetenekleri, duygu ve düşünceleri gibi daha farklı ifadeler kullanmışlardır. Bu araştırma ile ailelerin portfolyoya bakış açılarının değiştiği söylenebilir. Aileler artık portfolyoyu sadece ürün dosyası olarak değil, öğretmen gözetiminde toplanılan çocuğa ait ayrıntıların bulunduğu bir dosya olarak görmektelerdir. Okul öncesi eğitim sürecinde portfolyoda öğretmenin hazırladığı gözlem kayıtları, fotoğraflar, diğer dokümanlar çocuğun gelişimini yansıtan delil niteliği taşımaktadır (Deniz Kan, 2007; Morrison, 1999). Pedagojik dokümantasyon sürecinde portfolyo aracılığıyla tanıma ve değerlendirme sürecinde kendini değerlendirme fırsatı bulan çocuklar da dâhil olmuştur. Norman’da (2008) yapmış olduğu araştırmanın sonucuyla örtüşmektedir. Norman (2008), portfolyo aracılığıyla öğrencilerin kendilerini değerlendirme fırsatı elde ettiklerini ifade etmiştir.

Pedagojik Dokümantasyonun Öğretmene ve Aileye Sağladığı Destek

Araştırmanın ikinci alt problemi “Pedagojik dokümantasyonun öğretmen ve aileye sağladığı destekler nelerdir?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu bağlamda katılımcılara

S5: “Sizce pedagojik dokümantasyon kullanımı öğretmenin çocuğunuzu daha iyi tanmasına katkı sağlayabilir mi? Neden?”

S17: “Çocuğunuzun öğretmeni ile iş birliği içinde olma yöntemleriniz nelerdir?” soruları yöneltilmiştir. Katılımcı ailelerin bu sorulara verdikleri yanıtlar incelendiğinde:

Pedagojik dokümantasyon kullanımının öğretmene sağladığı destek ve aile-öğretmen iş birliği hakkındaki görüşler. Pedagojik dokümantasyon kullanımının öğretmene sağladığı destek ve aile-öğretmen iş birliği hakkındaki görüşleri Tablo 7’ de sunulmuştur.

Tablo 7

Pedagojik Dokümantasyon Kullanımının Öğretmene Sağladığı Destek ve Aile-Öğretmen İş Birliği Hakkındaki Görüşler

Uygulama öncesi	f	Uygulama sonrası	f
Öğretmene sağladığı destek		Öğretmene sağladığı destek	
Çocuğu tanıma	6		
Çocuğun gelişiminin takibi	2	Çocuğu tanıma	9
Çocuğu tanıma ve takip		Çocuğu tanıma ve takip	
Bilgim yok	2		
Çocuğun etkinliklere katılımını öğrenme	1	Çocuğun gelişiminin kayıtlarla takibi	3
Öğrenme sürecinin yorumlanması	1		
Aile-öğretmen iş- birliği		Aile-öğretmen iş- birliği	
Bireysel	3	Yüz yüze Bireysel	10
Yüz yüze		Aracılar kullanarak	
Aile katılımı	1	E-posta ve telefon	2
Toplantı	1		
Aracılar kullanarak			
E-posta ve telefon	1		
Aylık bültenler	1		
Okul defteri	1		
Sürekli	2		
İşbirliğinin niteliği			
Öğretmenin tavsiyelerini ve görüşlerini yerine getirmek	2		

Uygulama öncesinde ailelerin cevapları çocuğu tanıma ve takip kategorisi altında toplanmıştır. Çocuğu tanıma, çocuğun gelişiminin takibi, bilgim yok, çocuğun etkinliklere katılımını öğrenme, öğrenme sürecinin yorumlanması, çocuğu tanıma ve takip başlığı altında gruplanmıştır. Ailelerin yanıtları incelendiğinde en çok çocuğu tanıma yanıtını verdikleri görülmektedir. İki aile öğretmenin pedagojik dokümantasyon aracılığıyla çocuğun gelişimini takip edebileceğini ifade etmiştir. İki aile, bu konuda bilgisinin olmadığını ifade etmiştir. Bir aile, çocuğun etkinliklere katılımını öğrenme yanıtını vermiştir. Bir aile sürecin yorumlanması yanıtını vermiştir. Uygulama sonrasında da ailelerin cevapları çocuğu tanıma ve takip kategorisi altında toplanmıştır. Çocuğu tanıma, çocuğun gelişiminin kayıtlarla takibi, çocuğu tanıma ve takip başlığı altında gruplanmıştır. 9 aile çocuğu tanıma yanıtını vermiştir. 3 aile ise çocuğun gelişiminin kayıtlarla takibi yanıtını vermiştir.

Uygulama öncesinde öğretmen-aile iş birliği yöntemlerine bakıldığında, üç ailenin öğretmen ile bireysel görüşmelerle, bir aile de aile katılımında bulunarak öğretmen ile iş birliği yaptığını belirtmiştir. Bir aile toplantılara katılarak, bir aile e-posta ve telefon ile, bir aile aylık bültenler ile, bir aile okul defteri aracılığıyla öğretmen ile iş birliği yaptığını belirtmiştir. İki aile sürekli öğretmen ile iş birliği yaptığını, iki aile ise öğretmenin tavsiyelerini ve görüşlerini yerine getirerek öğretmen ile iş birliği yaptığını ifade etmiştir. Uygulama sonrasında ise 10 ailenin öğretmen ile bireysel görüşme yaparak iş birliği içinde bulunduğu, iki ailenin ise telefon ve e-posta aracılığıyla öğretmen ile iş birliği içinde bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Pedagojik dokümantasyonun öğretmene sağladığı katkılarla ilgili Rintakorpi'da (2016) yapmış olduğu araştırmada bu konuda öğretmenlerin profesyonelliğini arttırdığını ifade etmiştir. Araştırma bulgular Rintakorpi (2016)'nin bulgularıyla örtüşmektedir. Emilson ve Samuelsson (2014) da pedagojik dokümantasyon aracılığıyla öğretmen-çocuk iletişiminin güçlendiğini ifade etmiştir, bu araştırmada da sonuçlar benzerlik göstermektedir. Bu araştırmada da öğretmenin süreçte çocuğu daha iyi tanıma fırsatı elde ettiği ve etkileşimlerinin arttığı gözlemlenmiştir. Aile-öğretmen iş birliği konusunda ise uygulama öncesinde ailelerin verdiği cevaplar, yüz yüze, araçlar kullanarak ve iş birliğinin niteliği kategorisi altında toplanmıştır. Bireysel, aile katılımı ve toplantı cevapları yüz yüze başlığı altında, e-posta ve telefon, aylık bültenler, okul defteri cevapları araçlar

kullanarak başlığı altında, sürekli, öğretmenin tavsiyelerini ve görüşlerini yerine getirmek cevapları ise iş birliğinin niteliği başlığı altında gruplanmıştır. Üç aile bireysel, bir aile katılımı, bir aile toplantı, bir aile e-posta ve telefon, bir aile aylık bültenler, bir aile okul defteri, iki aile sürekli ve iki aile ise öğretmenin tavsiyelerini ve görüşlerin yerine getirmek yanıtını vermiştir. Uygulama sonrasında ise ailelerin verdiği cevaplar yüz yüze ve araçlar kullanarak kategorileri altında toplanmıştır. Bireysel cevabı yüz yüze başlığı altında, e-posta ve telefon ise araçlar kullanarak başlığı altında gruplanmıştır. 10 aile bireysel iletişim, iki aile ise e-posta ve telefon cevabını vermiştir. Uygulama öncesine bakıldığında ailelerin öğretmenle bireysel görüşmeyi az tercih ettikleri fakat uygulama sonrasında bakıldığında ise çoğu ailenin artık öğretmenle bireysel görüşmeyi tercih ettiği görülmektedir.

Bireysel görüşme, aile ve öğretmenin, çocuk ile ilgili fikirlerini, çocuğun gelişim durumunu paylaşmak ve sorunlara çözüm bulmak amacıyla bir araya gelmesidir. Bireysel görüşmelerde aktif dinleme gerçekleşir, duygular, endişeler sorunlar ifade edilebilir ve çatışmaları çözme konusunda da yarar sağlar (Haktanır ve Akgün, 2015). Bu nedenle ailelerin öğretmen ile iletişim kurma tercihi olarak bireysel görüşmeyi tercih etmelerinin artması, eğitim sürecini olumlu yönde etkileyecektir.

Ailelerin uygulama öncesi pedagojik dokümantasyon kullanımının öğretmene sağladığı destekle ilgili görüşleri.

Çocuğu tanıma. “Bence bu eğitim şekli çocuğumun kendini göstermesine ve öğretmenin de onu tanıyabilmesine yardımcı olur. Bu sayede çocuğumun kişiliğini öğrenebilir.” A3/GF

“Kesinlikle. Pedagojik dokümantasyon, çocukların neyi nasıl öğrendiğini ortaya koyarak öğretim sürecinde öğretmenlere destek olur.” A6/GF

“Sağlayabilir. Kullandığı materyallere bakarak neleri daha çok sevdiğini anlayabilir. Hangi konularda daha yetenekli ya da istekli olduğunu öğrenebilir. Zevkleri ya da zorluk çektiği şeyleri anlayabilir.” A8/GF

“Kesinlikle. Çünkü öğretmen çocuğu dokümantasyon ile daha iyi inceliyor.” A12/GF

“Bu yöntemle çocukla daha fazla bireysel iletişim kurulması gerekeceğinden öğretmenin çocuğu daha iyi tanıyacağını düşünüyorum ve çocuğun anlayışının, karakter ve seçimlerinin daha net fark edileceğini düşünüyorum.” A4/GF

“Sağlayabilir diye düşünüyorum. Örneğin o anki duygularını resimlemesini istediğinde çocuğun çizimiyle o an yaşadığı duyguyu, içindeki mutluluğu ya da hüznü anlayabilir.” A9/GF

Çocuğun gelişiminin takibi. “Kesinlikle. Profesyonelce yapılıyor ise (çoğunlukla üstün körü çalışma ve değerlendirmeler oluyor birçok okulda) öğretmen çocuğun gelişim alanlarını sınırlarını sağlıklı bir şekilde takip edebilir, destekleyebilir.” A1/GF

“Tabii ki. Sonuçta kullanılan araç gereçler bilimsel çalışmalar sonucu üretilmiş çocuğumun zekâ ve bedensel gelişimine uygun.” A11/GF

Çocuğun etkinliklere katılımını öğrenme. “Evet. Az konuşan, paylaşmayan çocuk yaptıkları ile katılımları ile uyumu ile kendini belli eder.” A10/GF

Sürecin yorumlanması. “Evet. Uygulamaya dayalı olarak sürecin yorumlanması şeklinde düşünüldüğünde katkı sağlar.” A2/GF

Uygulama öncesinde ailelerin yanıtları incelendiğinde çocuğu tanıma yanıtı alınmıştır fakat içerik olarak pedagojik dokümantasyon sürecini, sınıfta etkinliklerde kullanılacak olan farklı araç-gereçler olarak da tahmin edildiği görülmektedir. Genel anlamda çocuğu tanıma olarak yorumlanmış olsa da içerik olarak ailelerin bu konuda bilgi sahibi olmadıkları görülmektedir.

Ailelerin uygulama sonrası pedagojik dokümantasyon kullanımının öğretmene sağladığı destekle ilgili görüşleri.

Çocuğu tanıma. “Tabii ki. Öğretmen çocukları bize anlatıyordu, siz bize çocuklarımızı ayrıntılı anlatıyordunuz. Çocuklar hakkında çok daha ayrıntılı bilgi ediniyordunuz hem siz hem biz.” A3 (14.04.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Öğretmene de katlı sağlar. Öğretmen de çocuğu yani çocuğun ihtiyacı olan şeyleri daha net görür. Hangi çocuğa nasıl yaklaşması gerektiğini daha iyi kavrar çünkü o da çocukları daha yakından tanıyor pedagojik dokümantasyon sayesinde.” A5 (11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Tabii ki. Öğretmen de orada uyguladığı yöntemlerle çocuklar hakkında bilgi ediniyor. Sorduğu sorularla ve takibiyle çocuğu daha yakından tanıyabiliyor, sevdiği şeyler, ilgi alanlar vs.” A6 (13.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Öğretmene katkısı var, öğrenciyi tanınması için, çocuğu tanınması için bence o da başarılı bir yöntem. Çocuğun gelişimini takip ettiğine inanıyorum pedagojik dokümantasyonlarla ve onun ilerleyen gelişimine de katkı sağladığını düşünüyorum, hangi dalda başarılı olabileceğini bile pedagojik dokümantasyonla görebilir. Çocuğu tanınması açısından önemli olduğunu düşünüyorum.” A9 (11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Evet, sonuçta çocuklar kapalı bir kutu neyi ne kadar yaptıklarını, öğrendiklerini veya bildiklerini görmek adına öğretmene de katkı sağlar.” A11(12.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Kesinlikle sağlar çünkü öğretmen bu dokümantasyonları hazırlarken çocuğu da inceleme altına almış oluyor, bu sayede öğretmenin de bu inceleme sayesinde çocuğu daha yakından tanıma imkânı bulunduğunu düşünüyorum.” A12 (13.04.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Tabii ki. Ben şöyle olduğunu düşünüyorum yani biz sadece bir çocuğu görüyoruz, kendi çocuğumuzu görüyoruz ama öğretmenler birçok çocukla uğraşıyorlar, her sene değişik çocuklar geliyor bunu hayatları boyunca düşündüğünüzde sayısız çocuklar ellerinden geçiyor, eğer ki çocukta kötü bir teşhis varsa veya ailenin de fark edemediği bir durum varsa bunun önceden teşhisini koyup uyarabilir, bu yönden çok ışık tutar, çocuklar için de aileler için de öğretmenin devrede olması çok iyi.” A10 (11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Tabii ki, öğretmen çocuğun neye yöneldiğini anlayabiliyor ona göre eğitimini verebilir. Matematiği seviyorsa matematiği daha çok anlatır, dansı seviyorsa dans öğretmeniyle görüşür, felsefeyi seviyorsa felsefe tarzında eğitim yapabilir onunla. Bence çok mantıklı, çocuğu anlayabilmesi için.” A7

“Bence sağlayacaktır o da yani sonuçta bir eğitimci olarak sonuçta hani biz nasıl anne baba olarak bir şeylere bakıyoruz ve en sevdiği renkti, ilgilendiği ilgi alanlarını görmeye çalışıyorsak eğitimci gözüyle daha farklı daha detaylı şeyleri görecektir öğretmen. Hani yaptığı bir resimde olsun ya da herhangi bir etkinlikte çizdiği bir çizgide eğitimci gözüyle daha farklı, içinde neler olabileceğini daha iyi

görebilecektir o yüzden bence öğretmen açısından daha da faydalı olacaktır diye düşünüyorum çocuğu daha iyi tanıyacaktır.” A8 (13.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

Çocuğun Gelişiminin Kayıtlarla Takip Edilmesi. “Evet çünkü elde kalıcı belgeler var, bir takip süreci var, kaynak var, sürekli çocuğun takibi yapılıyor bu da sadece gözlemden çok daha kalıcı ve çok daha etkili olduğunu düşünüyorum çocuğun öncesini ve sonrasını kıyaslamada kullandık özellikle, çok yararlı olacağını düşünüyorum bir öğretmen için.” A1(14.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Mutlaka katkı sağlar. Zaten verilere dayalı bir uygulama olduğu için çocuğun gelişimsel özelliklerine bakarak öğretmen için de yol gösterici bir uygulama bence.” A2 (20.04.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Evet, sağlar, çünkü çocuğun portfolyosu, bülten, çekilen fotoğraflar olsun net bir şekilde çocuğun neye ihtiyacı olduğunu, hangi alanda nasıl gelişim gösterdiğini görmesini, çocuğun sahip olduğu kişilik özelliklerini daha net görmesini sağlar.” A4 (2017 yılında Nisan'ın ikinci haftası yapılan görüşme)

Pedagojik dokümantasyon süreci öncesinde de aileler bu uygulama ile öğretmenin çocukları daha iyi tanıyabileceklerini belirtmişlerdir fakat uygulama sonrasında ailelerin yanıtları incelendiğinde konuyla ilgili daha ayrıntılı ve bilgili cevaplar verdikleri görülmektedir. Özellikle çocukların ilgi ve yeteneklerinin keşfi, çocuğun gelişiminin kayıtlarla takibi ve erken müdahale tanımlamaları cevaplar arasına girerek, çocuğun gelişiminin kayıtlarla takibinin belirtildiği görülmektedir. Bu araştırmada pedagojik dokümantasyon aracılığıyla çocukların kayıtlarla takibinin yapılabildiği ve çocukların tanınmasının sağlandığı araştırmacı öğretmen tarafından da belirtilmiştir.

Uygulama öncesi aile-öğretmen iş birliği hakkındaki görüşler. “Sık sık iletişim halinde oluyoruz. Takıldığım konularda yardım alıyoruz. “A1/GF

“Öğretmenimizin çocuğumla ilgili önerilerine önem vermek, tavsiyelerini yerine getirmek, aile katılımı etkinliklerine katılmak. “A2/GF

“Okul defteri ve pazartesi günleri uygun olduğumda görüşme saatlerinde.” A8/GF

“Toplantılara katılma, okulda öğretmen ile görüşme. “A10/GF

“Yazışmak, mail ve mesaj. “A11/GF

Uygulama öncesinde ailelerin bireysel görüşmeyi pek tercih etmedikleri, daha çok alternatifleri kullandıkları ortaya çıkmıştır.

Uygulama sonrası aile-öğretmen iş birliği hakkındaki görüşler.

“Öğretmenle iş birliği içerisinde olmanın tek yolu iletişim halinde olmaktır ve öğretmenle fikir alışverişinde bulunmak, öğretmenle uyumlu bir şekilde o eğitimin sürekliliği önemli, yani öğretmenin okulda uyguladığı eğitimi evde devam ettirebilmek önemli ki süreklilik gelsin, çocuk bocalamasın. Yani okulda öğretmenin izin verdiği severek yaptırdığı bir şeyi çocuğa evde bunu yapamazsın bu yasak dersin orada iletişim kopuyor zaten.” A5 (11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Sürekli iletişimde olmaya gayret gösteririm. Çocukta olumlu-olumsuz bir şey gördüğümde telefonla arar sorarım ya da okula gidip kendisinden çocuk hakkında bilgi alırım.” A6 (13.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Öğretmenin yönlendirmesine göre çocukla ilgili her konuda yardım etmeye çalışırım, çalışan bir bayanım ama çocuğumla ilgili her şeyi yani öğretmeni rencide etmeden öğretmene çünkü olumsuz davranırsan olumsuz olur her şey ve çocuğu etkileyebilir bence ama olumlu davranırsan çocuğum için daha artısı olacağına inanıyorum. Öğretmenin isteğine göre, arzusuna göre her konuda yardım edebilirim. “A7 (11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Okul defteri, yüz yüze görüşmeler, telefon görüşmesi. “A8 (13.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Konuşarak, telefonda genelde çocuğumun rahatsızlık dönemleri olduğu zaman, yazarak da iletişim kurduk. “ A9(11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Bilgilendirmelerle hareket ettik, öğretmen ne derse yardımcı olduk.” A10(11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

Pedagojik dokümantasyon uygulaması öncesi ailelerin öğretmenle iş birliği içinde olabilme yöntemleriyle pedagojik dokümantasyon uygulaması sonrasında ailelerin öğretmenle iş birliği içerisinde olabilme yöntemleri incelendiğinde, süreç içerisinde ailelerin daha çok öğretmenle bireysel görüşmelere katıldığı, daha çok iş birliği yapma yollarında buldukları tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda

pedagojik dokümantasyonun öğretmen, aile ve çocuk iş birliğini güçlendirdiği tespit edilmiştir. Ulaşılan bu bulgular Buldu (2010), Katz ve Chard (1996) ve Kanuf'un (2015) yapmış olduğu araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir.

Ailelerin Erken Çocukluk Eğitimine Bakış Açısı

Araştırmanın üçüncü alt problemi "Pedagojik dokümantasyonun ailelerin erken çocukluk eğitimine bakışının değişmesinde katkısı var mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir. Bu bağlamda katılımcılara;

S1: "Erken çocukluk eğitimi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?"

S6: "Okul toplantılarına ve çocuğunuzun öğretmeniyle bireysel görüşmelere katılıyor musunuz? (Katılmıyorsanız sebebini açıklayınız)

S7: "Çocuğunuzun öğretmeniyle yaptığınız bireysel görüşmelerde en çok hangi konularda soru sormayı tercih ediyorsunuz? (Yemek yeme, eğitim programı vs.)"

S12: "Sizce aile katılımı nedir? Nasıl destek sağlayabilirsiniz?"

S13: "Okulda aile katılımı etkinliklerine katılma sıklığınız nedir?"

S14: "Çocuğunuzla ilgili ne tür bilgilere ulaşmak istersiniz?"

S18: "Sizce çocuğunuzun okuldaki eğitimine nasıl katkı sağlayabilirsiniz?" soruları yöneltilmiştir. Katılımcı ailelerin bu sorulara verdikleri yanıtlar incelendiğinde:

Ailelerin erken çocukluk eğitimi tanımlarına ilişkin görüşleri. Ailelerin erken çocukluk eğitimi tanımlarına ilişkin görüşleri Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8

Görüşme Formu Soru Dağılımı Ailelerin Erken Çocukluk Eğitimi Tanımlarına İlişkin Görüşleri

Uygulama öncesi	f	Uygulama sonrası	f
Erken çocukluk eğitimi		Erken çocukluk eğitimi	
İlkokul öncesi dönem	1	Geleceğe ışık tutan dönem	1
Okula hazırlık		Okula hazırlık	
Gerekli	1	Gerekli	1
İlkokula hazırlık	2	İlkokula hazırlık	2
Temel alışkanlıkların kazanıldığı dönem	2	Özgüven gelişimi	2
Gelişimin desteklenmesi		Gelişimin desteklenmesi	
Kişilik gelişimi	1	Gelişim ve öğrenme	6
Gelişim ve öğrenme	5		

Uygulama öncesinde cevaplar okula hazırlık ve gelişiminin desteklenmesi kategorisi olmak üzere iki kategoride toplanmıştır. İlkokul öncesi dönem, gerekli ve ilkokula hazırlık cevapları okula hazırlık başlığı altında, temel alışkanlıkların kazanıldığı dönem, kişilik gelişimi, gelişim ve öğrenme cevapları ise gelişimin desteklenmesi başlığı altında gruplanmıştır. Ailelerin verdiği cevaplar incelendiğinde erken çocukluk eğitimini genel olarak gelişim ve öğrenme, temel alışkanlıkların kazanıldığı dönem ve ilkokula hazırlık olarak tanımladıkları görülmektedir. Bir aile ilkokul öncesi dönem olarak tanımlamıştır. Bir aile ise gerekli olarak tanımlamıştır. İki aile ilkokula hazırlık olarak tanımlamıştır. İki aile temel alışkanlıkların kazanıldığı dönem, bir aile kişilik gelişimi olarak tanımlamıştır. Uygulama sonrasında cevaplar, okula hazırlık ve gelişimin desteklenmesi kategorisi olmak üzere iki kategoride toplanmıştır. Geleceğe ışık tutan dönem, gerekli ve ilkokula hazırlık cevapları okula hazırlık başlığı altında, özgüven gelişimi, gelişim ve öğrenme cevapları ise gelişimin desteklenmesi başlığı altında gruplanmıştır. Katılımcı ailelerin çoğu erken çocukluk eğitimini gelişim ve öğrenme dönemi olarak tanımlamıştır. Bir aile geleceğe ışık tutan dönem, bir aile gerekli, iki aile ilkokula hazırlık ve iki aile özgüven gelişimi olarak tanımlamıştır.

Ailelerin uygulama öncesi erken çocukluk eğitimi tanımlarına ilişkin görüşleri.

İlkokul öncesi dönem. “Çocuğun ilkokul öncesi eğitim dönemidir.” A5 /GF

Kişilik gelişimi. “Çocuğun hayata hazırlanmasında, kişilik gelişiminde en önemli evrelerden biri olduğunu düşünüyorum.” A1/ GF

Gerekli bir dönem. “Gerekli olduğunu ve de 0-6 yaş döneminin çocuğun hayatı üzerindeki önemi göz önüne alındığında kritik ve hassas bir eğitim dönemi olduğunu düşünüyorum.” A4/GF

İlkokula hazırlık. “Arkadaşlarıyla paylaşmayı- uyumu öğreniyor. Matematik, İngilizce eğitimi başlıyor. İlkokula hazırlanıyor.” A7/GF

“Okula hazırlık, çocuğun okula uyumu ve kendini yetiştirmesi açısından çok olumlu bir eğitim başlangıcıdır.” A10 /GF

Temel alışkanlıkların kazanıldığı dönem. “Erken çocukluk eğitimi hakkında şunu söyleyebilirim; çocuğumun gelişim ve büyüme süresinde kültürel ve temel alışkanlıklarını iyi şekilde öğrenebilir.” A3/GF

“Erken çocukluk eğitimi 0-6 yaş döneminde verilen ve çocuğa temel beceri ve yeteneklerin kazandırıldığı dönemdir. Günümüzde birçok anne babanın bu dönemin farkında olduğunu ve önem verdiğini düşünmekteyim. Çocuğun beyin gelişiminin en hızlı olduğu dönem olması nedeniyle bu dönemde çocuğa verebileceklerimiz onun yaşamı boyunca öğrenme becerilerini ve davranışlarını etkileyecektir.” A6/ GF

Gelişim ve öğrenme. “Çocukta öğrenmenin en yoğun olduğu ve temel alışkanlıkların edinildiği dönem olması nedeniyle çok önemli.” A2/GF

“Konuşma becerisi, kelime hazinesi, görsel hafıza, zekâ gelişimi gibi konularda iyi olabilmesi için bu doğrultuda etkinliklerle, konuşmalarla, oyunlarla verilen eğitimidir.” A8/GF

“Bildiğim kadarıyla okul öncesi eğitim demek; çocuğun sosyal, fiziksel, zihinsel ve duygusal olarak gelişmesine katkı sağlamaktır.” A9/GF

“2 yaşa kadar zekâ gelişiminin %80’ini tamamladığına göre ve 7 yaşına kadar zekâ gelişimi tamamlandığından önemli bir süreç, verimli ve etkin olunması gereken bir süreç.” A11/GF

“Çocuğun geleceği için olumlu katkı sağlayan bir dönem.” A12/GF

Ailelerin uygulama sonrası erken çocukluk eğitimi tanımlarına ilişkin görüşleri.

Geleceğe ışık tutan dönem. “Erken çocukluk eğitimi çocuğun ileriki yaşamında bize de yön göstermek adına tüm bir eğitim hayatında bize bir ışık tutan dönem. Ben çocuğum için isterim, keşke önceki nesiller de buna dahil olabilseydi.” A10 (11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

Gerekli bir dönem. “Gereklidir. Çocuklar her şeyi evde anne ve babadan alamazlar. Okulda daha fazla hem fiziksel hem zihinsel aktivite yapılıyor. Çocuk sosyal ortam olarak kalabalığa girdiği için davranış olarak da değişiyor.” A4 (2017 yılında Nisan’ın ikinci haftası yapılan görüşme)

İlkokula hazırlık. “Erken çocukluk eğitiminin çocuk için iyi olacağını düşünüyorum. En azından çocuk biraz daha kendisini yetiştirebilir, erken çocukluk eğitimi alırsa birinci sınıfta çocuğun daha iyi olacağını, eğitim hayatının daha iyi geçeceğini düşünüyorum.” A3 (14.04.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Öncelikle olumlu bir dönem olduğunu düşünüyorum çünkü çocuğun okul öncesinde öğrendiği bilgilerin daha çok da görsel olarak gördüğü için daha çok akılda kalıcı olduğunu düşünüyorum ve çocuğumu daha çok ileriye attığını düşünüyorum bu eğitimi almamış çocuklara göre. Daha farkında olduklarını düşünüyorum. Çocuğun geleceği için özellikle okul döneminde çok katkısı olduğunu düşünüyorum.” A12 (13.04.2017 tarihinde yapılan görüşme)

Özgüven gelişimi. “Çocuğun tüm eğitim hayatını etkiliyor erken çocukluk eğitimi. Çocuğun özgüveni olması, kendine güvenmesi, başarılı olması için çok önemli.” A5 (11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Erken çocukluk eğitimi çocuğun ileriki yaşlarda kendi özgüvenini sağlaması için önemlidir. Erken çocukluk döneminde çocuk daha mutlu oluyor, daha sosyal olduğunu inanıyorum ve bu dönemden sonra ilerde daha sağlıklı kararlar alabildiğini düşünüyorum.” A9 (11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

Gelişim ve öğrenme. “Erken çocukluk eğitiminin gerçekten çok önemli olduğunu düşünüyorum. Şöyle ki, 0-6 yaş aralığı çocuğun birçok kazanımı edindiği dönem. Pedagojik dokümantasyon erken çocukluk eğitimine bakış açımı değiştirdi. Biz erken çocukluk eğitimine 3 yaşta başladık. Dönüt alma açısından çok iyi oldu. Eskiden dönüt almadan önce bir kopukluk oluyordu yani sadece çocuğu okula emanet ediyordum ama orada ne olup bitiyor, birebir görüşme dışında elimde hiçbir veri olmuyordu, ben de bunu destekleyemiyordum. Pedagojik dokümantasyonla çocuğumu daha iyi fark edebildim, onun ilgilerini daha iyi keşfedebildim, daha iyi daha net görebildim bu çalışmalardan. Panolar olsun bültenler olsun çok faydalı oldu mesela bültenlerden kendim de destek alıp kendim de faydalanıp çocuğuma katkı sağlayabileceğim şeyler vardı.” A1(14.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Çocukların gelişimi açısından çok önemli olduğunu düşünüyorum. Çünkü insanların öğrenmeye en açık olduğu, her çocuğun yeni bilgiyi boş bir disk gibi kaydettikleri dönem erken çocukluk dönemidir.” A2 (20.04.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Okul öncesi dönemde çocuğun yeterlikleri, yetkinlikleri hakkında okulda aldığı eğitimidir.” A6 (13.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Ben bir eğitimci değilim ama sonuçta çocuğum için daha yararlı oluyor. Mesela çocuğum önceden annemleydi bir öğretmenle olması gibi olmuyor. Mesela çocuğum saymayı öğrendi, renkleri öğrendi, matematik daha iyi yapabiliyor bunları bir eğitimci yapabilir. O bakımdan erken çocukluk eğitimi güzel 4 ve 5 yaşta gönderdik biz iyi oldu çocuğum için.” A7 (11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Küçük yaşlarda tam böyle bilgiye açık oldukları bir dönem olmuş oluyor. Bu dönemde okuldan önce ailelerin de bilgileri vermeleri gerekiyor. Toplumsal kurallar, özür dilenmesi gereken zamanlar, bunları ailenin evde vermesi gerekiyor sonra da okulda eğitim almaları gerekiyor. Biz okula 4 yaşta vermeye başladık erken çocukluk eğitiminin okulu ve okulun da öncesini kapsadığını düşünüyorum.” A8 (13.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Bir eğitimci olduğum için öneminin farkındayım. Bu eğitimi alan çocuklarda el-göz koordinasyonu daha iyi geliyor.” A11 (12.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

Uygulama öncesi ailelerin çoğunluğu erken çocukluk eğitimini öğrenme, gelişim ve temel alışkanlıkları kazanma olarak tanımlamıştır. Uygulama sonrasında ise tanımlamalarda özgüven gelişimi ifadesinin de kullanılmaya başlandığı görülmektedir. Bu ifadeler göz önüne alındığında uygulama süreci sonunda ailelerin erken çocukluk eğitimine karşı ilkökula hazırlık, özgüven gelişimi, birçok kazanımın elde edildiği dönem gibi olumlu farklı bakış açıları kazandıkları ortaya çıkmıştır. Tuğrul ve Tokuç (2007) anne ve babaların okul öncesi eğitim hakkındaki görüş ve beklentilerini inceledikleri araştırmada ailelerin çocuklarını anaokuluna verme nedenlerinin okul öncesi eğitimin önemine inanmak olduğunu tespit etmişlerdir. Bu araştırmada bulunan ailelerin erken çocukluk eğitimine olumlu bakış açılarının olması Tuğrul ve Tokuç (2007)'un araştırmasıyla örtüşmektedir. Aktaş Arnas (2002) de ailelerin erken çocukluk dönemi kurumlarına bakış açısını araştırmak için yapmış olduğu çalışmada, günümüzde çocuğunu anaokuluna gönderen ailelerin erken çocukluk döneminin önemini farkında olduğunu ifade etmiştir. Bu araştırmada da ailelerin uygulama öncesinde ve sonrasında genel olarak erken çocukluk döneminin önemini farkında olduğu görülmektedir. Sınıftaki ailelerin çoğunun çocuğunu kreş döneminden itibaren okul öncesi eğitim kurumuna gönderdikleri bilinmektedir.

Ailelerin çocuklarıyla ilgili öğrenmek istediği bilgiler ve aile katılımına yönelik görüşleri. Ailelerin çocuklarıyla ilgili öğrenmek istediği bilgiler ve aile katılımına yönelik görüşleri Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9

Ailelerin Çocuklarıyla İlgili Öğrenmek İstedikleri Bilgiler ve Aile Katılımına Yönelik Görüşleri

Uygulama öncesi		f	Uygulama sonrası	f
Çocuklarla ilgili bilgiler				
Sosyal gelişim	Arkadaşlık ilişkileri	2	Sosyal gelişim	3
	Davranışlar	3	Davranışlar	3
Genel gelişim	Gelişimi	5	Genel gelişim	4
Öz-bakım	Sağlığı / beslenmesi	2	Öz-bakım	2
Aile katılımı			Aile katılımı	
Sınıf içi destek	Gezilere katılmak	1	Sınıf içi destek	1
	Sınıf ortamında etkinlik (kitap, oyun vs.)	7	Sınıf ortamında etkinlik	4
		2	Öğretmene destek	1
Öğretmene destek	Çocukla ilgilenmek	2	Öğretmenle iş birliği	2
	Öğretmenle iletişim		Çocuğun arkadaşlarıyla paylaşımında bulunmak	3
			Çocuğa yanında ailesinin olduğunu hissettirmek	1

Pedagojik dokümantasyon uygulaması öncesinde ve sonrasında ailelerin verdikleri cevaplar sosyal gelişim, genel gelişim ve öz-bakım olmak üzere üç kategoride toplanmıştır. Arkadaşlık ilişkileri ve davranışlar sosyal gelişim cevapları sosyal gelişim başlığı altında, sağlığı ve beslenmesi cevapları ise öz-bakım başlığı altında gruplanmıştır. Uygulama öncesinde yanıtlar incelendiğinde ailelerin en çok çocuklarının gelişimiyle ilgili bilgi almak istediklerini belirttikleri görülmektedir. Üç aile çocuğunun davranışlarıyla ilgili, iki aile çocuğunun arkadaşlık ilişkileriyle ilgili, iki aile ise sağlığı ve beslenmesiyle ilgili bilgi almak istediğini belirtmiştir. Uygulama sonrasında yanıtlar incelendiğinde ise dört ailenin çocuğunun gelişimi ile ilgili bilgi almak istediği, üç ailenin çocuğunun davranışları ile ilgili bilgi almak istediği, üç

ailenin çocuğunun arkadaşlık ilişkileriyle ilgili bilgi almak istediği, iki ailenin ise çocuğun sağlığı ve beslenmesiyle ilgili bilgi almak istediği görülmektedir. Aktaş Arnas (2002), Işık (2007) ve Özışık Sabırlı (2008) de ailelerle yapmış oldukları araştırmalarda, ailelerin eğitimcilerden en çok çocuğun gelişimi ve eğitimi hakkında bilgi almak istedikleri sonucuna ulaşmıştır, bu araştırmanın sonucuyla örtüşmektedir.

Aile katılımı ile ilgili olarak uygulama öncesinde ailelerin verdiği cevaplar incelendiğinde ise cevapların sınıf içi destek ise aile katılımını çoğunlukla sınıf ortamında yapılan etkinlik olarak tanımladıkları görülmektedir. İki aile, aile katılımı ve öğretmene destek olmak üzere iki kategoride toplandığı görülmektedir. Gezilere katılmak, sınıf ortamında etkinlik cevapları sınıf içi destek başlığı altında, çocukla ilgilenmek ve öğretmenle iletişim cevapları ise öğretmene destek kategorisi altında gruplanmıştır. Bir aile gezilere katılmak, 7 aile sınıf ortamında etkinlik, iki aile çocukla ilgilenmek ve iki aile öğretmenle iletişim cevabını vermiştir. Uygulama sonrasında ailelerin verdiği cevaplar ise sınıf içi destek, öğretmene destek ve çocuğa destek olmak üzere üç kategoride toplanmıştır. Öğrenme merkezlerine materyal katkısında bulunmak, sınıf ortamında etkinlik cevapları sınıf içi destek başlığı altında, ev ziyaretleri ve öğretmenle iş birliği öğretmene destek başlığı altında, çocuğun arkadaşlarıyla paylaşımında bulunmak ve çocuğa yanında olduğunu hissettirmek ise çocuğa destek başlığı altında gruplanmıştır. Yanıtlar incelendiğinde bir ailenin öğrenme merkezlerine materyal katkısı sağlamak, dört ailenin sınıf ortamında etkinlik, bir ailenin ev ziyaretleri, iki ailenin öğretmenle iş birliği, üç ailenin çocuğun arkadaşlarıyla paylaşımında bulunmak ve bir ailenin çocuğa yanında olduğunu hissettirmek cevaplarını verdiği görülmektedir.

Uygulama öncesi ailelerin çocuklarıyla ilgili öğrenmek istediği bilgiler.

“Sağlık, beslenme, ilgi ve yetenekleri, kısacası her türlü bilgiye ulaşmak isterim.”
A2/GF

“Çocuğumun okuldaki eğitimi kendisini ne kadar olumlu bir şekilde değiştirmesine ve bunu yansıtabilmesine öğrenme odaklı olup olmadığına ulaşmak isterim.” A3/GF

“Tüm gelişim alanlarını öğrenmek isterim.” A5/GF

“İlgi alanları hakkında bilgi sahibi olmak isterim ki onun için doğru yönlendirmelerde bulunabileyim. Sınıf içindeki paylaşım ve katılımlarda bulunup bulunmadığını bilmek isterim. Aktif mi pasif girişken mi yoksa çekingen mi bilgi sahibi olmak isterim ki ona göre eksik yanlarını güçlendirmek için uğraşmalıyım.” A6/GF

“Öncelikle öğretmenimizle istediğimiz zaman görüşmek istiyoruz. Çocuğumun sağlığıyla ilgili, beslenmesiyle ilgili bilgiler almak güzel tabii ki. Çocuğumun arkadaşlarıyla birlik ve beraberliği, uyumu, öğretmeniyle uyumu hakkında bilgi almak mutlu eder.” A9

“Hangi derslerde eğlendiğini, hangilerinde sıkıldığını öğrenmek istiyorum. Yönelimleri benim için çok değerli. Düzeltmemiz gereken olumsuz tutum ve davranışlarını. Dikkat süresinin uzayıp uzamadığını.” A11/GF

Uygulama sonrası ailelerin çocuklarıyla ilgili öğrenmek istediği bilgiler. “Özellikle gelişim dönemlerine ait bilgilere ulaşmak isterim, onu destekleyecek bilgilere ulaşmak isterim, her gelişim döneminin kritik evreleri var onlarla ilgili bilgilere ulaşmak isterim onları kaçırmamak isterim, bu konuda evde destekleyebileceğim kaynaklara ulaşmak isterim.” A1(14.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Hepsine, çocuğumun neler yaptığını, başarılı mı, kendisini daha iyi ifade ediyor mu, arkadaşlarıyla iletişimi nasıl. “A3 (14.04.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Sınıf içi olaylara, arkadaşlarıyla paylaşımına, eğitimini öğrenmek isterim” A7(11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Çocuğumla ilgili en çok onun mutlu mu sağlıklı mı ve arkadaşlık ilişkileri, hal ve hareketleri, davranışları ve duygularına ulaşmak isterim. Onun sevgiyle büyüebilmesi için bu tarz bilgilere daha çok ulaşmak isterim.” A9 (11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Çocuğun hem olumlu hem olumsuz bilgilerini almak isterim. Yani mesela çocukla ilgili illa bir şeylerle ilgileniyor, çok iyiden ziyade eğer çocuk içine kapanıksa, paylaşımında bulunmuyorsa bunları bilmek isterim çünkü olumsuzlukları da olumluya çevirebiliriz.” A10 (11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Öncelikle ilgi alanlarını, benim keşfetmediğim benim görmediğim farklı alanları var mı ve bilişsel anlamda ne kadar farkında olduğunu bilmek isterim ve neye karşı yeteneği var bilmek isterim.” A12 (13.04.2017 tarihinde yapılan görüşme)

Uygulama öncesinde ve sonrasında ailelerin yanıtları incelendiğinde genel olarak çocuğun gelişimi ile ilgili soru sordukları ortaya çıkmıştır. Bu durum ailelerin erken çocukluk eğitiminin önemini farkında olmalarından kaynaklıdır.

Uygulama öncesi ailelerin aile katılımına yönelik görüşleri.

Geziye katılmak. “Kitap okuma ve gezilere eşlik ederek katılımı bulabilirim.” A2/GF

Sınıf ortamında etkinlik. “Sınıf ortamında çocuğumuzla olma, etkinlikte bulunmadır. Örneğin oyun oynanabilir.” A1/GF

“Aile bireylerinin sınıfa gelerek çocuklara farklı bakış açıları sunabilecekleri, eğlenebilecekleri, kısa süreli bilgilendirici etkinliklerde bulunmalarıdır. Aynı zamanda aile bireyleri de çocukları hakkında okul ortamında daha fazla bilgi sahibi olabilirler.” A4/GF

“Okul ile iş birliği yapmaktır, sınıftaki etkinliklere katılmaktır.” A5/GF

“Aile katılımı okulda çocuğumuzun arkadaşlarına ailemiz hakkında bilgi vermek, kendimizi tanıtmak ve onların da katılım gösterebileceği bir etkinlik ya da oyun ile hoş vakit geçirmektir.” A6/GF

“Anne ve babanın sınıfa gelip çocuklarla paylaşım yapmasıdır. Ben her yıl iki kızım da sınıfta kitap okuyup çocuklarımızla yaptığımız keki ikram ediyorum. Yine kitap okuyabilirim.” A7/GF

“Çocuklarla ilgili bilgileri paylaşma ve okulda öğrendiklerini tekrar etmeyi kapsayabilir. Biz müzik merkezine gitar getirip tanıttık ama farklı olarak ailenin sınıfa gelip kitap okuması, kek vs. yapması, deneyler yapması gibi farklı yöntemler yapılabilir.” A8/GF

“Sınıfta yaptığımız katılımlardır.” A12/GF

Çocukla ilgilenmek. “Etkinliklerin aile ile yapılanlarıdır. Çocuklar için olumlu katkı sağlar. Görevlerle destek verebilirim.” A10/GF

“Çok önemsiyorum. Çocuğumun onu önemsediyimi görmesi ve paylaşımlarımızı arttırmak adına çok güzel buluyorum. Evcil hayvanlarımızla, matematikle ya da el becerileriyle destek sağlayabilirim.” A11/GF

Öğretmenle iletişim. “Aile katılımı çocuğun gelişiminin öğrenilmesidir. Okuldaki ve hayattaki başarısı için vazgeçilmezdir. Aile ortamında öğrendiklerini okulda nasıl yansıttığını ve bunu olumlu mu olumsuz mu takip edebilmek için öğretmeniyle sürekli iletişimde olmak gerekir. Çünkü çocuklarla daha yakından ilgilenilirse onların hayatlarındaki başarı o kadar fazla olur.” A3/GF

”Aile katılımının hem çocuğun öğrenmesine, gelişmesine, sosyalleşmesine katkı sağladığını düşünüyorum. Hikâye okuyabilirim, öğretmenimizin bize sunduğu tercihlerden de yardımcı olabilirim.” A9/GF

Pedagojik dokümantasyon uygulaması öncesinde ailelerin aile katılımı ile ilgili düşünceleri incelendiğinde aile katılımını en çok sınıf içi etkinliklere katılım ve çocukla ilgilenme olarak tanımladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Uygulama sonrası ailelerin aile katılımına yönelik görüşleri.

Öğrenme merkezlerine materyal katkısı. “Sınıfta anne-babanın hem sınıfa gelmesi ya da öğrenme merkezlerine oyuncak göndermek vs. Ben de bu şekilde katılıyorum.” A8 (13.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

Sınıf ortamında etkinlik. “Aile katılımı çocuğun okul ortamına dâhil olmak, paylaşmak, o anı yaşamak, mesela biz hayvanımızı götürdük, aile yaşantımızdan parçaları okula taşıdık. Biz okul sürecine dâhil olduk arkadaşları da bizim aile yaşantımıza dâhil olmuş oldu.” A1 (14.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Aile katılımı geniş kapsamlı bir uygulama bence. Mesela kimisi meslek tanıtımı yapıyor, kimisi başarılı olduğu bir alanı paylaşıyor enstrüman çalmak gibi, kimisi kitap okuyor ya da çocuklarla pasta vs. yapıyor ya da bir etkinlik yapabiliyor bence çok faydalı bir uygulama. Ben kitap okuyabilirim, yaptığım meslekle alakalı açıklayıcı bir tanıtım yapabilirim ya da pasta yapabilirim çocuklarla pasta yapmak da çok keyiflidir, bunların hepsini yapabilirim.” A2 (20.04.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Aile katılımı eşimle beraber çocuğumuzu gözlemliyoruz, neler yaptığını gözlemliyoruz, sınıfa geliyoruz bazen, sınıf yaşamını gözlemliyoruz, çocuğumuzun

arkadaşlarıyla vakit geçirmesini gördük. Mesela ben hikâye okuyabilirim, oyun oynayabilirim.” A3 (14.04.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Ailelerin aktif olarak sınıf içerisindeki öğrenme sürecine destek sağlamalarıdır. Meslek tanıtımı yapabilirim babası da müzik aleti tanıtabilir.” A4 (2017 yılında Nisan'ın ikinci haftası yapılan görüşme)

Ev ziyaretleri. “Okulda, sınıfta yaptığımız katılımlardır. Ailenin çocuğa ilişkin paylaşımlar yapmasıdır. Öğretmenle iletişime geçmektir, aynı ortamda olmaktır. Sınıfa gelme dışında evde bülteni inceliyoruz, öğretmenle iletişime geçiyoruz, öğretmenle beraber aynı ortamda bulunabilme mesela bunun da çok katkısını gördüm ev ziyaretinde. Biz hepsini yapıyoruz.” A12 (13.04.2017 tarihinde yapılan görüşme)

Öğretmenle iş birliği. “Öğretmenliği iş birliği içerisinde olmaktır. Aile katılımı velinin öğretmenle görüşüp öğretmen rehberliğinde müdahalelerde bulunmaktır. Bir öğretmen olarak aile katılımının öğretmen rehberliğinde olmasından yanayım. Biz sınıf içinde sizin daha önce yaptırdığınız etkinlikler gibi etkinlik yapabiliriz, ödev tarzında değil de sınıf dışında etkinlik yapıp sınıf içinde paylaşılabilir mesela siz sınıf ayıcığı veriyorsunuz biz o ayıcığı gezdirmiştik sebze-meyve haline götürmüştük ve hatta demiştik ayıcığı bizden başka kimse sebze-meyve haline götürmemiştir demiştik sonra çocuk bunu sınıfta paylaşmıştı bu da bir aile katılımıdır, bu şekilde destek sağlayabiliriz.” A5 (11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Aile katılımı hem çocukla bizim, öğretmenle bizim ve çocuğun gelişimiyle ilgili ön bilgileri, doğru bilgileri alabilmemiz için olması gerekiyor. Biz eşimle okula destek vermeyi çok severiz, deney yaptık mesela okulda.” A10 (11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

Çocuğun arkadaşlarıyla paylaşımında bulunmak. “Çocuğun okulunda, onun sınıfında arkadaşlarıyla vakit geçirmek. Ailemiz hakkında onlara bilgi vermek, onlarla etkinlik yapmak, çocuğum ve arkadaşlarıyla iyi vakit geçirmek.” A6 (13.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Anne babanın çocuğun bebekliğinden şu yaşına kadar olan olayları resimlerle, kıyafetlerle, çocuğun arkadaşlarıyla paylaşmasıdır. Aile katılımında aile çocuğunun arkadaşlarıyla diyalogunu izleyebiliyor, öğretmeniyle diyalogunu

izleyebiliyor. Güzel bir uygulama ben seviyorum. Okula her gün çocuğumla geliyorum, çocuğa ailem benim yanımda güvenini veriyorum, ben hep katılıyorum.” A7 (11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Aile katılımı çocukla beraber anne babanın kendini anlatması, kendini ifade etmesidir. Aile katılımı olduğu zaman çocuğun kendini daha iyi ifade ettiğini anlıyorum. Aile katılımında genelde ben hikâye okumayı tercih ediyorum, çocuğumun istediği bir deney varsa onu yapıyoruz, meslek tanıtımı da yapabiliyoruz.” A9 (11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

Çocuğa ailesinin yanında ailesinin olduğunu hissettirmek. “Ailenin çocuğunu önemseydiğini, eğitim sürecinde de yanında olduğunu gösterdiği bir katılımıdır.” A11 (12.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

Pedagojik dokümantasyon sürecinden sonra ise katılımcıların aile katılımı tanımlamalarına öğretmen ve çocuklarının arkadaşlarını da dâhil ettikleri, sınıfa materyal katkısında bulunma, ev ziyaretleri ifadelerini de kullandıkları görülmektedir. Araştırmada katılımcıların pedagojik dokümantasyon sürecinden sonra aile katılımlarını arttırdıkları, çocuklarının eğitim süreçlerine daha çok dâhil oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Aile katılımı çocuğun gelişimine olumlu katkı sağlamakla birlikte ailelerin erken çocukluk eğitimi ile ilgili genel bilgilerini, bakış açılarını olumlu yönde etkilemektedir (Temel, Aksoy ve Kurtulmuş, 2015). Pedagojik dokümantasyon uygulaması sonrasında ailelerin aile katılımını daha farklı şekillerde gerçekleştirdiği görülmektedir. Bu araştırmada ailelerin pedagojik dokümantasyon aracılığıyla aile katılımına bakış açılarının değiştiği gözlemlenmiştir. Ailelerin aile katılımına bakış açılarının olumlu yönde değişmesi ise öğrenme sürecine daha aktif katılım göstermelerini sağlamıştır. Abbak (2008) ve Kurtulmuş (2016) ailelerin aile katılımı ile ilgili yeterli bilgi sahibi olmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu araştırmada pedagojik dokümantasyon uygulaması öncesinde de ailelerin aile katılımı ile ilgili bilgilerinin sınırlı olduğu ortaya çıkmıştır. Fakat pedagojik dokümantasyon uygulamasından sonra, bu konuda ailelerin bilinçlendiği ve daha aktif olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Pedagojik Dokümantasyonun Ailelerin Çocuklarını Tanımasına Katkısı

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Pedagojik dokümantasyonun ailelerin çocuklarını tanımasına katkısı var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu bağlamda katılımcılara;

S4: “Çocuğunuzun sınıfında pedagojik dokümantasyon kullanımı çocuğunuzun öğrenmesi ve gelişimiyle ilgili bilgi edinmenize katkı sağlar mı?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı ailelerin bu sorulara verdikleri yanıtlar incelendiğinde:

Ailelerin pedagojik dokümantasyon aracılığıyla çocuk hakkında edinebilecekleri bilgilere yönelik görüşleri. Ailelerin pedagojik dokümantasyon aracılığıyla çocuk hakkında edinebilecekleri bilgilere yönelik görüşleri Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10

Ailelerin Pedagojik Dokümantasyon Aracılığıyla Çocuk Hakkında Edinebilecekleri Bilgilere Yönelik Görüşleri

Uygulama öncesi	f	Uygulama sonrası	f
Bireysel farklılık	1	Gelişim	1
Kendini ifade	2	Gelişim ve öğrenme	8
Gelişim ve öğrenme	2	Çocuğu tanıma ve çocuk hakkında bilgilenme	1
Gelişim süreci	2	Okulla iletişimi güçlendirme	1
Çocuğu tanıma ve çocuk hakkında bilgilenme	4	Okul-aile iş birliği	2
Okul-aile iş birliği	1	Sınıf içi etkinlikler	2

Uygulama öncesinde ailelerin verdikleri cevaplar, gelişim ve öğrenme, aile-okul iş birliği olmak üzere iki kategoride toplanmıştır. Bireysel farklılık, kendini ifade, gelişim süreci, çocuğu tanıma ve çocuk hakkında bilgilenme cevapları gelişim ve öğrenme başlığı altında, sınıf içi etkinlikler ise okul-aile iş birliği başlığı altında gruplanmıştır. Yanıtlar incelendiğinde, bir ailenin bireysel farklılık, iki ailenin kendini ifade, iki ailenin gelişim süreci, dört ailenin çocuğu tanıma ve çocuk

hakkında bilgilenme, bir ailenin ise sınıf içi etkinlikler cevabını verdiği görülmektedir. Uygulama sonrasında da ailelerin verdikleri cevaplar, gelişim ve öğrenme, aile-okul iş birliği olmak üzere iki kategoride toplanmıştır. Gelişim, çocuğu tanıma ve çocuk hakkında bilgilenme cevapları gelişim ve öğrenme başlığı altında, okulla iletişimi güçlendirme ve sınıf içi etkinlikler cevapları ise okul-aile iş birliği başlığı altında gruplanmıştır. Yanıtlar incelendiğinde ailelerin çoğunun pedagojik dokümantasyon aracılığıyla çocuğu tanımayı ve çocuk hakkında bilgi almayı sağlayabileceklerini düşündüklerini belirttikleri görülmektedir. Bu başlık altında cevap veren aile sayısında anlamlı bir fark oluşmuştur. Bir aile gelişim, bir aile okulla iletişimi güçlendirme ve bir aile sınıf içi etkinlikler cevabını vermiştir.

Ailelerin uygulama öncesi pedagojik dokümantasyon aracılığıyla çocuk hakkında edinebilecekleri bilgilere yönelik görüşleri.

Bireysel farklılık. “Evet. Bence her çocuğun farklı bir öğrenme tekniği vardır ve bunun ortaya çıkarılması açısından katkı sağlar.” A2 /GF

Kendini ifade etme. “Çocuğumun ifade edişi kendisini, fikirlerini, duygusunu, düşüncesini bana daha düzgün bir şekilde anlatabilir. Bir oyun oynarken bile yansıtabilir bana.” A3/GF

Gelişim süreci ile ilgili bilgi edinme. “Benim açımdan ise kesinlikle, nereden nereye geldiğini, süreçte neler yaşadığını görmem açısından katkı sağlar.” A1/GF

“Gelişiminin ne derece ilerlediğini görebilirim.” A8/GF

Çocuğu tanıma ve çocuk hakkında bilgi edinme. “Evet. Hem sözlü hem de yazılı bilgi almak konusunun daha sağlıklı olduğunu düşünüyorum. Katılım (aile) ile de yakından gelişimini izleyebilirim.” A4/GF

“Çocuğumuzun dokümantasyonu kullanması ve biz ailelerle de paylaşılıp desteklendiği takdirde fayda sağlayacağına inanıyorum.” A9/GF

“Bu soruda benim bilgi edinmemden bahsediliyorsa yapılan çalışmaların dönütlerini alıyoruz.” A11/GF

“Evet. Sınıfta pedagojik dokümantasyon kullanılınca çocuk ile ilgili daha ayrıntılı bilgi alabiliyoruz.” A12/GF

Sınıf içi etkinlikler hakkında bilgi edinme. “Evet, çünkü pedagojik dokümantasyonda öğretmen çocuğun gelişimi ile ilgili bireysel gelişim raporları ve

aylık bültenler ile hem çocuğun gelişimi hem de sınıf içi etkinlikleri hakkında aylık bültenlerle velileri bilgilendirmektedir.” A6/GF

Ailelerin uygulama sonrası pedagojik dokümantasyon aracılığıyla çocuk hakkında edinebilecekleri bilgilere yönelik görüşleri.

Gelişim. “Katkı sağlar, ben pedagojik dokümantasyonla çocuğumun kaçırdığım gelişimlerini, duygularını görebildim.” A9 (11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

Çocuğu tanıma ve çocuk hakkında bilgilenme. “Tabii ki biz mesela sizin yaptıklarınızı kendi içimizde tartışıyoruz. Çocuk kendi yaptıklarını bize hevesle anlatıyor bence bu kendi zekâsını da geliştiriyor, çok amaçlı oluyor, okulla ilgili bir iletişimimiz olmuş oluyor bu açıdan da çok iyi, ailemizi olumlu etkiledi.” A10 (11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Evet, katkı sağlıyor. Çünkü bu süreç bir eğitmen gözetiminde yapılıyor. Elde edilen veriler bir eğitmen tarafından değerlendiriliyor yani tüm bunların sonucunda belki çoğu aile çocuğunda kestiremediği ilgi alanlarını öğrenebiliyor ve sonrasında çocuğunuzu ilgi duyduğu alanlara kanalize edebiliyorsunuz. Bunun dışında gelişimiyle ilgili de ilgi duyduğu ya da eksiği olduğu konularda bilgi alıp destekleyebiliyorsunuz.” A2 (20.04.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Tabii ki. Çocuğum bana yorumladı, ne yaptığını anlattı, bana kendisini ifade etti bilgi edinmiş oldum.” A3 (14.04.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Sağladı tabii ki gerek bülten gerek pano olsun, çocuğumun okul içerisinde geçirdiği zamanda ne tür şeyler yaptığı, hangi konularda gelişim gösterdiği ve hangi konularda desteğe ihtiyacı olduğunu daha net gördüm.” A4 (2017 yılında Nisan'ın ikinci haftası yapılan görüşme)

“Tabii sağlar. Aile çocuğunu daha yakından tanıma fırsatı elde etmiş oluyor pedagojik dokümantasyon sayesinde. Çocuğunu tanıma çocuk açısından da aile açısından da birçok şeyi kolaylaştırır her yönüyle tanımak.”A5 (11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Evet kesinlikle. Çocuğun sınıfındaki aylık bültenler ve gelişim raporları bizimle paylaşıldı. Ben çocuğumun gelişim alanlarını sürekli izleyebildim.” A6(13.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

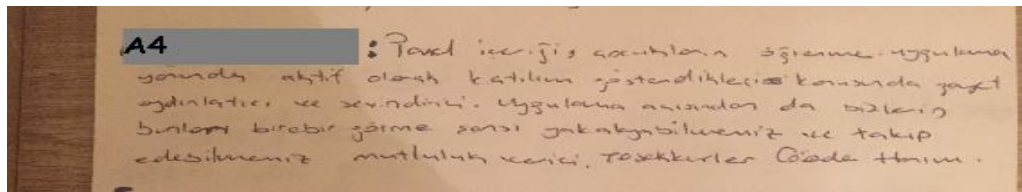
“Tabii. Çocuğumun eğitimini biliyorum artık. Artık çocuğumun matematiği sevdiğini, araştırmayı sevdiğini, dansı sevdiğini biliyorum ona göre yönlendiriyoruz.” A7(11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Tabii ki çok katkı sağladı bize, ben çocuğumun sayısal anlamda ne kadar farklı olduğunu pedagojik dokümantasyon sayesinde öğrendim. Sanata karşı ilgisini, nelere ilgi olduğunu ve nelerden hoşlandığını pedagojik dokümantasyon sayesinde öğrenmiş oldum. Tabii ki bize çok büyük katkı sağlamış oldu.” A12 (13.04.2017 tarihinde yapılan görüşme)

Okulla iletişimi güçlendirme. “Tabii ki biz mesela sizin yaptıklarınızı kendi içimizde tartışıyoruz. Çocuk kendi yaptıklarını bize hevesle anlatıyor bence bu kendi zekasını da geliştiriyor, çok amaçlı oluyor, okulla ilgili bir iletişimimiz olmuş oluyor bu açıdan da çok iyi, ailemizi olumlu etkiledi.” A10 (11.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

Sınıf içi etkinlikler. “Tabii ki okulda neler yaptığını öğreniyoruz. İlgilerini daha iyi öğrenebiliyoruz. Çocuğumla ilgili görmediğim farklı şeyleri öğrendim, çocuklar ev ortamı ve okul ortamında farklı oluyorlar.” A8 (13.03.2017 tarihinde yapılan görüşme)

“Evet. Bana verilen dokümanlar aracılığıyla çocuğumun anlatmadığı ama yaşadığı birçok deneyimi olduğunu görebildim.” A11(12.03.2017 tarihinde yapılan görüşme).

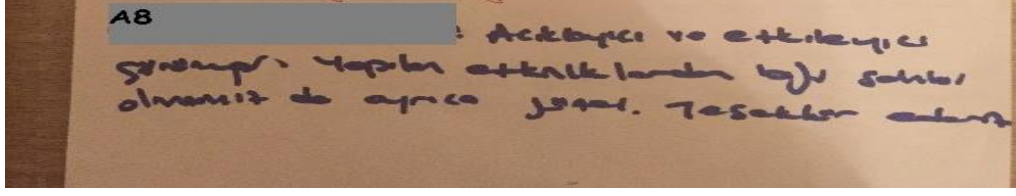

Şekil 20. A4'ün pedagojik dokümantasyon paneli (yumurtalar her yerde etkinlik paneli) ile ilgili düşünceleri.

Katılımcılardan A4'ün yumurtalar her yerde konulu panel ile ilgili yapmış olduğu yorum da ailelerin pedagojik dokümantasyon aracılığıyla okulda neler yapıldığı ile ilgili ayrıntılı bilgi sahibi olduklarını belirten düşünceleri destekler niteliktedir.

A4: “Çocukların aktif olarak sınıf içi çalışmalarda katılım gösterdiklerini görmek gerçekten hem çocuk açısından hem de veli açısından çok bilgilendirici ve

de mutluluk verici. Fotoğraflarla desteklenmiş olması da ayrı yeten güzel. Teşekkür ederiz Gözde Hanım.” şeklinde düşüncesini yazmıştır.

Şekil 21. A8'in pedagojik dokümantasyon paneli (şekiller her yerde etkinlik paneli) ile ilgili düşünceleri.

A4 ve A8 katılımcılarının şekiller her yerde konulu panel ile ilgili yapmış oldukları yorumlar da ailelerin pedagojik dokümantasyon aracılığıyla okulda neler yapıldığı ile ilgili bilgi sahibi oldukları konusundaki düşünceleri destekler niteliktedir.

A4: “Panel içeriği, çocukların öğrenme, uygulama yanında aktif olarak katılım gösterdikleri konusunda gayet aydınlatıcı ve sevindirici. Uygulama açısından da bizlerin bunları birebir görme şansı yakalayabilmemiz ve takip edebilmemiz mutluluk verici. Teşekkürler Gözde Hanım.”

A8: “Açıklayıcı ve etkileyici görünüyor. Yapılan etkinliklerden bilgi sahibi olmamız da ayrıca çok güzel. Teşekkür ederiz.” şeklinde yorumlarını yazmışlardır.

Pedagojik dokümantasyon uygulamasından önce ailelerin çoğu pedagojik dokümantasyon aracılığıyla çocuğu tanıma ve gelişimi hakkında bilgilenme olanağı bulabileceklerini ifade etmişlerdir. Uygulama sonrasında bu kategorideki cevap sayısında artış görülmüştür.

Araştırma sonucuna göre pedagojik dokümantasyon sürecinin ailelere, çocuğu tanıma, çocuğun ilgi alanları hakkında bilgi alma, okulda neler yaptığını bilme ve gelişim sürecini takip etme konularında bilgi sahibi olmalarına katkı sağladığı görülmektedir. Benzer şekilde Buldu (2010); Griebing (2011), MacDonald (2007), Rintakorpi vd., (2014), Whetstone (2013) da yaptıkları araştırmalar sonucunda dokümantasyon sürecinin çocuğun öğrenme sürecini görünür kıldığını belirtmişlerdir.

Bölüm 5

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu bölümde araştırmanın bulgu ve yorumlarına dayalı olarak ulaşılan sonuçların özetine ve bu sonuçlardan yola çıkarak geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

Erken çocukluk dönemi 0-8 yaş aralığını kapsamakta olup, gelişim açısından önemli bir dönemdir. Bu dönemde çocukların beyin gelişimi çok hızlıdır. Beyin gelişiminin hızlı olduğu erken çocukluk döneminde çevre de çocuğun gelişimini önemli derecede etkilemektedir. Bu dönemde çocuğun çevresinde öncelikli olarak anne ve baba etken olup eğitim hayatında da öğretmen faktörü etken olmaya başlamaktadır. Bu nedenle ailenin çocuğun gelişimi ve eğitimi konusunda bilinçli olması çocuğu olumlu yönde katkı sağlayacaktır. Aynı zamanda çocuk okula başladığında aile ve öğretmen iş birliği ile çocuğun okul ve ev bağlantısı kurularak çocuğun gelişimi çok yönlü olarak desteklenebilmektedir. Bu nedenle aile katılımı erken çocukluk eğitiminde önem taşımaktadır. Öğretmen, çocuk ve aile iş birliğinde çocuğun gelişimi olumlu yönde etkilenmektedir. Aile, sağlanan iş birliğinde çocuk ve çocuğun gelişimi hakkında bilgi sahibi olup hem çocuğun takibini yapabileceği hem de bilinçli bir şekilde çocukluğu destekleyebileceği fırsatı elde edebilmektedir. Öğretmen ise sağlanan iş birliği ile çocuğu daha iyi tanıma fırsatı bulabilmektedir. Pedagojik dokümantasyon ise aile, çocuk ve öğretmen iş birliğini güçlendirici, aynı zamanda çocuğu, aileyi ve öğretmeni destekleyici bir uygulamadır. Pedagojik dokümantasyon ile öğrenme ortamı, eğitim süreci ve çocuğun gelişimi hakkında aile bilgi sahibi olabilmekte, öğretmenin çocuğu tanıma ve değerlendirme süreci kolaylaşabilmekte, çocuk da kendi gelişimini değerlendirebilme, ifade edebilme fırsatı elde edebilmektedir.

Sonuç

- Pedagojik dokümantasyon uygulaması öncesi ve sonrasındaki veriler incelendiğinde ailelerin pedagojik dokümantasyon araçları ve uygulamaları ile ilgili bilinçlendikleri, pedagojik dokümantasyonu çocuğu tanıma ve değerlendirme aracı olarak gördükleri, erken çocukluk eğitimini ilkökula hazırlık, özgüven gelişimi gibi zenginleştirilmiş kavramlar kullanarak daha bilinçli tanımladıkları ortaya çıkmıştır.

- Aileler pedagojik dokümantasyonun öğrenmede kalıcılık sağladığını bu uygulama sayesinde okul ve ev arasında iletişimin kuvvetlendiğini belirterek çocuklarının evde okuldaki eğitim süreci ile ilgili paylaşımlarının arttığını eklemiştir. Uygulama öncesinde çocukların evde okulla ilgili sohbet etmediklerini fakat uygulama sonrasında okulda yapılanlarla ilgili kendi kendilerine heyecanla paylaşımda buldukları belirtilmiştir. Aileler bu konuda okuldan gönderilen bültenlerin etkili olduğunu ifade etmişlerdir.

- Ailelerin pedagojik dokümantasyon uygulaması sonrasında öğretmen ile yaptıkları bireysel görüşmelerde çocuğun gelişimi ile ilgili daha çok soru sormaya başladıkları ortaya çıkmıştır. Öğretmenle iş birliği olarak çoğunun artık bireysel görüşmeyi tercih ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

- Ailelerin yapılan uygulama sonrasında aile katılımı yöntemleri ile ilgili daha önce kullanmadıkları kavramları kullandıkları, aile katılımı çeşitlerini zenginleştirdikleri, okula katılımlarının arttığı ve çocukların eğitim sürecine daha çok dâhil oldukları ortaya çıkmıştır. Pedagojik dokümantasyon süreci boyunca aileler çocuk ile ilgili her konuda daha meraklı ve ilgili olmuşlardır. Uygulama boyunca gönderilen pedagojik dokümantasyon araçlarıyla evde de okulla ilgili katılımında bulunmuşlar, araçlar aracılığıyla (panel, bülten) evde çocuklarını hangi konuda nasıl destekleyebileceklerini, nasıl ilgilenebileceklerini öğrendiklerini belirtmişlerdir.

- Uygulama öncesi ve uygulama sonrasında ailelerin çocukları ile ilgili öğrenmek istedikleri bilgiler incelendiğinde uygulama sonrasında daha çok çocuğun ilgi ve yetenekleri, gelişimi, uyumu gibi konular ifade edilmiştir.

- Pedagojik uygulamasından sonra, ailelerin portfolyo, bülten ve panel konusunda düşüncelerinde değişim olduğu sonucuna da ulaşılmıştır. Aileler portfolyolarda çocuğun ürünlerinin yanı sıra, ilgi ve yeteneklerinin, gelişim ölçeklerinin, öğretmen notlarının, fotoğraf, ses kayıt ve video ile çocuğun gelişimine ilişkin kanıtların olduğunu eklemiştir. Bültenler ile ilgili olarak, eskiden tek başına inceledikleri bülteni, uygulama ile birlikte çocuk ile birlikte incelemeye başladıklarını ve çocuğun bültenlerdeki fotoğraflar aracılığıyla okuldaki süreç hakkında ayrıntılı olarak paylaşımda bulunduğunu ifade etmişlerdir.

- Ailelerin sınıf paneli ile ilgili düşüncelerindeki değişim incelendiğinde ise sadece ürünler değil, eğitim süreci, çocuk diyalogları, öğretmen yorumu ve fotoğrafların bulunduğunu, okulda yapılan etkinliklerle ilgili ayrıntılı bilgi sahibi olarak çocuğu destekleme konusunda bilinçlendiklerini ifade etmişlerdir.

- Araştırma sonucunda öğretmen-aile iş birliği incelendiğinde ise, pedagojik dokümantasyon uygulamasından sonra ailelerin öğretmen ile iş birliği yöntemlerinde daha çok çeşit ifade ettiği ve kullandığı, dolayısıyla yapılan uygulama ile aile ve öğretmen iş birliğinin kuvvetlendiği ortaya çıkmıştır.

- Ayrıca pedagojik dokümantasyon uygulaması sonrasında ailelerin çocuğun eğitim sürecini destekleme konusunda daha çok bilgi sahibi oldukları ve okuldaki aile katılımı etkinliklerine daha çok katılım sağladıkları, çocuk ile ilgili olan her şeyi daha çok ve daha bilinçli olarak takip etmeye başladıkları ortaya çıkmıştır.

Öneriler

Bu bölümde araştırmanın bulguları ve ilgili araştırmaların incelenmesi doğrultusunda okul öncesi öğretmenlerine, kurum yöneticilerine ve araştırmacılara yönelik öneriler bulunmaktadır. Öneriler araştırmaya dönük öneriler ve uygulamaya dönük öneriler olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

Araştırmaya yönelik öneriler.

- Bu araştırma, Mersin'de bir özel anaokulunda araştırmacının kendi sınıfından toplanan verilerle sınırlıdır. Araştırma Türkiye genelinde daha çok özel anaokulu ve devlet okullarında uygulanabilir.

- Araştırmada pedagojik dokümantasyonun aile katılımı üzerindeki katkısı araştırılmıştır, öğretmenlerin düşüncelerine ve deneyimlerine yönelik olarak da araştırılabilir.

- Pedagojik dokümantasyon uygulayan anaokulları ile uygulamayan anaokullarındaki eğitim sürecindeki çocuklar gözlemlenerek bu konuda araştırma yapılabilir.

- Okul öncesi öğretmenlerinin lisans eğitimlerinde pedagojik dokümantasyona yönelik ders verilerek bu dersi alan ve almayan öğretmen adaylarının uygulamada çocuğu tanımaya yönelik görüşleri alınabilir.

- Araştırmada pedagojik dokümantasyonun erken çocukluk eğitiminde uygulaması yapılmıştır. Alınan olumlu dönütler doğrultusunda pedagojik dokümantasyonun diğer eğitim kademelerinde de uygulanarak araştırma yapılabilir.

Uygulamaya yönelik öneriler.

- Araştırma sonucunda ailelerin aile katılımı eğitimlerinden keyif aldığı ve bu konuda bilgilendirilip yönlendirilmeye ihtiyaçları olduğu gözlemlenmiştir. Okullarda özellikle uyum haftasında bu konuda aile eğitimi seminerleri verilerek ailelerle daha çok iş birliği yapılabilir.

- Bu araştırmada araştırmacı öğretmen ve katılımcı aileler pedagojik dokümantasyon sürecinin öğretmen, çocuk ve aile açısından çok yararlı olduğunu belirtmişlerdir. Uygulamanın Türkiye genelinde tüm anaokullarına rehberlik edilerek yayılması sağlanabilir.

- Pedagojik dokümantasyon ile ilgili okul öncesi öğretmenlerine seminerler düzenlenerek konu ile ilgili bilgilendirmeler yapılabilir.

- Pedagojik dokümantasyon erken çocukluk eğitimi programlarına dahil edilebilir. Böylece çocuğu tanıma ve değerlendirmede uygulama standardı elde edilebilir.

- Pedagojik dokümantasyonun görünür kılınmasını ve aileler tarafından erişimini arttırmak amacıyla ailelerin sınıflara devamlı olarak erişiminin sağlandığı “açık kapı” politikaları uygulanabilir.

- MEB hizmet içi eğitim programlarında pedagojik dokümantasyona yönelik eğitimler verilerek aile katılımına yönelik kullanım sağlanabilir.

- Bu araştırmanın alanda çocuğu tanıma ve değerlendirme, aile katılımı ve pedagojik dokümantasyon ile ilgili yapılacak olunan araştırma ve uygulamalar için kaynak olması beklenmektedir.

Kaynaklar

- AÇEV (2015). Ekolojik yaklaşım. Mart 2018 tarihinde <http://www.acevokuloncesi.org/ogrenme-ortami/aile-katilimi/teorik-yaklasimlar> adresinden erişildi.
- Aktaş Arnas, Y. (2002). Velilerin okul öncesi eğitime ve okul öncesi eğitim kurumlarına yönelik tutumları. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 24-36.
- Arabacı, N., & Aksoy, B. A. (2005). Okul öncesi eğitime katılım programının annelerin bilgi düzeylerine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 18-26.
- Aras, S. (2017). *Pedagogical documentation practices and young children's self-regulation and metacognition* (Yayınlanmamış doktora tezi). Middle East Technical University: Ankara.
- Arıkan, S. (2007). *İlköğretim okullarında çocukları olan ana babaların eğitim gereksinimlerinin saptanması ve okulların bu gereksinimleri karşılamadaki mevcut durumu* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi: İstanbul.
- Aslan, D. (2005). Okul öncesi eğitimde Reggio Emilia yaklaşımı. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(1), 75-84.
- Aydın, A. (1999). Gelişim ve öğrenme psikolojisi. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Barton, C., & Collins, A. (1997). *Portfolio assessment: A handbook for educators*. New York: Dale Seymour Publications.
- Başaran, S. T., & Koç, F. (2001). *Ailenin çocuğun okuldaki eğitimine katılım sorunları ve katılımın sağlanması için alternatif bir model*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Bayraktar, V., Güven, G., & Temel, F. (2016). Okul öncesi kurumlarda görev yapan öğretmenlerin aile katılımı çalışmalarına yönelik tutumlarının incelenmesi. *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 755-770.

- Bilaloğlu Günay, R. (2014). *Okul ncesi eğitimde aile katılımı etkinliklerinin uygulanmasında karşılaşılan sorunlar ve aile katılımı etkinliklerinin dil-matematik becerilerinin geliştirilmesine etkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). ukurova Üniversitesi, Adana.
- Bilgin, M. (1990). *Merkez ilçelerindeki ortaokullarda okul ile ailenin iş birliği ve sorunları* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Birgin, O. (2008). Alternatif bir değerlendirme yöntemi olarak portfolyo değerlendirme uygulamasına ilişkin ğrenci görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(1),1-24.
- Borgia, E. T., & Schuller, D. (1996). *Action research in early childhood education*. ERIC Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education Urbana IL.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Bronfenbrenner, U. (1977). Toward an experimental ecology of human development. *American Psychologist*, 32(7), 513-531.
- Brown-Dupaul, J., Keyes, T., & Segatti, L. (2012). Using documentation panels to communicate with families. *Childhood Education*, 77(4), 209-213
- Bruner, J. (2004). Life as narrative. *Social Research*, 71(3), 691-709.
- Buldu, M. (2010). Making learning visible in kindergarten classrooms: Pedagogical documentation as a formative assessment technique. *Teaching and Teacher Education*, 26, 1439-1449. doi: 10.1016/j.tate.2010.05.003
- Burke, J., & Christensen, L. (2004). *Educational research quantitative, qualitative and mixed approaches*. (2. edition). USA: Pearson Education, Inc.
- Büyüköztürk, S., Kılı akmak, E., Akgün, O. E., Karadeniz, S., & Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Pegem Yayınları.
- Caldwell, L. B. (1997). Bringing Reggio Emilia home. An innovative approach to early childhood education. New York: Teachers College Press.

- Carlisle, E., Stanley, L., & Kemple, K. (2005). Opening doors: understanding school and family influences on family involvement. *Early Childhood Education Journal*, 33(3), 155-162.
- Carr, M. (2001). *Assessment in early childhood settings: Learning stories*. London: Paul Chapman.
- Castro, M., Expósito-Casas, E., López-Martín, E., Lizasoain, L., Navarro-Asencio, E., & Gaviria, J. L. (2015). Parental involvement on student academic achievement: A meta-analysis. *Educational Research Review*, 14, 33-46.
- Ceppi, G., & Zini, M. (Eds.) (1998). *Children, spaces, relations: Metaproject for an environment for young children*. Reggio Emilia, Italy: Reggio Children.
- Cohen, L. (1996). The power of the portfolios. *Early Childhood Today*, 13(5), 31-33.
- Coleman, M., & Churchill, S. (1997). Challenges to family involvement. *Childhood Education*, 73, 144-148.
- Cooper, W., & Brown, B. J. (1992). Using portfolios to empower student writers. *English Journal*, 81(2), 40-45.
- Cotton, K., & Wikeland, K. R. (1989). Parent involvement in education. Northwest Regional Educational Laboratory (NWREL) School Improvement Research Series (SIRS). Aralık 2017 tarihinde <http://educationnorthwest.org/sites/default/files/ParentInvolvementinEducation.pdf> adresinden erişildi.
- Creswell, J. W. (2014). *Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları araştırma deseni* (Çev. Ed. S. B. Demir). Ankara: Eğiten Kitap.
- Çamlıbel Çakmak, Ö. (2010). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımı. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(20), 1-18.
- Dahlberg, G. (1995). *Everything is a beginning and everything is dangerous: Some reflections on the Reggio Emilia experience*. Paper presented at the International Seminar "Nostalgia del Futuro" 16-17 October 1995, Aula Magna, University of Milan.

- Dahlberg, G., & Moss, P. (2006). Introduction: Our Reggio Emilia. In Rinaldi, C. (Ed.), *Dialogue with Reggio Emilia: Listening, researching and learning* (pp.1-22). London: Routledge.
- Dahlberg, G., Moss, P., & Pence, A. (2007). *Beyond quality in early childhood education and care: Languages of evaluation*, (2nd Ed.), Abingdon: Routledge.
- Deniz Kan, Ü. (2007). Okul öncesi eğitimde değerlendirme aracı olarak portfolyo. *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(1), 169-178.
- Dewey, J. (1931). *The way out of educational confusion*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Dewey, J. (1899). *The school and society*. Chicago, IL: University of Chicago Press
- Edwards, C., Gandini, L., & Forman, G. (Eds.). (1998). *The hundred languages of children: The Reggio Emilia approach - Advanced reflections* (2nd Ed.), Greenwich, CT: Ablex.
- Emilson, A., & Pramling Samuelsson, I. (2014). Documentation and communication in Swedish preschools. *Early Years*, 34(2), 175-187.
- Epstein, J. L. (1995). School/family/community partnerships: Caring for the children we share. *Phi Delta Kappan*, 76, 701-712.
- Epstein, J. L., Sanders, M., Sheldon, S., Simon, B., Salinas, K., Jansorn, N., & Williams, K. (2009). *School, family, and community partnerships: Your handbook for action* (3rd Ed.), Corwin Press, Thousand Oaks, Ccalifornia.
- Erden, M. (2005). *Gelişim ve öğrenme*. Ankara: Arkadaş Yayıncılık.
- Eren, T. (2007). *A bridge between home and school portfolio assessment in early childhood education* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Middle East Technical University: Ankara.
- Erkan, S. (2015). Aile ve aile eğitimi ile ilgili temel kavramlar. İçinde Fulya Temel (Ed.), *Aile eğitimi ve erken çocukluk eğitiminde aile katılım çalışmaları* (s.3-43). Ankara: Anı Yayıncılık.

- Eroğlu, A. (2011). *John Dewey'de deneyim ve sanat* (Yayınlanmamış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Fagbeminiyi, F. (2011). The Role of parents in early childhood education: A case study of Ikeja, Lagos State, Nigeria. *Global Journal of Human Social Science*, 11(2), 44-51.
- Fantuzzo, J. W., Tighe, E., & Childs, S. (2000). Family involvement questionnaire: A multivariate assessment of family participation in early childhood education. *Journal of Educational Psychology*, 92, 367-376.
- Fawcett, M., & Hay, P. (2004). 5 × 5 × 5 = creativity in the early years. *International Journal of Art & Design Education*, 23, 234–245.
- Filippini, T. (2013). The role of progettazione and documentation in the creation of “The Wonder of Learning-The Hundred Languages of Children” exhibit. *Innovations in Early Education: The Reggio Emilia Exchange*, 20(1), 2-7.
- Fleck, B., Richmond, A. S., Sanderson, J., & Yacovetta, S. (2015). Does pedagogical documentation support maternal reminiscing conversations? *Cogent Education*, 2, 1-18.
- Fraenkel, J. R., & Wallen, N. E. (2009). *How to design and evaluate research in education*. McGraw-Hill Publishing Company.
- Franceschini, M. A., Thaker, S., Themelis, G., Krishnamoorthy, K. K., Bortfeld, H., Diamond, S. G., & Grant, P. E. (2007). Assessment of infant brain development with frequencydomain near-infrared spectroscopy. *Pediatric Research*, 61, 546-551.
- Fyfe, B. (2012). The relationship between documentation and assessment. In Carolyn Edwards, Lella Gandini, and George Forman (Ed.), *The hundred languages of children* (pp. 273–291). Santa Barbara, CA: Praeger.
- Gandini, L. (2004). Foundations of the Reggio Emilia approach. In Hendrick, J. (Ed.), *Next steps toward teaching the Reggio way: Accepting the challenge to change* (2nd Ed., pp. 13–26). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall
- Gandini, L. (1993). Fundamentals of the Reggio Emilia approach to early childhood education. *Young Children*, 49(1), 4- 8.

- Giallo, R., Treyvaud, K., Cooklin, A., & Wade, C. (2013). Mothers' and fathers' involvement in home activities with their children: Psychosocial factors and the role of parental self-efficacy. *Early Child Development and Care*, 183(3-4), 343-359.
- Gilman, D. A., Andrew, R., & Rafferty, C. D. (1995). Making assessment a meaningful part of instruction. *NASSP Bulletin*, 79(573), 20-24.
- Göktaş, İ., & Gülay Ogelman, H. (2016). Aile katılımı ve sosyal beceri eğitimi programlarının tek başına ve birlikte 4-5 yaş çocuklarının sosyal becerileri üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1, 415-438.
- Grantham-McGregor, S., Cheung, Y., Cueto, S., Glewwe, P., Richter, L., & Strupp, B. (2007). Developmental potential in the first 5 years for children in developing countries. *Lancet*, 369(9555), 60-70. Pubmed PMID: 17208643. Pubmed Central PMCID: PMC2270351. Epub 2007/01/09. eng.
- Greasley, K., & Ashworth, P. (2007). The phenomenology of "approach to studying": The university student's studies within the lifework. *British Educational Research Journal*, 32, 819-843.
- Greenwood J. D., & Levin, M. (2007). *Introduction to action research: Social research for social change* (2nd Ed.), USA: Sage Publications.
- Griebing, S. (2011). Discoveries from a Reggio-inspired classroom: Meeting developmental needs through the visual arts. *Art Education*, 64(2), 6-11.
- Groome, T. H. (1998). *Educating for life*. Allen, Texas: An RCL Company.
- Gümüşeli, A. İ. (2004). Aile katılım desteğinin öğrenci başarısına etkisi. *Özel Okullar Birliği Bülteni*, 2(6), 14-17.
- Gürşimşek, I. (2003) Okul öncesi eğitime aile katılımı ve psikososyal gelişim. *Kkram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 3(1), 125-144.
- Gürşimşek, I., Girgin, G., Harmanlı, Z., ve Ekinci, D. (2004). *Annenin ruhsal belirtileri ile 5-6 yaş dönemi çocuklarının davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi Kongre Kitabı (2006), Cilt 3, s. 359-369.

- Gürşimşek, I., Kefi, S., & Girgin, G. (2007). Okul öncesi eğitime babaların katılım düzeyi ile ilişkili değişkenlerin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 181-191.
- Haktanır, G., & Akgün, E. (2015). Aile görüşmeleri. İçinde Fulya Temel (Ed.), *Aile eğitimi ve erken çocukluk eğitiminde aile katılım çalışmaları* (s. 248-269). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Helm, J., Beneke, S., & Steinheimer, K. (1998). *Windows on learning: Documenting young children's work*. New York: Teacher's College Press.
- Hensen, K. T. (1996). Teachers as researchers. In Skula, J. (Ed.), *Handbook of research on teacher education* (pp. 53-66). New York: Macmillan.
- Hill, N. E., & Tyson, D. F. (2009). Parental involvement in middle school: a meta-analytic assessment of the strategies that promote achievement. *Developmental Psychology*, 45(3), 740-763.
- Ho, E. S., & Willms, J. D. (1996). Effects of parental involvement on eighth-grade achievement. *Sociology of Education*, 69, 126-141.
- Hobbs, N. (1966). Helping disturbed children: Psychological and ecological strategies. *American Psychologist*, 21, 1105-1115.
- Horton, C., & Bowman, B. T. (2002). *Child assessment at the preprimary level: Expert opinion and state trends*. Chicago, IL: Erikson Institute for Advanced Study in Child Development.
- Inhelder, B., & Piaget, J. (1958). *The growth of logical thinking from childhood to adolescence*. New York, NY: Basic Books.
- Işık, H. (2007). *Okul öncesi eğitim kurumlarında gerçekleştirilen okul-aile iş birliği çalışmalarının anne-baba görüşlerine dayalı olarak incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Johnson, B., & Christensen, L. (2014). *Educational research (quantitative, qualitative, and mixed approaches* (4th Edition), (Çev. Ed. S. B. Demir). Ankara: Eğiten Kitap.

- Johnston, M. (2013). Documentation panels' influence on parents' and assistants' perceptions about toddler art experiences. Master Project. State University of New York, Fredonia.
- Kan, A. (2007). Portfolyo değerlendirme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Dergisi*, 32, 133-144.
- Katz, L. G., & Chard, S. C. (1996). *The contribution of documentation to the quality of early childhood education*. ERIC Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education Urbana IL.
- Kline, L. (2008). Documentation panel: The 'Making Learning Visible' project. *Journal of Early Childhood Teacher Education*, 29(1), 70–80.
- Knauf, H. (2015). Documentation as a tool for participation in German early childhood education and care. *European Early Childhood Education Research Journal*, 25(1), 19-35.
- Knauf, H. (2015). Styles of documentation in German early childhood education. *Early Years*, 35(3), 232-248.
- Knauf, T., Gislinde, D., & Daniela, S. (2007). *Handbuch pädagogische ansätze* [Handbook of pedagogical approaches]. Berlin: Cornelsen Scriptor.
- Koçak, A., & Arun, Ö. (2006). İçerik analizi çalışmalarında örneklem sorunu. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakóltesi Akademik Dergisi*, 4(3), 21-28.
- Korkmaz, İ. (2003). Sosyal öğrenme kuramı (Ed. Binnur, Y.), *Gelişim ve öğrenme psikolojisi*. Ankara: Pegema Yayıncılık.
- Köklü, N. (2001). Eğitim eylem araştırması – öğretmen araştırması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 34(1-2), 35-43.
- Kurtulmuş, Z. (2016). Analyzing parental involvement dimensions in early childhood education. *Educational Research and Reviews*, 11(12), 1149-1153.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). Interviews. *Learning the Craft of Qualitative Research Interviewing* (2nd Ed.). Thousand Okas, CA: Sage

- Lau, E., Li, H., & Rao, N. (2012). Exploring parental involvement in early years education in China: Development and validation of the Chinese early parental involvement scale (CEPIS). *International Journal of Early Years Education, 20*(4), 405-421.
- Lee, H. (2015). The change from parent education to parent involvement in Korea. *Social and Behavioral Sciences, 174*, 1731-1734.
- Liljestrand, J., & Hammarberg, A., (2017). The social construction of the competent, self-governed child in documentation: Panels in the Swedish preschool. *Contemporary Issues in Early Childhood, 18*(1), 39-54.
- Linda, T., & Brunton, P. (2014). *Bringing the Reggio approach to your early year practice*. London: Routledge.
- Lindgren, A. (2012). Ethical issues in pedagogical documentation: representations of children through digital technology. *International Journal of Early Childhood, 44*(3), 327-340.
- MacDonald, M. (2007). Toward formative assessment: The use of pedagogical documentation in early elementary classrooms. *Early Childhood Research Quarterly, 22*, 232-242.
- Mahmood, S. (2013). First-year preschool and kindergarten teachers: Challenges of working with parents. *School Community Journal, 23*(2), 55-86.
- Malaguzzi, L. (1998). History, ideas, and basic philosophy, An interview with Lella Gandini. In Edwards, C., Gandini, L., & Forman, G. (Eds.), *The hundred languages of children: The Reggio Emilia approach- Advanced reflections* (2nd Ed., pp. 49-97). Greenwich, CT: Ablex.
- MEB (2013). Okul öncesi eğitim programı ile bütünleştirilmiş aile destek programı dokümanı. Milli Eğitim Bakanlığı Ankara.
- MEB. (2013). Okul öncesi eğitim programı. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Meisels, S. J., Bickel, D. D., Nicholson, J., Xue, Y., & Atkins-Burnett, S. (2001). Trusting teachers' judgments: A validity study of a curriculum embedded performance assessment in Kindergarten grade 3. *American Educational Research Journal, 38*(1), 73-95.

- Meisels, S. J., Liaw, F. R., Dorfman, A., & Nelson, R. (1995). The work sampling system: reliability and validity of a performance assessment for young children. *Early Childhood Research Quarterly, 10*, 277-296.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber* (Çev. S. Turan). Ankara: Nobel Yayınları. (Özgün çalışma, 2009).
- Mills, G. E. (2000). *Action research: A guide for the teacher researcher*. Upper Saddle River, NJ: Merrill/Prentice Hall.
- Mills, L. (1994). *Yes, it can work: Portfolio assessment with preschoolers*. Proceedings from Childhood Education International Study Conference, New Orleans, LA.
- Mitchell, N. (2010). *University students' perceptions of pedagogical documentation: A qualitative research study* (Unpublished master's thesis). East Caroline University.
- Morrison, G. S. (2003). *Fundamentals of early childhood education*. Upper Saddle River: New Jersey, Columbus, Ohio
- Morrison, R. (1999). Picture this! Using portfolio to facilitate the inclusion of children in preschool settings. *Early Childhood Education Journal, 27*(1), 45-48.
- Niemi, R., Kumpulainen, K., & Lipponen, L. (2015). Pupils' documentation enlightening teachers' practical theory and pedagogical actions. *Educational Action Research, 23*(4), 599-614.
- Norman, K. M. (1998). *Investigation of the portfolios as an alternative assessment procedure* (Unpublished doctoral dissertation). The University of Memphis.
- O'Brien, R. (2001). An overview of the methodological approach of action research. R. Richardson (Ed.), *Theory and practice of action research*. Eylül 2015 tarihinde <http://www.web.ca/~robrien/papers/arfinal.html> adresinden erişildi.
- Oktay, A. (2004). *Yaşamın sihirli yılları: Okul öncesi dönem*. Epsilon Yayınları, İstanbul.

- Onwuegbuzie, A. J., & Leech, N. L. (2004). Enhancing the interpretation of “significant” findings: The role of mixed methods research. *The Qualitative Report*, 9(4), 770-792.
- Önder, A. (2014). *Okul öncesi dönemde çocukları değerlendirme ve tanıma teknikleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Özcan, Ç. (2012). *Okul öncesinde aile katılımı ile çocukların akademik benlik saygısı düzeyi arasındaki ilişkinin anne-baba görüşlerine göre incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Özdiñç, T. (2014). *Okul öncesi eğitiminde aile katılımında sosyal medya kullanımı: Bir durum çalışması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özmert, E. (2003). Erken çocukluk gelişiminin desteklenmesi. *Katkı Pediatri Dergisi*, 26, 779-811.
- Patall, E. A., Cooper, H., & Robinson, J. C. (2008). Parent involvement in homework: a research synthesis. *Review of Educational Research*, 78(4), 1039-1101.
- Pedagojik Dokümantasyon (2014, Eylül). Eylül 2017 tarihinde www.pedog.org adresinden erişilmiştir.
- Piaget, J. (1964). Development and learning. In Ripple, R. E., & Rockcastle, V. N. (Eds.), *Piaget rediscovered* (pp. 7–19). Ithaca: Cornell University Press.
- Piaget, J. (1963). *The origins of intelligence in children* (2nd Ed.). New York, NY: Norton.
- Picchio M., Di Giandomenico I., & Musatti T. (2014). The use of documentation in a participatory system of evaluation. *Early Years: An international Journal of Research and Development*, 34(2), 133-145.
- Project Zero. (2001). Making learning visible. Children as individual and group learners. Reggio Emilia: Reggio Children.
- Rakic, P. (2006). No more cortical neurons for you. *Science*, 313, 928-929.

- Reynolds, B., & Duff, K. (2016). Families' perceptions of early childhood educators' fostering conversations and connections by sharing children's learning through pedagogical documentation. *Education 3-13*, 44(1), 93-100.
- Rinaldi, C. (1998). Projected curriculum constructed through documentation: Progettazione. An interview with Lella Gandini. In Edwards, C., Gandini, L., & Forman, G. (Ed.), *The hundred languages of children: The Reggio Emilia approach: The Reggio Emilia* (pp. 113–157), Westport, CT: Ablex Publishing.
- Rintakorpi, K. (2016). Documenting with early childhood education teachers: Pedagogical documentation as a tool for developing early childhood pedagogy and practices. *Early Years*, 36(4), 399-412.
- Rintakorpi, K., & Reunamo, J. (2016). Pedagogical documentation and its relation to everyday activities in early years. *Early Child Development and Care*, 1-12.
- Rintakorpi, K., Lipponen L., & Reunamo, J. (2014). Documenting with parents and toddlers: A Finnish case study. *Early Years*, 34(2), 188-197.
- Rosenquest, B. (2014). Using documentation in standards-focused inquiry groups. *The New Educator*, 10(1), 21-27. doi: 10.1080/1547688X.2014.868214
- Seidman, İ. E. (2006). *Interviewing as qualitative research: A guide for researchers in education and social sciences*. New York: Teacher Collage Press.
- Seitz, H., & Bartholomew, C. (2008). Powerful portfolios for young children. *Early Childhood Education Journal*, 36, 63–68.
- Semke, C. A., & Sheridan, S. M. (2012). Family-school connections in rural educational setting: A systematic review of the empirical literature. *School Community Journal*, 22, 21-47.
- Senemoğlu, N. (2007). *Gelişim öğrenme ve öğretim (kuramdan uygulamaya)*, İstanbul: Gönül Yayınevi.
- Shaffer, D. R. (2009). *Social and personality development*. Belmont, CA: Wadsworth.

- Singer, E. (1992). *Childcare and the psychology of development*. Routledge: New York.
- Stacey, S. (2015). *Pedagogical documentation in early childhood*. St. Paul, MN: Redleaf Press.
- Şahin, F. (2012). Reggio Emilia yaklaşımı. İçinde Fulya Temel (Ed.), *Erken çocukluk eğitiminde yaklaşımlar ve programlar* (s. 447-473). Ankara: Vize.
- Temel, Z. F. (2001). *Okul öncesi eğitime ana baba katılımı*. Gazi Üniversitesi Anaokulu Öğretmeni El Kitabı. Ya-Pa Yayınları, İstanbul.
- Temel, Z. F., Aksoy, A., & Kurtulmuş, Z. (2015). Aile görüşmeleri. İçinde Fulya Temel (Ed.), *Aile eğitimi ve erken çocukluk eğitiminde aile katılım çalışmaları* (s. 328-360). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Temel, Z. F., & Dere, H. (1999). *Okul öncesi eğitimde yaklaşımlar*. Gazi Üniversitesi Anaokulu/ Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı. Ya-Pa Yayın Paz. Tic. A.Ş. İstanbul.
- Tezel Şahin, F., & Özyürek, A. (2010). *Anne baba eğitimi ve okul öncesinde aile katılımı*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Tezel Şahin, F., & Ünver, N. (2005). Okul öncesi eğitim programlarına aile katılımı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13, 23-30.
- Tierney, R. J., Carter, M. A., & Desai, L. E. (1991). *Portfolio assessment in the reading-writing classroom*. Norwood, MA: Christopher-Gordon Publishing, Inc.
- Tuğrul, B. (2003). Çocuğu tanıma ve değerlendirme. M. Sevinç (Yay. Haz.), *Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar* (380-392). İstanbul: Morpa Yayınları.
- Tuğrul, B., & Tokuç, H. (2007). *Anne ve babaların okul öncesi eğitim hakkındaki görüş ve beklentilerinin incelenmesi*. 1. Ulusal İlköğretim Kongresi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Uzuner Y., & Anay, Ö. M. (2015). *Eylem araştırması el kitabı* (2.Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

- Ünüvar, P. (2010). Aile katılımı çalışmalarına yönelik ebeveyn ve öğretmen görüşlerinin karşılaştırılması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(3), 719-730.
- Vygotsky, L. S. (1978). Interaction between learning and development. In Gauvain, M., & Cole, M. (Ed.), *Readings on the development of children*, (pp. 79-91). Harvard University Press (2. Ed.).
- Warash, B. G. (2004). Documentation panels enhance teacher education programs. *Journal of Early Childhood Teacher Education*, 26(4), 437-442.
- Weigand, R. (2011). *A garden of learning: Exploring critical place-based pedagogy in kindergarten* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ontario Institute for Studies in Education of the University of Toronto.
- Whetstone, M. G. (2013). *Visible learning in a Reggio Emilia inspired kindergarten: Parents' descriptions of documentation* (Unpublished doctoral dissertation). The University of Alabama, Birmingham, Alabama.
- Wiersma, W. (2009). *Research methods in education: An introduction* (9th Ed.), USA: Pearson Education, Inc.
- Wilder, S. (2014). Effects of parental involvement on academic achievement: A meta-synthesis. *Educational Review*, 66(3), 377-397.
- Wolfe, J. (2002). *Learning from the past: Historical voices in early childhood education* (2nd Ed.), Mayerthorpe, Alberta: Piney Branch Press.
- Yaşar Ekici, F. (2013). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki aile katılım çalışmalarına katılan ve katılmayan ailelerin çocuklarının sosyal beceriler açısından karşılaştırılması. *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(3), 167-186.
- Yavuz Güler, Ç. (2014). Öğretmen adayları için aile katılımına yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 213 – 232.
- Yavuzer, H. (1999). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim*, 23(112), 7-17.

- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, A. (2012). Head Start programı. İçinde Fulya Temel (Ed.), *Erken çocukluk eğitiminde yaklaşımlar ve programlar* (s. 289-324). Ankara: Vize.
- Zembat, R., & Haktanır, G. (2005). *Okulöncesi eğitim kurumlarında ebeveynlerin eğitime katılımları*. Okulöncesi eğitimde denetim rehber kitabı. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Zembat, R., & Unutkan, Ö. P. (2001). *Okul öncesi dönemde çocuğun sosyalleşmesinde ailenin yeri*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

Ekler

Ek-A: Mülakat Formu

KİŞİSEL BİLGİLER

Çocuğa Yakınlık: Anne Baba

Eğitim Durumunuz:

Mesleğiniz:

Çocuk sayınız:

Yaşınız:

Çocuğunuzun sınıf öğretmeniyle kaçınıcı yılı: Birinci yılı İkinci yılı

MÜLAKAT SORULARI

1. Erken çocukluk eğitimi hakkındaki düşünceleriniz nedir?
2. Pedagojik dokümantasyon hakkında bilginiz var mı? (Varsa, konuyla ilgili bilgilerinizi paylaşır mısınız?)
3. Çocuğunuzun sınıfında pedagojik dokümantasyon kullanımı çocuğunuzun öğrenme ve gelişimini nasıl etkiler?
4. Çocuğunuzun sınıfında pedagojik dokümantasyon kullanımı sizin çocuğunuzun öğrenmesi ve gelişimiyle ilgili bilgi edinmenize katkı sağlar mı? Neden?
5. Sizce pedagojik dokümantasyon kullanımı öğretmenin çocuğunuzunu daha iyi tanımasına katkı sağlayabilir mi? Neden?
6. Okul toplantılarına ve çocuğunuzun öğretmeniyle bireysel görüşmelere katılıyor musunuz? (katılmıyorsanız sebebini açıklayınız)

7. Çocuğunuzun öğretmeniyle yaptığınız bireysel görüşmelerde en çok hangi konularda soru sormayı tercih ediyorsunuz? (yemek yeme, eğitim programı vb.)

8. Okuldan verilen bültenleri inceliyor musunuz? (incelemiyorsanız sebebini açıklayınız)

9. Okuldan verilen bültenleri kendiniz mi incelemeyi tercih ediyorsunuz yoksa çocuğunuzla birlikte mi inceliyorsunuz?

10. Okulun girişindeki sınıf panosunu düzenli olarak takip ediyor musunuz? (incelemiyorsanız sebebini açıklayınız)

11. Okulun girişindeki sınıf panosu hakkında görüşleriniz nelerdir?

12. Sizce aile katılımı nedir? Nasıl destek sağlayabilirsiniz?

13. Okulda aile katılımı etkinliklerine katılma sıklığınız nedir?

Hiç katılmam

Bazen katılırım

Sık sık katılırım

14. Çocuğunuzla ilgili ne tür bilgilere ulaşmak istersiniz?

15. Çocuğunuzun portfolyosunda neler olur?

16. Sizce çocuğunuzun portfolyosundan hangi bilgileri edinebilirsiniz?

17. Çocuğunuzun öğretmeni ile iş birliği içinde olabilme yöntemleriniz nelerdir?

18. Sizce çocuğunuzun okuldaki eğitimine nasıl katkı sağlayabilirsiniz?

EK-B: Gönüllü Katılım Formu

ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİNDE PEDAGOJİK DOKÜMANTASYONUN AİLE KATILIMINA KATKISININ İNCELENMESİ

GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Değerli Anne-Baba,

Bu araştırma Hacettepe Üniversitesi Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı'nda Dr. Öğretim Üyesi Arif Yılmaz danışmanlığında yürütülmekte olan "Erken Çocukluk Eğitiminde Pedagojik Dokümantasyonun Aile Katılımına Katkısının İncelenmesi" başlıklı tez çalışmasıdır.

Bu çalışmada okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 60-72 aylık çocukların anne-babalarının çocuklarının eğitimine katılımının pedagojik dokümantasyon yöntemi ile artış gösterip göstermediği incelenecektir.

Çalışmada araştırmacı tarafından uzman görüşü alınarak hazırlanan aile görüşme formu kullanılmaktadır. Bu form aracılığıyla sizlerle yapılan görüşmelerde ses ve video kaydı alınarak daha sonra bu kayıtlar metin haline getirilecektir. Ayrıca sınıf içi ve sınıf dışı ortamlarda gözlemler yoluyla sizden bilgi toplanacaktır.

Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır. Bu çalışma herhangi bir risk faktörü taşımamaktadır. Veri toplama sürecinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabilirsiniz. Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir.

Araştırmada gizlilik esastır. İsmınızı yazmak ya da kimliğinizi açığa çıkaracak bir bilgi vermek zorunda değilsiniz, araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır. Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmacının amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.

Araştırma ile ilgili onay vermeden önce görüşme soruları ile ilgili veya herhangi bir sorunuz olduğunda, çekinmeden sorumlu araştırmacı ve yardımcı araştırmacı ile iletişime geçebilirsiniz. Katılımcılar çalışma bittikten sonra da araştırma hakkında araştırmacı ile iletişime geçip çalışma sonucu hakkında bilgi sahibi olabilecektir.

Bu çalışma için Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyon izni alınmıştır.

Bu çalışmaya tamamen kendi rızamla, istediğim takdirde çalışmadan ayrılabileceğimi bilerek, verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.

Tarih:

Katılımcı Velinin Adı, Soyadı:
Çocuğun Adı, Soyadı:

Adres:

Tel:

İmza:

Sorumlu Araştırmacı

Adı, Soyadı: Dr. Öğr. Üyesi Arif YILMAZ

Adres: Hacettepe Üniversitesi,

İlköğretim Bölümü, Ankara

Tel: 0312-297-8626

e-posta: arif@hacettepe.edu.tr

Yardımcı Araştırmacı:

Adı, Soyadı: Gözde GÜNEŞ

e-posta: gozdec08@hacettepe.edu.tr

İmza:

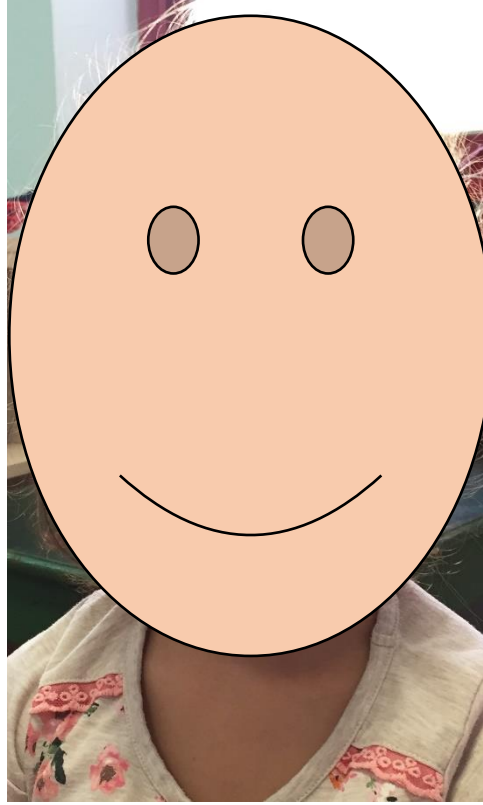
İmza:

EK-C: Panel Örneği

EK-Ç: Portfolyo Örneği

PORTFOLYOM

Çocuk Adı: A.

Yaş Grubu:5

Öğretmeni: Güzde GÜNEŞ

İçerik Bilgisi:

- Çocuk Profili
- Çocuğun Gelişim Alanları ve Kanıtları
- Çocuğun serbest zaman saatlerinde tercih ettiği merkezler
- Çocuğun Öğrenme ve Gelişim Portresi
- Çocuğun Seçtiği Ürünler
- Öğretmenin Seçtiği Ürünler
- Çocuğun Oto portresi
- Gelişim Ölçekleri

Portfolyonun amacı/odağı:

Portfolyo çocuğun kişisel başarılarını, ilgi ve yeteneklerini, çaba ve ilerlemelerini çoklu ve çeşitli araçlar kullanarak oluşturulan bir dokümantasyon aracıdır. Portfolyo çocuğun gelişim özelliklerini ve gösterdiği gelişimsel değişimleri, ne derecede ve nasıl öğrendiğini; nasıl düşündüğünü, sorguladığını, analiz ettiğini, ürettiğini yansıtan öğrenme ortamından toplanmış kanıtları ve öğretmenin çocuğun gelişim ve öğrenmesiyle ilgili yorumlarını içerir.

Çocuk Profili		
Çocuk	Çocuğun Adı/Soyadı	.....
	Doğum Tarihi	.....
Aile Bilgileri	Anne Adı:	...
	Baba Adı:	.....
	Kardeş Sayısı:	-
Gelişim ve Öğrenme	İlgileri	Sanat etkinlikleri, Matematik Etkinlikleri, Fen Etkinlikleri, Dramatik Oyunlar, yoga, bale,
	Becerileri	Yaratıcılık, Problem çözme, sanat etkinlikleri, bale
	Yetenekleri	Sanat etkinlikleri, Matematik Etkinlikleri, Fen Etkinlikleri, Dramatik Oyunlar, Müzik-ritim, Dans, bale

Kanıt 1: A. VE FEN ETKİNLİKLERİ

Fen etkinlikleri geçen sene A.'nın ilgi alanları içerisinde değilken bu sene A. fen etkinlikleriyle ilgilenmeye başladı ve denemekten keyif aldığı gözlemlendi. Fotoğrafta arkadaşıyla terazide deney yapmaktadır.

Kanıt 2: A. VE DİL GELİŞİMİ

A.'nın kelime hazinesi yaşının üzerindedir. Dil etkinliklerine aktif olarak katılmaktadır. Hafızası çok iyidir. Önceden dinlediği bir hikâyeyi belli bir süre sonra ayrıntılarıyla aktarabilmektedir. Fotoğrafta A.'nın hikâyeyi tekrar ettiği görülmektedir.

Kanıt 3: MÜZİK

A.'nın müzik etkinliklerinde yetenekli olduğu gözlemlenmiştir. Ritim duygusu gelişmiştir. Duyduğu bir ritmi kısa sürede aynı şekilde tekrar edebilmektedir. Fotoğrafta A. müzik dersinde davulla ritim tutmaktadır.

Kanıt 4: SOSYAL-DUYGUSAL GELİŞİM

A.'nın sınıfta grup çalışmalarında yeni tanıştığı arkadaşlarını tercih ettiği gözlemlenmiştir. Sınıf içerisinde hem yeni arkadaşlarını tanımak için girişken olduğu hem de diğer arkadaşlarıyla da oyun oynadığı gözlemlenmiştir.

Kanıt 5: OKUMA FARKINDALIĞI

A. yazının ve okumanın önemini farkındadır. Fotoğrafta bir kitabı arkadaşlarına okuyormuş gibi yapmaktadır. Resimleri hikayeleştirmekten çok keyif aldığı ve uzun hikayeler oluşturabildiği gözlemlenmiştir.

Kanıt 6: YARATICILIK

A. sınıf içerisindeki etkinliklere aktif olarak katılarak güncel yaşamına ve oyunlarına aktarabilen bir çocuktur. Fotoğrafta sınıfta yaptığımız bir grafik çalışmasını kendi oyununa aktararak tıpkı etkinliğimizdeki gibi çizebilmiştir ve üzerinde matematik yaptığı gözlemlenmiştir.

Kanıt 7: FİZİKSEL ETKİNLİKLER

A. fiziksel aktivitelere de aktif olarak katılmaktadır ve vücudu esneklik kazanmıştır. Fotoğrafta bale dersinde başını ayaklarına değdirmektedir. Bütün hareketleri titizlikle yapmaya çalışmakta ve doğru yapabilmek için denemeler yapmaktadır. Yapabildiği hareketleri isteyen arkadaşlarına da öğretmeye çalıştığı gözlemlenmiştir.

Kanıt 8: RİTİM VE A.

A. ritimleri profesyonel isimleriyle öğrenmiştir ve resmine bakarak ritmin sesini destek almadan çıkarabilmektedir. Fotoğrafta sınıf içerisinde davulla yaptığımız ritim çalışması görülmektedir.

Serbest Zaman Saatlerinde Tercih Ettiği Merkezler

Tarih	Merkez					
	Sanat	Blok	Dramatik Oyun	Müzik	Fen	Kitap
19.09.16	X		X			
23.09.16		X				
05.10.16	X		X		X	
13.10.16	X		X			X
17.10.16	X		X			
24.10.16	X		X			
02.11.16	X					
14.11.16	X		X			
17.11.16	X		X			
01.12.16	X		X		X	
12.12.16	X		X			X
13.12.16	X		X			X
19.12.16	X		X	X		X
21.12.16	X		X			

A.'nın geçen seneye göre bu sene sanat merkezini daha çok tercih ettiği gözlemlenmiştir. En çok dramatik oyun tercihidir. Geçen seneden farklı olarak bu sene kitap merkezinde anlatılan hikâyeleri kartlarla tekrarladığı gözlemlenmiştir.

Öğrenme ve Gelişim Portresi

A.'nın Güçlü Olduğu Alanlar

- 1.Yaratıcılık, dil etkinlikleri-sanat etkinlikleri
- 2.Problem çözme, sorgulama, sosyal-duygusal alan
- 3.Matematik-fen
- 4.Fiziksel etkinlikler
- 5.Öz bakım becerileri

A.'nın Gelişime Açık Olduğu Alanlar

- 1.Sosyal-duygusal alan

EK-D: Bülten Örneği

Safir Sınıfı- Aralık Ayı Bülteni

Öğretmen: Gözde Güneş
Üçgen

Aralık Ayı Konuları:

- **Renkler;** Mavi
- **Geometrik Şekil;** Üçgen
- **Boyut;** geniş-dar
- **Sayı/Sayma;** 0-30 arası ritmik sayma, sayı; 6-7
- **Duygular;** korkmuş, şaşırılmış
- **Zit;** açık-kapalı, canlı-cansız
- **Miktar;** yarım-tam, eşit
- **Yön-mekan-konum;** önünde- arkasında, altında- üstünde- ortasında

Özel Günler: Tutum, Yatırım ve Türk Malları Haftası (12-18 Aralık)

Yeni Yıl (31 Aralık)

Tabloları inceleyerek çizilen üçgenleri keşfettik, kendimiz sadece üçgenleri kullanarak incelediğimiz örnekteki gibi resim yapmayı denedik. Daha sonra farklı şekillerde üçgenleri tanıdık ve farklı materyallerle sınıfımızdaki üçgenlerin üzerinden geçtik.

Kendi Hikaye Kitaplarımızı Oluşturduk!

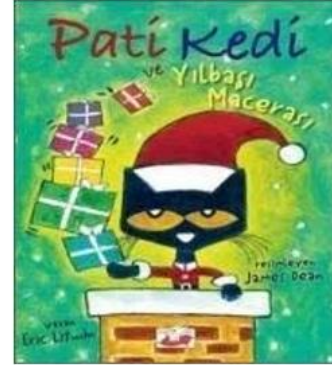
5'er tane hikaye kartı seçerek, kendi hikayelerimizi oluşturup, tıpkı sınıfımızdaki hikaye kitapları gibi resimledik ve hikayemize isim koyarak birbirimizle paylaştık.

Ritim Çalışması!

Farklı tartımları öğrenerek, kendi orkestramızı oluşturduk ve seçtiğimiz ritimleri birlikte tekrarladık. Sınıfta ritim yolu oluşturarak davul ile ritim tutarak yolu tamamladık.

Pati Kedi ve Yılbaşı Macerası...

Pati Kedi ve Yılbaşı Macerası adlı hikâyeyi okuyarak, etkinliklerini tamamladık.

Günün Sorusu Etkinliklerimiz

Günün sorusu etkinliklerimiz ile her gün bir çocuk arkadaşlarına soru yöneltti ve evet-hayır grafiği oluşturarak üzerinde matematik çalışması yaptık.

Devler Prensesler-Orff

Devler-prensesler adlı orff çalışmamızı yaptık. Müzik eşliğinde devler-prensesler oyunu oynadık.

Nokta Sergisi

Nokta adlı hikâyeyi okuyarak, kendi nokta sergimizi oluşturduk ve sınıf panelimizi birlikte hazırladık.

Yoga yapıyoruz...

Her ay olduğu gibi bu ay da ayın kavramlarına uygun bir hikâye ile yoga yaptık.

Duygularımız

Duygu çalışması yaptık. Zar ile duygularla ilgili oyun oynadık. Attığımız sayı hangi duyguya geliyor ise ne zaman o duyguyu hissettiğimizi paylaştık ve duygulara renk verdik.

Deney Zamanı!

Birlikte bonibonlarla ve renklerle ilgili deney yaptık. Deneyden önce tahminlerimizi yaparak sonuç ile karşılaştırdık.

Matematik Oyunlarımız

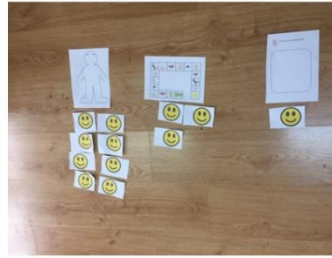

Zarla matematik oyunu oynadık. Zar attığımızda gelen arttırma ve eksiltme çalışmasını taşlarla yaptık.

Ayakkabılarımızı inceleyerek farklı özelliklere göre gruplayarak yer grafiği oluşturduk ve üzerinde matematik yaptık.

Duyu Organlarımız

Duyu organlarımız ile ilgili etkinlikler yaptık. Sınıfımıza çocukların verdiği isimle "Doktor Maymun" yaptık ve eksik olan duyu organlarını oluşturduk. Daha sonra duyu organlarımızla ilgili zarlı oyun oynadık ve duyu organları kartlarından bir tane seçerek, çıkan duyu organı ile ilgili yapabildiğimiz bir şeyin resmini çizdik. Son olarak etkinliklerimizi değerlendirerek en sevdiğimiz çalışmayı seçtik.

EK-E: Etik Komisyonu Onay Bildirimi

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Sayı : 35853172/ 433 - 171

12 Ocak 2017

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi: 05.12.2016 tarih ve 2793 sayılı yazınız.

Enstitünüz İlköğretim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı tezli yüksek lisans programı öğrencilerinden **Gözde GÜNEŞ**'in Yrd. Doç. Dr. Arif YILMAZ danışmanlığında yürüttüğü "**Erken Çocukluk Eğitiminde Pedagojik Dokümantasyonun Aile Katılımına Etkisinin İncelenmesi**" başlıklı tez çalışması, Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun **02 Ocak 2017** tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Rahime M. NOHUTCU
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

EK-F: Etik Beyanı

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin bütününe kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

24/07/2018

GÖZDE GÜNEŞ

EK-G: Yüksek Lisans Tez Çalışması Orjinallik Raporu

24/07/2018

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İlköğretim Ana Bilim Dalı Başkanlığına,

Tez Başlığı: **ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİNDE PEDAGOJİK DOKÜMANTASYONUN AİLE KATILIMINA KATKISININ İNCELENMESİ**

Yukarıda başlığı verilen tez çalışmamın tamamı (kapak sayfası, özetler, ana bölümler, kaynakça) aşağıdaki filtreler kullanılarak **Turnitin** adlı intihal programı aracılığı ile kontrol edilmiştir. Kontrol sonucunda aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

Rapor Tarihi	Sayfa Sayısı	Karakter Sayısı	Savunma Tarihi	Benzerlik Oranı	Gönderim Numarası
17.07.2018	174	249832	31.05.2108	%7	965211543

Uygulanan filtreler:

1. Kaynaklar hariç
2. Alıntılar dâhil
3. 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orjinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan eder, gereğini saygılarımla arz ederim.

Ad Soyadı: Gözde GÜNEŞ
Öğrenci No.: N12221335
Ana Bilim Dalı: İlköğretim
Programı: Okul Öncesi Eğitim
Statüsü: Y.Lisans Doktora Bütünleşik Dr.

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.
Dr. Arif YILMAZ

EK-Ğ: Thesis Originality Report

24/07/2018

HACETTEPE UNIVERSITY
Graduate School of Educational Sciences
To the Department of Preschool Education

Thesis Title: **EXAMINATION THE CONTRIBUTIONS OF PEDAGOGICAL DOCUMENTATION ON FAMILY INVOLVEMENT IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION**

The whole thesis that includes the *title page, introduction, main chapters, conclusions and bibliography section* is checked by using **Turnitin** plagiarism detection software take into the consideration requested **filtering** options. According to the originality report obtained data are as below.

Time Submitted	Page Count	Character Count	Date of Thesis Defense	Similarity Index	Submission ID
17/07/2018	174	249832	31/05 /2018	7%	965211543

Filtering options applied:

1. Bibliography excluded
2. Quotes included
3. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Educational Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

I respectfully submit this for approval.

Name Lastname: Gözde GÜNEŞ
Student No.: N12221335
Department: Primary Education Program
Program: Preschool Education
Status: Masters Ph.D. Integrated Ph.D.

ADVISOR APPROVAL

APPROVED
Dr. Arif YILMAZ

EK-H: Yayımlama ve Fikrî Mülkiyet Hakları Beyanı

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan "**Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge**" kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi I.H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü /Fakülte yönetim kurulu karar ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihinden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihinden itibaren altı ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

24 /07 /2018

Gözde GÜNEŞ

i

"Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge"

- (1) Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü Üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internette paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkânı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli karar ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü Üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.
Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir

* Tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.

